

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра історії та культури української мови**

Л. В. Голоюх

**НОВІТНЯ РИТОРИКА:
ПРИЙОМИ І СТРАТЕГІЇ**

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Луцьк
Вежа-Друк
2024

УДК 811. 161.2'276.6 (075.8)

Г 61

Рекомендовано до друку вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 16 від 25.11. 2024 р.)

Рецензенти:

Мялковська Л. М. – доктор філологічних наук, професор кафедри української та іноземної лінгвістики ЛНТУ.

Костусяк Н. М. – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови ВНУ імені Лесі Українки.

Голоюх Л. В.

Г 61 **Новітня риторика: прийоми і стратегії** : [навч. посібник].
Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 200 с.

Навчальний посібник укладено відповідно до силабусу вибіркового ОК «Новітня риторика: прийоми і стратегії» підготовки здобувачів освіти другого (магістерського) рівня та кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Посібник спрямований на формування риторично компетентної особистості, яка володіє знаннями і навичками ефективного спілкування в різних сферах діяльності, в тому числі професійній.

© Голоюх Л. В., 2024

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Зміст і структура освітнього компонента.....	6
Практичні заняття.....	10
Тестові завдання для самоконтролю.....	22
Хрестоматія.....	29
Риторичні висловлювання відомих людей.....	186
Рекомендована література.....	193
Питання для підсумкового контролю.....	199

ПЕРЕДМОВА

Професійна підготовка сучасних фахівців зумовила нові завдання вищої школи, серед яких особливо важливим є формування комунікативно-риторичних компетентностей здобувачів освіти. Риторика XXI століття – інтегративний науковий напрям, який синтезує поняття і категорії різних гуманітарних наук: лінгвістики, логіки, психології, педагогіки, естетики, когнітивістики, філософії, соціології та ін. У зв'язку із цим «Новітня риторика: прийоми і стратегії» як освітній компонент, що відповідає новим пріоритетам вищої освіти України, сприяє формуванню мовної свідомості і риторичної культури майбутніх фахівців різних спеціальностей.

Опанування теоретичних знань і практичних умінь ефективною риторично-мовленнєвою діяльністю – мета запропонованого навчального посібника для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня. Посібник має практичне спрямування: плани практичних занять, блок тестових завдань для самоконтролю і хрестоматія – матеріали для самостійної роботи.

Окрім теоретичних питань, плани практичних занять містять ключові поняття і завдання практичного спрямування: риторичний аналіз поданих у хрестоматії промов, написання і виголошення промов на конкретну тему, моделювання діалогічних форм новітньої риторики (дискусії, диспуту, полеміки), формулювання тези й аргументів у суперечці, застосування і нейтралізація маніпулятивних прийомів у суперечці тощо.

Зміст і структура освітнього компонента

Теоретична і практична частини вибіркового освітнього компонента «Новітня риторика: прийоми і стратегії» складено з орієнтиром на можливість вільного проектування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Освітній компонент «Новітня риторика: прийоми і стратегії» доповнює систему професійної підготовки фахівця будь-якої спеціальності у зв'язку з інтеграцією знань із філософії, логіки, психології, етики, комунікативної лінгвістики, педагогіки та ін.

Пререквізити/постреквізити.

ОК «Новітня риторика: прийоми і стратегії» продовжує і поглиблює основні комунікативні компетентності, сформовані під час вивчення нормативного освітнього компонента «Українська мова (за професійним спрямуванням)» циклу загальної підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня, також освітніх компонентів «Стилістика та культура мови», «Методика навчання української мови» підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 Філологія. Українська мова і література, 014 Середня освіта. Українська мова і література та інших спеціальностей.

Мета освітнього компонента – формування риторично компетентної особистості, яка володіє знаннями і навичками ефективного спілкування в різних сферах діяльності, в тому числі професійній.

Завдання освітнього компонента:

- отримання теоретичних знань і практичних навичок ефективної риторично-мовленнєвої діяльності;
- теоретичні знання про роди, види і ключові поняття новітньої риторики;

- вивчення структури, етапів підготовки і правил складання промови як основної одиниці риторики;
- застосування законів і засобів логічного мислення, педагогічних та психологічних прийомів у моделюванні тексту промови;
- оволодіння сучасними прийомами і стратегіями суперечки (дискусії, диспуту, дебатів, полеміки);
- теоретичне опрацювання і практичні навички способів мовного впливу на співрозмовника і технік переконання;
- розпізнавання коректних (дозволених) і некоректних (недозволених) прийомів мовного маніпулювання в монологічних і діалогічних формах новітньої риторики;
- опанування практичних навичок нейтралізації некоректного маніпулювання («чорної» риторики);
- характеристика видів, диференційних ознак і мовних засобів академічної риторики;
- аналіз риторичних традицій Волинської філологічної школи;
- пошук ефективних стратегій, прийомів і правил новітньої риторики у фаховій сфері.

Освітній компонент спрямований на формування таких **компетентностей** у здобувачів освіти:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про суспільство.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність оволодівати сучасними знаннями і технологіями.

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність працювати в групі, команді та автономно.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, узагальнення та систематизації наукової інформації.

Програмні результати навчання.

Ефективна робота з інформацією: добір необхідної інформації з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критичний аналіз та інтерпретація її, впорядкування, класифікація й систематизація.

Знання принципів, технологій і прийомів створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

Практичні навички проведення суперечки, дискусії, диспути, полеміки.

Теоретичні знання і практичні навички способів мовного впливу на співрозмовника і технік переконання.

Володіння практичними прийомами ефективної публічної комунікації та їх застосування у професійній сфері.

Softskills:

Когнітивні навички: здатність самостійно опрацьовувати наукові джерела, здатність логічно і критично мислити, навички науково-дослідницької діяльності.

Соціально-комунікативні здібності: застосування комунікативно-риторичних навичок у різних сферах суспільного життя, насамперед фаховій, вміння працювати в команді, дотримуватися етики спілкування, дотримуватися норм наукового етикету.

Особисті риси: самопрезентація в різних соціальних обставинах, здатність вчасно і якісно виконувати поставлені завдання.

Практичні заняття

Практичне заняття № 1

Тема: Предмет і завдання новітньої риторики

Теоретична частина

1. Риторика як суспільне явище і наука.
2. Роди і види риторики.
3. Основні поняття класичної і новітньої риторики.
4. Зв'язок риторики з іншими науками.

Ключові поняття: риторика, роди риторики, види риторики, класична риторика, новітня риторика, риторична фігура, риторичний канон, стратегія, тактика.

Основна література

1. Докаш В. І. Риторика : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2016. 487 с.
2. Єгорова Т.Г. Ефективна комунікація: публічний виступ : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 162 с.
3. Крикун В. Ю. Риторика : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2019. 223 с.
4. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика: підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 494 с.
5. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2019. 239 с.
6. Овчиннікова А. П. Риторика як суспільно-культурне явище.: курс лекцій. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 175 с.
7. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 625 с.
8. Теслюк В. М. Основи красномовства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 523 с.

9. Фенко М., Мацюк З. Красномовство : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 163 с.

Додаткова література

1. Джеймс Борг. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Київ : Фабула. 2020.
2. Залюбівська О. Б. Риторична культура у колі суміжних понять (до питання про визначення риторичної культури). *Вісник Вінницького політехнічного ін-ту*. 2012. № 6. С. 42-47.
3. Каньоса П. С. Риторика : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Вид ПП Зволейко Д. Г., 2011. 207 с.
4. Сагач Г. М. Риторика. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2000.

Практична частина

Завдання 1. Розкрийте роль риторики як освітнього компонента в системі Вашої ОПП.

Завдання 2. Сформулюйте власні міркування про риторику як суспільне явище і риторику як науку (обсяг – до 1 сторінки).

Завдання 3. Поясніть відмінність між поняттями *спілкування* і *риторика*.

Завдання 4. Запишіть 10 висловлювань відомих людей (письменників, учених, політичних, громадських, церковних діячів будь-якого часу) про значення мови в житті людини.

Завдання 5. Поясніть вислів давньогрецького філософа й оратора Сократа «Заговори, щоб я тебе побачив». Пригадайте випадок із власного життя, який підтверджує цей вислів.

Завдання 6. Напишіть короткі вітальні промови з Днем народження, адресовані близькій людині (членові родини, другові) й офіційній особі (декану, викладачеві, колезі, керівникові). Усно поясніть відмінності у виборі мовних засобів, стилю, тональності.

Завдання 7. Прочитайте вірш Ліни Костенко.

*На світі можна жити без еталонів,
По-різному дивитися на світ:
Широкими очима, з-під долоні,
Крізь пальці,
У квартиру,
З-за воріт.
Від того світ не зміниться нітрохи.
А все залежить від людських зіниць –
В широких відіб'ється вся епоха,
У звужених – збіговисько дрібниць.*

Дайте відповіді на запитання: 1. Чи можна цей вірш вважати зразком сучасної риторики і чому?; 2. Яка головна думка твору? 3. Сформулюйте головні тези твору (мікротеми). Чи можна розширити головні тези твору і продемонструвати їх на прикладі відомих людей? Якщо так, напишіть кілька висловлювань.

Практичне заняття № 2

Тема: Етапи підготовки промови

Теоретична частина

1. Інвенція (робота над змістом).
2. Диспозиція (розташування, структура промови).
3. Елокуція (вираз у мовних формах).
4. Меморію (запам'ятовування).
5. Акцію (виконання).

Ключові поняття: інвенція, тема, план, інтенція, диспозиція, елокуція, риторична фігура, невербальні засоби, жести, міміка, тембр голосу.

Література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. С. 272-280, 294-298, 348-368.

2. Вандишев В. М. Риторика. Київ : Кондор, 2003. С. 155-190.
3. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2019. 239 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 120-129.
5. Теслюк В. М. Основи красномовства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 523 с.

Практична частина

Завдання 1. Прочитайте промову сучасного політика (на Ваш вибір – у Хрестоматії). Здійсніть риторичний аналіз за такою схемою: 1) мета промови та її адресат; 2) композиція (структура) промови; 3) раціонально-логічні мовні засоби; 4) експресивно-риторичні одиниці (тропи, риторичні фігури); 5) доречне/недоречне слововживання; 6) актуальність, змістовність, вплив на адресата; 7) загальна оцінка промови.

Детально проаналізуйте композицію промови (вид композиції, вид вступу, домінуючий тип мовлення, тональність та ін.). Сформулюйте переваги або недоліки композиції аналізованої промови.

Завдання 2. Прочитайте фрагмент промови Ліни Костенко «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала». Складіть простий і розгорнений план промови. Сформулюйте особливості диспозиції промови. Визначте особливості елокуції – випишіть риторичні прийоми і засоби мовної експресії.

Завдання 3. Прочитайте промову Юрія Винничука (див. Хрестоматію). Схарактеризуйте такі складники інвенції: мотивація теми, вид і особливості вступу, джерела матеріалу, використаного в промові, авторські інтенції. Занотуйте приклади на підтвердження Ваших думок.

Завдання 4. Прочитайте промову Івана Малковича на врученні Шевченківської премії 10 березня 2017 року (див. Хрестоматію). Випишіть

експресивно-риторичні засоби, назвіть риторичні прийоми, домінуючі для стилю оратора.

Завдання 5. Сформулюйте 5 правил запам'ятовування тексту промови, які для вас найбільш ефективні.

Практичне заняття № 3

Тема: Прийоми логіки і педагогіки в новітній риториці

Теоретична частина

1. Закони логіки і методи логічного мислення.
2. Засоби логічного зв'язку в тексті промови. Раціонально-логічні мовні засоби в промові.
3. Педагогічні прийоми.
4. Психологічні прийоми і стратегії.

Ключові поняття: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, гуманістичні стратегії спілкування, маніпулятивні стратегії спілкування, тактики спілкування, риторичний тип.

Література

1. Івін О.А. Логіка. Київ: АртЕк, 1996. С.106-142.
2. Кацавець Р. С. Риторика і психологія. Київ : Алерта, 2024. 234 с.
3. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика. Київ : Вища шк., 2003. С. 113-130.
4. Педагогічна риторика : метод. реком. до курсу / уклад. : Лариса Мафтин, Ольга Величко. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2021. 60 с.
5. Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, міжпредметні зв'язки : Зб. наук. праць за матер. семінару / ред Т.А. Космеда. Львів : ПАІС, 2007. 268 с.

Практична частина

Завдання 1. Прочитайте у Хрестоматії фрагмент інтерв'ю Блаженнішого Святослава «Українській правді» 16 січня 2024 року. Знайдіть логічні прийоми і засоби логічної послідовності формулювання думок.

Завдання 2. Прочитайте у Хрестоматії фрагмент інтерв'ю директора Інституту української мови НАН України Павла Гриценка. Знайдіть застосування законів логіки і педагогічних прийомів у промові.

Завдання 3. Прочитайте у Хрестоматії працю Т. Коць «Фемінітиви в українській мові: між нормою і деструкцією». Знайдіть засоби логічного зв'язку думок.

Завдання 4. Напишіть промову на тему «Україна в цивілізованому світі», застосувавши педагогічні прийоми новизни, проблемної ситуації, персоніфікації і взаємодії інтересів.

Завдання 5. Прочитайте у Хрестоматії промову співака, композитора, громадського діяча А. Матвійчука про І. Фаріон. Назвіть психологічні прийоми, застосовані в промові.

Практичне заняття № 4

Тема: Еристика (теорія і практика суперечки)

Теоретична частина

1. Поняття про суперечку. Види суперечки.
2. Структура доведення. Поняття про тезу й аргументи. Види аргументів у доведенні.
3. Види і типи запитань. Правила формулювання запитань у суперечці.
4. Коректні і некоректні прийоми маніпулювання в суперечці.

Ключові поняття: суперечка, дискусія, диспут, полеміка, дебати, доведення, теза, аргументи, прийом маніпулювання.

Література

1. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2019. 239 с.
2. Онуфрієнко Г. С. Риторика. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 120-129.
3. Теслюк В. М. Основи красномовства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 523 с.

4. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки. Київ : Юрінком Інтер, 2001. С. 68-107.

Практична частина

Завдання 1. Сформулюйте три основні відмінності між диспутом і дискусією.

Завдання 2. Сформулюйте концептуальну відмінність полеміки від інших видів суперечки.

Завдання 3. Змодельуйте доведення твердження про риторику як науку. Запишіть тезу й аргументи. Використайте аргументи щодо суті справи і щодо особи.

Завдання 4. Знайдіть у творі художньої літератури (на Ваш вибір) суперечку персонажів. Випишіть і поясніть прийоми маніпулювання в суперечці.

Завдання 5. Прочитайте промову Євгена Рибчинського про демонтаж пам'ятника О. Пушкіну в Києві (див. Хрестоматію). Сформулюйте головну тезу, назвіть аргументи автора.

Завдання 6. Використовуючи коректні і некоректні прийоми маніпулювання, змодельуйте суперечку про доречність/недоречність уживання англізмів в українській мові.

Практичне заняття № 5

Тема: Стратегії новітньої риторики і прийоми переконання

Теоретична частина

1. Поняття про комунікативні стратегії. Гуманістичні стратегії в новітній риторичі.
2. Стратегії прихованого впливу.
3. Прийоми переконання в новітній риторичі.
4. Суспільно-політична риторика та її види. Диференційні ознаки, стратегії і прийоми в суспільно-політичній риторичі.

Ключові поняття: стратегія спілкування, гуманістична стратегія, стратегія прихованого впливу, суспільно-політична риторика, інавгураційна промова, передвиборча промова.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Єгорова Т.Г. Ефективна комунікація: публічний виступ : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 162 с.
3. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
4. Петренко В. В. Політична мова як засіб маніпулятивного впливу : автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.02. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка., 2003. 17 с.
5. Славова Л. Л. Комунікативні стратегії та тактики у сучасному масмедійному політичному дискурсі. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/2210/1/06sllldzm.pdf> (дата звернення 5.09.2024).
6. Стрій Л. І. Ритуальний характер політичної комунікації: семіотика інавгурації президента. *Мова*. 2014. № 21. С. 44-47.
7. Федорів Я. Маніпулятивна риторика : лінгвопрагматичний аналіз стратегій прихованого впливу. *Наук. зап. НаУКМА. Сер. філол. науки*. 2010. Т. 111. С. 7-10.

Практична частина

Завдання 1. Прочитайте у Хрестоматії частину проповіді Митрополита Епіфанія на літургії в неділю Всіх святих землі української в монастирі на Козацьких могилах. Випишіть мовні засоби гуманістичної стратегії оратора. Назвіть прийоми переконання.

Завдання 2. Прочитайте у Хрестоматії звернення Блаженнішого Святослава з приводу початку війни в Україні в лютому 2022 року. Випишіть

мовні засоби гуманістичної стратегії оратора. Назвіть ознаки новітньої церковної риторики.

Завдання 3. Прочитайте у Хрестоматії промову сучасного політика (на Ваш вибір). Здійсніть риторичний аналіз за схемою: 1) рід і вид риторики; 2) мета й актуальність промови, її адресат; 3) структура промови; 4) раціонально-логічні мовні засоби; 5) експресивно-риторичні одиниці (тропи, риторичні фігури); 6) доречне/недоречне слововживання.

Завдання 4. Прочитайте у Хрестоматії інавгураційну промову В. Зеленського від 20 травня 2019 року. Здійсніть риторичний аналіз за схемою: 1) мета промови та її адресат; 2) структура промови; 3) раціонально-логічні мовні засоби; 4) експресивно-риторичні одиниці (тропи, риторичні фігури); 5) доречне/недоречне слововживання; 6) актуальність, змістовність, вплив на адресата; 7) загальна оцінка промови.

Завдання 5. Прочитайте у Хрестоматії інавгураційну промову Президента П. Порошенка. Випишіть риторичні засоби реалізації інтегративної, інспіративної, декларативної і перформативної функцій промови.

Практичне заняття № 6

Теоретична частина

Тема: Прийоми маніпулювання в новітній риториці

1. Поняття про маніпулювання в спілкуванні. Коректні прийоми маніпулювання.
2. Некоректні прийоми маніпулювання.
3. Поняття про «чорну риторику». Вербальні пастки «чорної риторики».
4. Засоби нейтралізації маніпулятивних прийомів.

Ключові поняття: риторика, роди риторики, види риторики, класична риторика, новітня риторика, риторична фігура, риторичний канон, стратегія, тактика.

Література

1. Дмитрук О. В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англомовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та інтернет-видань : автореферат дис. канд філол. наук: 24.03.06 / Київ. нац. ун-т. імені Т. Шевченка. Київ, 2006. 21 с.
2. Грищенко Н. В. «Домінанта переможця»: чорна риторика в сучасному комунікативному просторі. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків. 2017. С. 38-41.
3. Зірка В. В. Мовна парадигма маніпулятивної гри в рекламі: автореферат дис. канд філол. наук: 10.02.04. Київськ держ. лінгвіст. унів-т. Київ. 24 с.
4. Єгорова Т.Г. Ефективна комунікація: публічний виступ : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 162 с.
5. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2019. 239 с.

Практична частина

Завдання 1. Прочитайте розмову журналістів телеканалу «Говорить великий Львів», присутніх у студії політиків і народного депутата Нестора Шуфрича. Назвіть прийоми маніпулювання. Поясніть мотивацію маніпулювання.

Журналіст (Нестору Шуфричу): *Навіщо члени вашої партії їздять з візитами до Росії? До ворогів України?*

Нестор Шуфрич: *Дозвольте Вам зворотне питання. Ми маємо закінчити війну в Україні і ми маємо повернути мир?*

Журналіст: *Ми маємо перемогти в цій війні.*

Журналістка: *Пане Несторе, Ви вважаєте Росію нашим ворогом?*

Нестор Шуфрич: *Я є політиком з великим досвідом. Я хочу, щоб в Україні був мир. Хочу нагадати, що в 2013 році заробітчани було три мільйони, зараз – близько дванадцяти. Ми маємо повернути наших людей додому, маємо забезпечити їм можливість працювати, яка була в 2012 – 2013 роках. Ми*

маємо розуміти, що ключ від дверей до миру знаходиться в Москві. Це розуміють у Вашингтоні і Парижі. Це розуміють львів'яни. Ми сьогодні маємо об'єднатися заради того, щоб повернувся мир.

Журналістка: Несторе, на наші конкретні питання ми відповіді не почули.

Ігор Лапін (нардеп): Є політичні опоненти, а є вороги. Залежно від відповіді, можна буде розцінювати: Ви опонент чи ворог. Моє питання: російські війська і Росія є агресором на території Донбасу і Криму? Так чи ні?

Нестор Шуфрич: Я відповідальний політик. Заради «красного слівця» я зараз прогинатися ні перед ким не буду.

Екс-міністр Рева: Ви сказали, що нам потрібно повернути мир, що ключ від миру в Москві. Хто вкрав ключ від миру?

Нестор Шуфрич: Ви колишній міністр соціальної політики. Давайте з Вами краще про пенсії поговоримо.

Завдання 2. Сформулюйте 5 головних правил «чорної риторики». Поміркуйте, котрі з них необхідні в суперечці з політичними опонентами.

Практичне заняття № 7

Тема: Риторичні традиції волинської філологічної школи кінця XX – поч. XXI ст.

Теоретична частина

1. Поняття про академічну риторику. Види і диференційні ознаки академічної риторики.
2. Етапи підготовки наукової промови. Структура і мовні засоби наукової промови.
3. Дискусія і диспут у структурі академічної риторики. Етикет наукової суперечки.
4. Презентація результатів наукових досліджень на захисті курсової і магістерської роботи.

Ключові поняття: академічна риторика, лекція, захист наукової роботи, наукова дискусія, диспут, науковий етикет.

Література

1. Василенко В. А., Герман В. В. Академічна риторика : навч. посібник для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. Суми : Натапуха А. С., 2011. 275 с.
2. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 128 с.
3. Семеног О. М. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ : Академія, 2010. 216 с.
4. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Умань : Сочінський, 2013. 374 с.

Практична частина

Завдання 1. Прочитайте у Хрестоматії наукову промову викладача Волинського національного університету імені Лесі Українки (на Ваш вибір) або лекцію з лінгвістичного чи літературознавчого циклу (на Ваш вибір).

Здійсніть аналіз промови за схемою:

- 1) тема, мета, завдання промови та її адресат;
- 2) структура промови (в тому числі: особливості вступу, структурування основної частини, завершення);
- 3) раціонально-логічні мовні засоби, наукові терміни, тези, аргументи;
- 4) експресивно-риторичні одиниці (тропи, риторичні фігури);
- 5) актуальність, змістовність, вплив на адресата;
- 6) невербальні компоненти промови;
- 7) ідіостилістичні характеристики промови;
- 8) загальна оцінка промови (за бажанням).

Завдання 2. На основі аналізу промов викладачів-філологів Волинського національного університету імені Лесі Українки, поданих у Хрестоматії, назвіть види академічної риторики XXI століття. Порівняйте традиції класичної і новітньої академічної риторики.

Назвіть вид академічної риторики, який представлений у дописах викладачів у мережі Фейсбук.

Завдання 3. Прочитайте у Хрестоматії наукову дискусію С. Єрмоленко, С. Бибик та А. Ганжі. Назвіть ключові тези ораторів. Випишіть риторичні формули наукового етикету.

Завдання 4. Пригадайте дискусію на практичному заняття з будь-якого освітнього компонента з лінгвістичного чи літературознавчого циклу. Запишіть таке:

- 1) ОК і тема дискусії;
- 2) мовні формули згоди з опонентом (опонентами);
- 3) мовні формули незгоди з опонентом (опонентами);
- 4) прикінцеві висловлювання, підсумок дискусії.

Тестові завдання для самоконтролю

1.Оберіть правильне визначення новітньої риторики.

- 1.Наука про форми і засоби емоційного впливу на співрозмовника.
2. Наука про складання сучасних промов.
3. Багатофункційна філологічна дисципліна, яка інтегрує знання з філологічних і не філологічних наук (насамперед логіки і психології), має прагматичну мету й оперує новими поняттями.
4. Мистецтво красномовства.

2.Мета практичної риторики – це:

1. Побудова промови, оволодіння технікою виразного мовлення, а також практичні навички монологічних та діалогічних видів красномовства.
2. Вивчення етапів підготовки промови, структури тексту промови, мовних одиниць, зокрема риторичних фігур.
3. Вивчення окремих роди і видів риторики, їх диференційних ознак.

3. Види соціально-побутової риторики:

1. Ювілейна промова, агітаційна промова, застільна промова (тост).
2. Ювілейна промова, застільна промова (тост), ритуальна (поминальна) промова, усне побутове оповідання.

4. Види академічної риторики:

1. Лекція, наукова доповідь, дискусія.
2. Лекція, наукова доповідь, захист наукової роботи (дисертації, магістерської роботи та ін.), академічна бесіда.
3. Презентація, анотація, наукова доповідь, академічна бесіда.

5. Види церковної риторики:

1. Хоровий спів, молитва, розповідь на біблійну тему.
2. Молитва, проповідь, причастя.
3. Молитва, проповідь, ритуальна промова.

6. Види суспільно-політичної риторики:

1. Парламентська промова, політичне ток-шоу, дебати.

2. Суперечка, мітингова промова, політичні новини.

3. Парламентська промова, мітингова промова, інавгураційна промова президента.

7. Риторичні фігури – це:

1. Одиниці промови, особливі прийоми мови, що збільшують її вплив на аудиторію, створюють переконливість, експресивність.

2. Вербальні і невербальні засоби новітньої риторики.

3. Закони риторики.

8. Закони риторики – це:

1. Традиційні мовні формули у структурі промови.

2. Загальні особливості мовних контактів людей, що склалися в суспільстві.

3. Загальна схема дій оратора.

9. Новітня риторика оперує всіма поняттями, ОКРІМ:

1. Мовленнєва подія. 2. Тип мови (мовлення). 3. Диспозиція. 4. Стратегія і тактика оратора. 5. Сюжет.

10. У новітній риторичній стратегії – це:

1. Мета оратора, загальна схема дій оратора чи учасників комунікативного процесу.

2. Маніпулятивні прийоми.

3. Конкретні мовні засоби для досягнення мети.

11. Перший етап підготовки промови називається:

1. Диспозиція. 2. Елокуція. 3. Інвенція. 4. Акцію.

12. складання плану промови відбувається на такому етапі її підготовки:

1. Диспозиція. 2. Елокуція. 3. Інвенція. 4. Меморію. 5. Акцію.

13. Редагування промови відбувається на такому етапі її підготовки:

1. Диспозиція. 2. Елокуція. 3. Інвенція. 4. Акцію.

14. Вибір концепції промови відбувається на такому етапі її підготовки:

1. Диспозиція. 2. Елокуція. 3. Інвенція. 4. Акціо.

15. Моделювання композиції промови відбувається на такому етапі її підготовки:

1. Диспозиція. 2. Елокуція. 3. Інвенція. 4. Меморіо. 5. Акціо.

16. Риторична фігура – це:

1. Епітети, метафори, порівняння.

2. Відхилення від звичайного способу висловлення з метою виразності мови, естетичного ефекту.

3. Повтор важливої тези.

17. Невербальні компоненти риторики – це:

1. Міміка, жести, візуальний контакт.

2. Тональність і сила голосу.

3. Гендерні особливості риторики.

18. До методів логічного мислення в риториці належать:

1. Логічний наголос.

2. Аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, абстрагування, узагальнення.

3. Закони формальної логіки.

19. Аналіз як одиниця логіки – це:

1. Зіставлення інформації з різних джерел.

2. Перехід від часткового до загального, система окремих ознак, складених у систему.

3. Умовний поділ об'єкта на окремі складники (ознаки, властивості, частини) з метою детального вивчення.

20. Прийоми новизни, взаємодії інтересів, проблемної ситуації, персоніфікації належать до:

1. Педагогічних.

2. Логічних.

3. Психологічних.

21. Врахування інтересів аудиторії відповідно до вікових і соціальних чинників належать до прийомів:

1. Педагогічних.

2. Логічних.

3. Психологічних.

22. Психологія пропонує всі типи мовних особистостей, ОКРІМ:

1. Гармонійний тип.

2. Конфліктний тип.

3. Імпульсивний тип.

4. Нейтральний тип.

23. Непряма тактика (тактика закритого типу, інтригуюча) передбачає:

1. Закодоване повідомлення, застосування особливих мовних прийомів.

2. Протилежні за змістом висловлювання.

3. Тезу й антитезу.

24. Диспут – це:

1. Наукова суперечка, обмежена в часі.

2. Наукова суперечка, не обмежена в часі.

3. Суперечка на будь-яку тему, не обмежена в часі.

25. На відміну від інших видів суперечки, мета *полемики* – це:

1. Пошук істини.

2. Висвітлення актуальних політичних проблем.

3. Утвердження власної думки.

26. Учасники дискусії і диспуту називаються:

1. Супротивники.

2. Перемовники.

3. Опоненти.

27. Учасники полеміки називаються:

1. Супротивники.
2. Перемовники.
3. Опоненти.

28. Дебати найчастіше представляють такий рід риторики:

1. Соціально-побутову.
2. Суспільно-політичну.
3. Академічну.

29. Стирання кордонів між правдою і брехнею – характерна ознака:

1. Новітньої риторики.
2. «Чорної риторики».
3. Суспільно-політичної риторики.

30. За формою аргументи поділяються на такі:

1. Прямі і непрямі.
2. Теоретичні й емпіричні.
3. Щодо суті справи і щодо особи.

31. Доведення складається з таких компонентів:

1. Теза, аргументи.
2. Теза, аргументи, демонстрація.
3. Теза, антитеза, аргументи.

32. Серед поданих прийомів маніпулювання до коректних належить

таке:

1. Відтягування моменту заперечення.
2. Підміна тези.
3. Використання недоведених аргументів.

33. Серед поданих прийомів маніпулювання до коректних належить

таке:

1. Підміна тези.
2. Синтаксичне перетворення.

3. Безглуздий аргумент.

34. Серед поданих прийомів маніпулювання до некоректних належить таке:

1. Відвернення уваги опонента від думки, яку він хотів висловити;
2. Відтягуванні моменту заперечення;
3. Аргументи до особи.

35. Використання в суперечці аргументу, що не стосується суті справи, називається:

1. Синтаксичне перетворення.
2. Безглуздий аргумент.
3. Аргумент до особи.

36. Замовчування важливої інформації – характерна ознака:

1. «Чорної риторики».
2. Класичної риторики.
3. Новітньої риторики.

37. Пряму риторичну тактику ілюструє таке висловлювання:

1. Виходу немає.
2. Вихід в іншому місці.
3. Вихід є і в безвихідній ситуації.

38. Пряму риторичну тактику ілюструє таке висловлювання:

1. Приватна територія. Просимо врахувати.
2. Приватна територія. Вхід заборонено.
3. Приватний парк.

39. Непряму риторичну тактику ілюструє таке висловлювання:

1. Виграшу немає.
2. Грай далі. Бажаємо успіху.
3. Ваш виграш – 100 гривень.

40. Непряму риторичну тактику ілюструє таке висловлювання:

1. Дякуємо за чисті узбіччя!

2. Смітити заборонено.
3. Просимо викидати сміття у встановленому місці.

ХРЕСТОМАТІЯ

Олег Баган

КОРОТКИЙ РИМСЬКИЙ МЕЧ

(На вічну пам'ять ІРИНИ ФАРІОН – Української Касандри)

Людський світ визначається вічною боротьбою двох протилежних стихій: героїчної і приземленої, антигероїчної. Залежно від сили й горіння історичного героїзму розвивається кожне національне суспільство. Кожночасне витворювання героїчних «хвиль» у певний період історії породжувало моральні й мілітарно-політичні злети народів. У такий спосіб людство здійснювало свої переможні кроки до творення нових цивілізаційних основ, до утвердження ідеалів національної свободи й елітарного порядку, до відкриття просторів для величних культурно-мистецьких здобутків.

Паралельно до цього в людстві постійно існували й існують процеси дегероїзації, зумовлені чисельною перевагою в кожному національному суспільстві людей меркантильно-приземленого типу, отих хаотичних соціальних мас, за Гюставом Лебоном, які керуються примітивними інстинктами, нездатні до шляхетних переживань, вічно перетворюють національне буття на метушню й безмежну битливість та податливість. І тоді починалися неухильні тенденції до морального та культурного занепаду народів.

Змагання між героїчною і приземленою стихіями становить суть історичного процесу. Від того, скільки сил до творення шляхетної свідомости знайде в собі кожне національне суспільство, залежить наскільки воно розвинеться в плані створення ідеальної держави, за Платоном, в якій будуть правити аристократи духу і чину, буде реалізовувати свої принципи й ідеали ота героїчна еліта, яка колись народила державу Перикла й Римську республіку, яка здійснювала воїнські подвиги Александра Великого чи Хрестових походів, яка породила етику європейського лицарства й готичні

світовідчуття, що донині дихають до нас неймовірною естетикою середньовічних соборів.

Якщо символічно й сконцентровано узагальнити про героїчний чин народів, то він виражається в образі короткого римського меча. Саме історичні зусилля римлян у перші століття творення республіки (а вони двигнуть в душах всіх європейців і творять кожного з них дотепер!) показали, що головними двигунами історії є **ТВЕРДІСТЬ** і **ПРАВДИВІСТЬ** (непорушність прийнятих законів – знамениті закони Дванадцяти таблиць V ст. до н. е.), **ПАТРІОТИЗМ** (культ величі Риму), **ТРАДИЦІОНАЛІЗМ** (культ предків) і **ГЕРОЇКА** (розуміння визначальної ролі армії і воїнського виховання молоді). Ці чотири кардинальні принципи Римської держави забезпечили їй у всі наступні кілька столітні перемоги й ту виражальність і творчу активність римського духу, на якій пізніше були збудовані Католицька Церква і правова система Заходу, європейські університети й готичні міста-твердині.

Короткий римський меч – це символ рішучості й відданості, дисципліни й суворості, з якими давні римляни утверджували свою віру в героїчні ідеали. Він чітко ділить світ на Правду і Неправду, на Совість і Несовісність, на Віру (в ідеали) і Безвір'я. Бо національний поступ можливий тільки тоді, коли карається всяке відступництво й профанаторство, коли відкидаються всі теорії угодовства й «покаяння глави в людях», як казав Тарас Шевченко, коли мілітарний чин і героїка ставляться найвище як ідеали боротьби за моральну твердість і лицарську світлість нації.

Ірина Фаріон, убита на вулиці Львова як символ гордого і свободолюбного українства, була для нашої нації тим золотим нервом, пульсуючим нервом національної гідності й жертвовності, породженим вічним духом європейського героїзму. Вона була правдивою «українською Касандрою», яка одна мала силу духу й відвагу казати нації правду про всі її

промахи і поразки, про всіх її страхопудів і зрадників, про слабкість і хитливість її характеру.

Ця людина перетворила СЛОВО на найсильнішу зброю. Вона вірила в безсмертя свого чину, і тому не боялася смерти й ходила вулицями Львова без охорони, майже кожного дня отримуючи погрози від ворогів про розправу. Вона пройшла звитяжний шлях від скромного науковця-філолога до ідейного вождя мільйонів. І саме за це її вбили – зі страху перед її можливостями як володарки дум і настроїв мільйонів.

Вона була бездоганним філологом, мислителем, національним трибуном в одній особі. І це робило її чин неймовірно яскравим і героїчним. Людина зі знаннями академіка без звання академіка, чи не найкращий публіцист України без офіційної праці в журналістиці, визначний ідеолог українського націоналізму без якоїсь вагомої посади в політиці. І це робило її життя дивовижно наступальним і полум'яним!

Ще за життя її порівнювали то з Оленою Пчілкою (першою націоналісткою в Україні), то з Лесею Українкою (величною місіонеркою української ідеї), то з Оленою Телігою (ідеальною героїнею чину). Але вона прокладала свій оригінальний шлях, збудований на принципах філологізму (культу рідного слова) і національного волюнтаризму (проповіді національної героїки). У часи загального нігілізму й постмодерністської дурійки вона проповідувала високий ідеалізм, у часи суцільної компромісності – сувору безкомпромісність, у часи гнилого пацифізму – римську войовничість.

Як дослідник української мови вона зуміла перетворити доволі суху й пісну цирину науки на надзвичайно живі й емоційні переживання мільйонів (її книги розходилися багатотисячними накладами!). Вона розгорнула безкомпромісну боротьбу за чистоту й виразність української мови, щоб навчити доволі літепле українське суспільство «любити своє», дорожити духовною традицією, плекати живе відчуття історії, історії духу передусім.

Кожна її нова книга ставала подією для всієї нації. Як то студія «Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір» (2001), яка вчила розуміти систему правил як форму національного самоствердження, чи то праця «Мова – краса і сила. Суспільно-креативна роль української мови в XI – XIX ст.» (2007), яка малювала картину історичного визрівання української мови й прищеплювала любов до її самобутності, чи то книга «Мовна норма: знищення, пошук, віднова» (2009), яка в багатогранних вимірах давала розуміння важливості боротьби за чистоту і багатство рідної мови, чи то ґрунтовна монографія «Суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV – XVII століттях: мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива» (2015), яка давала розріз давнього періоду становлення української мови в синтезі із національними боріннями українства в часи бездержавності. Ці наукові праці вже стали класикою української культури й ідейними етапами зростання сучасного українства. Їхні думи і концепти ще століттями будуть творити нових «твердих українців», переконаних патріотів і жертвовників національної ідеї.

Вона завжди мала сміливість і відвагу йти проти течії, якщо так веліло серце й ідейні переконання. У час повального захоплення усім західним і тотальної англізації українського освітнього та інформаційного простору, англізації української мови вона підготувала разом із своїми посестрами Галиною Помилуйко та Анною Бодровською книгу «Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті» (2023), яка стала закликком для притомного українства боротися до кінця за суверенність рідної мови.

Маючи неймовірний дар творчої активності, Ірина Фаріон безнастанно вигадувала нові й нові проекти публічної боротьби за українську суверенність: видавала добірки плакатів на захист української мови («Мова – твого життя основа», «Мова – краса і сила», «Слово – меч духовний»), готувала ідеологічні збірники («Скарб нації», «Від книги – до мети»), провадила багатосерійні телепрограми («Велич особистости», «Ген

українців»), готувала регулярні виступи на Ютуб-каналах «Iryna Farion» та «Студія Ірини Фаріон», вела в Ютубі проекти «Курси з української мови», «Проти Англiзм», «ПолiтОгляд». Усі ці напрямки діяльності перетворили її на одну з найпопулярніших постатей України. Відтак її особистісні впливи перевищували впливи цілих партій та масових громадських організацій.

Ідеологічна студія Ірини Фаріон «Степан Бандера – практик, теоретик, містик національного руху» (2010) увиразнила цілу низку важливих світоглядних, моральних, історіософських проблем українського націоналізму, стала віхою в розвитку сучасної націоналістичної думки України.

Вона показала нам факт того, як сучасниця зуміла передати етику й світогляд визначного націоналіста, що став символом цілої епохи. Авторка ніби вичарувала у цій книзі стиль і дух самого Дмитра Донцова – найбільшого пропагатора українського героїзму!

Втрата цієї яскравої особистості означає дуже багато. Як ідеолог Ірина Фаріон задавала високий рівень національної вимогливості до українства, вчила бути суворими й безкомпромісними до ворогів та профанаторів національного руху. Як політик вона сіяла зерна правдивого героїзму та волонтаризму в українській нації і вихоплювала з народної маси своїми ідеями нових міцних патріотів та кидала їх у бій за націю. Як науковець вона гуртувала довкола себе нові й нові когорти бійців інтелектуального фронту, щоб збудувати мур ідейного опору довкола України.

Ірина Фаріон була для нації отим «коротким римським мечем», з яким народи постають і перемагають. Вона боролася тільки словом, яке ставало в її устах «твердою крицею» (Леся Українка). Вона завжди мала внутрішню силу духу піднятися після вдалих ударів з боку її ворогів або пристосованської маси, яка двічі відмовилася голосувати за неї на парламентських виборах у її рідному Львові. Бачила нищість і

примітивність юрби, але ніколи не зневірювалася. Завжди зоріла до високого й ідеального...

Вона впала в бою, як падають найвідважніші воїни. З «коротким римським мечем» – СЛОВОМ при собі.

Філолог над філологами, трибун над трибунами, лектор над лекторами!

Прощавай, Українська Касандро! Да святиться ім'я твоє!

(Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100008877120318> (дата звернення 30.08.2024).

Мирослава Барчук

Спогад про Євгена Сверстюка

За своїм масштабом Євген Сверстюк близький до таких людей, як Іван-Павло II чи Махатма Ганді. Він часто говорив, що потрібно повертати сенс спровокованим словам. І ось тепер, коли його не стало, ми повертаємо смисл поняттям «совість нації», «велич духу» і «наша духовна опора» – все це про нього.

Для багатьох людей Євген Олександрович був колосальним опертям в усіх наших сумнівах, розчаруваннях і непростих моральних виборах. Я познайомилася з ним 25 років тому – відразу після його повернення із заслання.

Він був надзвичайно скромним і не любив пафосу. Є ця відома фотографія із хрестом, який він установив у Сандормоху на місці розстріляних українських митців. Але Євген Олександрович цю світлину не любив, вважав її занадто пафосною – така роль йому була чужою.

Як і всі великі люди, він був надзвичайно люблячим, особливо до молодих людей. Він мав такий особливий погляд: коли Євген Олександрович із вами говорив або уважно слухав, він ніби сявав. Поруч із ним хотілося неспинно говорити, бо не було страху перед його величчю.

Звісно, люди встигли йому за ці роки подарувати багато любові і шани. Де би він не з'являвся, всі одразу припишкали і слухали його тихий голос – від студента Могилянки до академіка Сахарова, який допомагав йому, коли занедужала його онука...

Мене вражало, як він уперто і скромно робив те, в що вірив. Так було з виданням газети "Наша віра". Він це робив не лише без грошей. Згадайте, як виштовхали редакцію газети із приміщення біля Михайлівського собору, але він усе одно продовжив її видавати. Не можу не згадати, як на останнє Різдво в моєму домі зібралися три покоління дорогих мені людей і всі ми співали йому "Многая літа"...

Історія дарує нам дуже мало таких людей, дуже хочу, щоб усі ми відмірювали ним своє життя.

Електронний ресурс. URL :

<https://life pravda.com.ua/society/2014/12/02/185115/> (дата звернення 1.12.2022).

Блаженніший Святослав

...Я бо Господь, твій цілитель (Вих. 15, 26)

Всечесніші та всевітліші отці!

Преподобні брати і сестри!

Слава Ісусу Христу!

Сьогодні святкуємо велике християнське свято – Всесвітнє воздвиження чесного і животворного Хреста Господнього. Це свято повертає нас до дуже важливої історичної події Христової Церкви IV століття. Сьогодні наші очі скеровані до Єрусалиму. Імператор Костянтин, який бачив на небі знак своєї перемоги, шукає Хрест, на якому був розп'ятий наш Спаситель. Віднаходить Хреста Господнього матір імператора. І архиерей високо підносить, воздвигає, возносить це чесне і животворне Древо перед очима всього зібраного народу.

Щоб зрозуміти, що ця подія означає в житті християнина третього тисячоліття, прислухаймося до голосу Божого слова, до Священного Писання, яке Церква читає цього дня. Вчора на Вечірні ми слухали читання з книги Виходу (15, 22–16, 1), яке розповідає про один із періодів історії ізраїльського народу, коли він прямував від рабства до свободи. Ізраїльтяни прийшли втомлені, спрагли до місця, яке звали Мера, сподіваючись відновити свої сили. Вони побачили воду, яка своїм виглядом збуджувала ще більшу спрагу, але була гіркою, непридатною до споживання. Люди почали нарікати на Бога і на Мойсея, бо їхні сподівання видалися їм марними. І що робить Бог? Він вказує на одне дерево. Мойсей бере це дерево, занурює його у воду, і вона стає солодкою, придатною до пиття. Це дерево перетворює не тільки склад води, а й ситуацію зневіри на момент відновлення сил.

Далі в цьому біблійному уривку читаємо, що там, при осолоджених водах Мери, Господь Бог дав своєму народові закон і суд, пояснивши, що ізраїльтяни змогли відновити сили не через природні властивості дерева, а через те що Він є джерелом їхньої сили. Це Бог втамовує спрагу, дарує свободу і можливість до неї дійти, зцілює серед зневіри, воскрешає серед смерті, підносить втомленого та надихає знеохочених. Там Він начебто поновому об'являє своє ім'я: «...Я бо Господь, твій цілитель. Коли ти... дотримуватимешся всіх Його установ, ані одної з тих недуг, що я навів був на Єгипет, не наведу на тебе: Я є Господь, який тебе відновляє і зціляє, дарує Тобі життя» (пор. Вих. 15, 26).

Ця подія цікаво звучить сьогодні, коли ми часто не розуміємо, що означає поклонятися Хресту Господньому. Ми дивимося не так на гіркі води Мери, як на власне гірке сьогодні. Як кажуть біблійні тексти, ці води є символом нашого життя. Ці події ми переживаємо в контексті воєнного лихоліття. Наші щодення болі й духовні пошуки подібні до гірської річки тут, у Татрах, яка нас виснажує, потоки якої не втамовують нашої спраги,

а навпаки, збільшують її. Що може втамувати нашу спрагу, відновити наші сили? Звідки взяти силу волі, щоб боротися далі, не опускаючи рук?

Колись біля Мери, так і сьогодні, у це свято, Господь Бог вказує нам на древо, яким є Його Хрест. Саме на Хресті, як ми чуємо в сьогоднішньому Євангелії, Він відкрив джерело нової води. Коли один із воїнів проколов списом Христові бік, з нього «потекла негайно ж кров – і вода», як каже нам євангелист Іван (19, 34). Це на Хресті розп'ятий Господь сьогодні є нашою осолодою, це Він перетворює гіркоту нашого життя на джерело віднови нашого духа і стійкості. Це рани розп'ятого Спасителя здійснюють слова пророка Ісаї: «Та Він наші недуги взяв на себе, Він ніс на собі наші болі... і Його ранами ми вилікувані» (53, 4–5)!

Поклоняючись Хресту, ми занурюємо це новозавітне древо життя в гіркі обставини нашого сьогодення і завдяки йому п'ємо цю осолоджену воду Таїнств Христової Церкви. Перемінені й осолоджені води Мери в пустині були лише провіщенням і прообразом цього джерела нашої сили, відкритого нам через древо чесного і животворного Хреста.

Народ України вповні відчув усю гіркоту земного життя під час війни. Сьогодні наш народ виснажений, вичерпаний. Багато українців кажуть, що в них опускаються руки і настає зневіра. Як і при гірких водах Мери, народ нарікає і на Бога, і на владу, на нездатність сучасних політиків зупинити агресора. Але в це велике свято Церква вказує нам на дерево, яке дасть осолоду. Це сам Господь відкриває нам джерело сили серед бурхливих потоків нашого гіркого земного життя!

Тому ми сьогодні виставляємо посеред храму чесний і животворний Хрест Господній. Цілюючи його, ми начебто занурюємо в нього особисте життя. З цього дерева походить наше зцілення і вірада, відроджується наша віра у стражденного і воскреслого Спасителя та повертається радість у Дусі Святому, відновлюється стійкість і надія, що веде до свободи. Це нам Господь каже сьогодні з Хреста: «Я є Господь, твій цілитель»! А ми Йому,

поклоняючись, відповідаємо: «Хресту Твоєму поклоняємося, Христе, і святе воскресіння Твоє славимо!» Амінь.

Електронний ресурс. URL :<https://ugcc.ua/data/propovid-blazhennishogo-svyatoslava-u-svyato-vozdvyzhennya-chesnogo-i-zhyvotvornogo-hresta-gospodnogo-5490/> (дата звернення 14.09.2024).

Блаженніший Святослав

Інтерв'ю «Українській правді» 16 січня 2024 року

(фрагмент)

– Хочу почати з найбільш поширених питань про Бога, які мені доводилося чути за останній час. Кажуть: "На все воля Божа". Якщо це так, то чому Бог допустив війну і тисячі несправедливих смертей, чому зло залишається непокараним?

– *(Пауза)* Сьогодні не маємо вичерпної відповіді, як, зрештою, на дуже багато інших питань екзистенційної дійсності.

Людина ставить глибокі питання, які охоплюють весь Божий задум. Але ми зрозуміємо відповіді на них лише з перспективи історії усього людства, з перспективи вічності. Ніхто не дасть вам чіткої відповіді.

І коли ми бачимо вияв найвищого зла, ми тужимо за добром і його шукаємо. Як християни ми можемо ствердно сказати, що найвище добро існує, і воно завжди матиме останнє слово.

Найвища справедливість теж існує – вона матиме останнє слово. Я би хотів заохотити нікого не переставати шукати відповіді на ці питання, і ми разом на ті питання відповіді знайдемо.

Отож на ці питання можемо відповісти з точки зору нашої віри на основі особистого спілкування з Богом.

А всю цілісність всієї історії можемо побачити в кінці історії – в той момент, який християни називають славним і другим приходом нашого Спасителя в момент страшного суду.

Тоді всі книги розгорнуться, і ми зможемо зрозуміти всю логіку дій Бога в історії людини.

– Якщо ми говоримо про те, що Бог всюдисущий, то де його можна знайти в Авдіївці й Бахмуті? Чи був він у Маріуполі й Бучі?

– Нещодавно до мене завітав один із наших воїнів, який написав цілу поему, переспівуючи 13-й розділ Першого послання Апостола до Коринтян про справжню любов.

«Любов довготерпелива, любов не задрить, не шукає свого...» і він продовжує: «А часом у любові прострілені ноги, або часом їх немає. Часом любов гризе замерзлу льодяну воду, коли хоче пити, а часом любові закривають очі і її виносять побратими. Але тоді вона переходить на інших. Любов ніколи не переминає».

Слухаючи того молодого хлопця, молодшого сержанта українського війська, я зрозумів, що саме там, де є межа життя і смерті, люди мають досвід присутності Бога. Кажуть, що [на фронті атеїстів немає...](#)

– Дозвольте переб'ю, але я знаю доволі багато атеїстів на фронті, які після побаченого говорять: «Якби Бог був, він би цього лиха не допустив»...

– Думаю, в них залишиться спрага за Богом.

Навіть саме відчуття зневіри в таких обставинах – я би це назвав великим голодом і пошуком Бога.

Ми маємо молитися за тих, хто зневірюється, підтримувати їх. А при можливості допомогти їм знайти контакт із Богом, який вони, можливо, десь втратили в драматичних обставинах.

– Хочу з вами поговорити про Російську православну церкву. Як Путін зумів створити з РПЦ інструмент державної пропаганди?

– Це не є справа Путіна. Цей інструмент собі ще створив товариш Сталін. Пригадаємо, як під час Другої світової війни ця атеїстична комуністична держава відкрила для себе можливість маніпулювання релігійними почуттями

радянських громадян через певні симулякри церкви. І таким чином була відроджена інституція, яка отримала назву Руська православна церква. Я не хочу заглиблюватися в історію оформлення цієї інституції, але те, що вона була під контролем радянських структур, це загальновідомий факт. Більше того, коли йдеться про внутрішній радянський простір, ця інституція вже тоді була інструментом зачистки релігійного простору держави. У 1946 році сталінський режим ліквідував УГКЦ і приєднав куди? До Руської православної церкви.

Так само в повоєнних часах комуністична влада розбудовувала відділ зовнішніх церковних стосунків Руської православної церкви. Деякі науковці говорять, що був відділ зовнішніх церковних стосунків, а до нього як маленький додаток – Руська православна церква. Тоді всі представники московського православ'я відстоювали "мир во всем мире", їздили по цілому світу, борючись з гонкою озброєнь.

Теперішній патріарх Кирил після розвалу Радянського Союзу очолював відділ зовнішніх церковних стосунків і здійснював так звану дипломатичну державну політику в церковних шатах.

Очевидно, що коли російські шовіністи почали відчувати брак ідеології російського шовінізму, саме церква, на жаль, створила ідеологію руського міра, яку запропонувала путінській державній машині.

І так ми сьогодні «маємо те, що маємо».

Таким чином сьогодні ця структура, псевдорелігійна, як на мене, запропонувала себе як інструмент для злочинної російської влади, яка сьогодні нищить українців.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.pravda.com.ua/articles/2024/01/16/7437369/> (дата звернення 23.08.2024).

Галині Яструбецькій – вітання з Днем народження

20 серпня 2022 року

Коли літеплом і погідністю огортає кожне Ваше слово, пані Галино (що стало «єдиним», «зраненим блискавицями», «босим»...), яке щоразу – вихоплене з вод непроминутих – духових глибин (тому й озивається «золотими пектораліями» – і ти плинеш цією благодатною «рікою слів», тобі так затишно поміж цими «світами слова», співаючи невсипущо й невтоленно нектар кожної «троянди слова», відчуваючи безмежність і невичерпну його неосяжність «у вічнім рОдиві» (а таки ж бо ДИВІ!)...

Коли ще не слід, а тільки подих кожного листя висвічує... Коли ще є десяток днів до «людино осені»....

Коли йдеш таким тремким шляхом, що "тонше павутини" – по мачині "на серце згіджуються краплі істини": оце і є справдешня поезія словожиття і життєслова, а тому так щемно "чудуєшся і до слухаєшся" до пробудження всенького білого світу і в собі...

Це на правду всеСВІТ і повсячасне "самособоюнаповнювання" .... як найбажаніша спонука й найвища призначеність: " СвіТИ".

Я-блукання у Вашому слові – особливе розкошування для душі.

Дай, Боже, йому невичерпности! З Вами – натхненними й благословенними!

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (дата звернення 20.08.2022)

Світлана Богдан

Щоразу, проходячи повз пам'ятник Тарасові ШЕВЧЕНКУ в Луцьку, згадую мій рідний Київський університет його імені. І передовсім – усіх тих, хто виповнював (і виповнює дотепер!) його духовну ауру всі мої студентсько-аспірантські часи. І передовсім – викладачів, які органічно

поєднували в собі високий професіоналізм, інтелектуалізм найвищої проби, демократичні засади спілкування зі спудеями і шляхетність – слова, поведіння і "шттивної етикетки": світлої пам'яті Михайла ГРИЦАЯ, Станіслава СЕМЧИНСЬКОГО, Ніну Тоцьку, Зою ФІЛІПОВИЧ, Лідію ДУНАЄВСЬКУ, Іллю КУЧЕРЕНКА, Віктора КОПТІЛОВА, Надію ПЛЮЩ, Петра ТИМОШЕНКА, Вадима ПАЩЕНКА, Кіру ШАХОВУ...І всіх-всіх, кого дав Бог запізнати й запричаститися їхнім мудрим СЛОВОМ...Почуваюся їхньою вічною ученицею дотепер...То таки на правду щастя мати ТАКИХ учителів. Спогадую сьогоднішньої днини – особливо. Бо це ж ДЕНЬ філолога в моїй дорогій alma mater.

А ще університет дарував мені неймовірно світле й тепле студентське товариство і друзів – на всьєке життя. Гріюся споминами. Мрію про зустрічі. Після нашої Переможної днини. Дай, Боже!

P.S. Розкрилля всім нашим помислам-мріям у прихистку світлих сил.

P.P.S. І при святі – перегук геніїв:

«Хай же промінь твоїх думок

Поміж нами сяє, –

«Огню іскра великого»

Повік не згасає!

Щоб між нами не вгасало

Проміння величне,

Ти «поставив на сторожі»

Слово твоє вічне.

Ми, як ти, минати будем

Чужії пороги,

Орать будем свої ниви,

Рідні перелоги№.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100006299280200> (дата звернення 29.03.2024)

Світлана Богдан

У нас на факультеті завжди відчинені двері для всіх, хто живе словом і у слові. Хто знає націєвірну ваготу рідного слова. Хто прагне виростати разом із українським словом щоднини духово: від маківки – і до неба. Хто почуває покликання творити нашу гуманітарну ауру й розбудовувати прийдешнє, в якому слова ЧЕСТЬ, ПОРЯДНІСТЬ, ШЛЯХЕТНІСТЬ і ПРОФЕСІОНАЛІЗМ будуть виміром щоденнобуття, а не декларативних абстрактних гасел.

Сьогодні ж був особливий ДЕНЬ – НАЙВІДКРИТІШИХ ДВЕРЕЙ.

Було інформативно, креативно, цікаво. Людно й гамірно. Сподіваємося, що зерна впали в благодатний ґрунт.

ЧЕКАЄМО.

Дай, Боже, тиші. Дай, Боже, провітку в дні завтрашньому.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100006299280200> (дата звернення 6.04.2024)

Світлана Богдан

Мене з дитинства насторожувало і водночас дивувало одне дієслово – неНАВИДІТИ. Бо ж якщо є НЕпогідна днина, то має бути і ПОГІДНА. Якщо є НЕдобра людина, то обов'язково є й ДОБРА. То чому ж нема в нашому повсякденному лексиконі слова НАВИДІТИ?

І якою ж була моя втіха, коли я вперше почула його (а не тільки вчитала в словниках) із вуст моєї гуцульської родини. Із отими такими втішними значеннями: любити й шанувати. То ж навидіти теж можна.

Сьогодні вкотре це слово забриніло в моїй душі з "Незабудьки" Марка ЧЕРЕМШИНИ, "Райську птицю" якого (водночас із "Місцем сили" і "Про Вас") презентувала на факультеті неповторна дослідниця й письменниця Іванна

Стеф'юк : "Коли люди стали ненавидітися і теряли людське серце, тоді зійшов ангел доброти на землю" (як він потрібен нам у теперішню трудну годину).

Яке ж то щастя – видіти-чути людину, котра вже вдруге дарує нам радість стрічі в Луцьку. І знову Іванна вразила тим, як глибоко можна відчувати СЛОВО іншого творця і як неповторно можна творити свій словесний простір.

Не можна не дивуватися й не захоплюватися і розмаїття тематики її досліджень про традиційну культуру її ріднокраю. А ще – отим цілющим і життєдайним потоком діалектного слова в її зворушливих і стилістично довершених образках. І, поза сумнівом, її проживанням кожного слова, вібруванням його духовної енергетики.

Направду, ми розкошували у слові Іванни. І виповнилися ще одним величезним збаночком її світла і любови.

То було НЕЗАБУТНЬО.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100006299280200> (дата звернення 17.05.2024)

Світлана Богдан

НЕ знаю, чи СЛОВО любить хоч на машині мене так, як я його. Але все ж – сподіваюся.

Не надякуюся Богові за те, що дарував мені незмірЕнну радість набуватися щоднини в храмі СЛОВА. Дарувати його тим, хто – подібно до мене – без цих живодайних джерел – СПРАГЛИЙ.

Дякую всім, хто відкривав для мене неповторність і сакрум нашого Українського СЛОВОВСЕСВІТУ.

В родині.

В школі.

В університеті Шевченковому.

Відкриває в дні сьогочасному.

Кожному-кожнісінькому, хто відчуває його смак, пахощі, ваготу. Хто знає цінність «слова-зброї», «слова-брила» і «слова-філігрань».

Вдячна за дар НЕБА мати суголосьне коло словолюбок (і словолюбів!). Тих, хто живе-розкошує-набувається-щасливиться-виростає-багатіє словом і в слові. Хто несе його, мов свічку в Страсний четвер, юсейке своє життя. Щодниньки.

P.S. І хай кожна наша прийдешня мить буде благословенням Його СЛОВА.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100006299280200> (дата звернення 25.05.2024)

Ольга Богомолець

Просто дві смужки – жовта і синя

Просто дві смужки – жовта і синя. Просто шматочок тканини у повітрі. Чому ж стільки емоцій та почуттів викликає він?

Можливо, тому, що ми знаємо: де наш прапор – там Україна. Там ми. Там те, що ми любимо, те, чим пишаємось. Саме тому так завмирає серце, коли наші хлопці та дівчата, ризикуючи власними життями, здіймають український прапор над звільненими містами й селами.

А ще він став своєрідним кодом, маркером нашої самоідентифікації. Бо людина без приналежності до спільноти, до нації — покинута, беззмістовна, як корабель без руля й вітрил. А так – одразу ясно: хто ти? – українець; який твій знак – прапор синьо-жовтий!

Коли український стяг вперше здійнявся над Києвом у 1990-му, мені стало зрозуміло: тут тепер наша земля, наша країна, де жити і правити нам, а не іноземному господареві. І тепер йти нам своїм шляхом – йти, іноді спотикаючись, іноді втрачаючи та знов знаходячи вірну дорогу, йти не завжди в ногу, але самим, на власний розсуд. Ось які думки виникали, коли дивилася на те просте полотнище, якого центр нашої столиці не бачив вже майже 70 років, якого не пам'ятали над державними установами ані мама, ані тато, ані бабусі, ані дідусі... Та прагнення жити власним розумом у власній державі

виявилось сильніше за пам'ять поколінь. І воно, врешті-решт, перемогло. Прапор наш переміг!

Потім було різне. Під українським стягом виходили на протести активісти Помаранчевої революції, та йшли під кулі учасники Революції Гідності. Під ним складали присягу бійці АТО. Український прапор встановлювали над звільненими від неприятеля містами та накривали їм полеглих героїв. І зараз найстрашніший в нашій історії ворог прикладає нелюдських зусиль, аби знищити нашу державність, і наш прапор в першу чергу. А українці – прості й незламні – щодня встають до бою, щоб Україна жила й квітнула, щоб наш прапор ніколи не впав.

Я вірю у перемогу України. Вірю, що український прапор ще зів'ється над звільненими Донецьком та Луганськом, Мелітополем та Севастополем. Бо народ, об'єднаний під синьо-жовтими кольорами свободи, неможливо перемогти.

І дякую та схиляюсь перед тими, хто ціною власної крові наближає цей момент - перед нашими захисниками.

Слава Україні!

<https://www.facebook.com/doc.olga.bogomolets> (дата звернення 23.08.2024)

Ольга Богомолець

Вони – крилаті, мов орли. Вправні, красиві, сильні й невідворотні.

Вони завдають ударів в небі, щоб ми на землі могли відчувати себе у безпеці.

Сьогодні ми відзначаємо свято наших небесних янголів-охоронців – День повітряних сил ЗСУ. Вітаю всіх причетних.

Пілоти завжди на особливому рахунку – їх мало, вони довше за всіх вчаться, більше за всіх ризикують, і частіше ми запам'ятовуємо їхні позивні, аніж імена.

Ворог боїться їх – боїться відплати з неба, яку вони йому несуть. Боїться виходити у відкритий бій з нашими захисниками повітря, намагається знищити їхні крилаті машини на землі.

Попри ворожу перевагу у повітрі, на застарілих літаках, всупереч теорії ймовірності – українські пілоти роблять неможливе, щохвилини ризикуючи своїм життям.

Ми шануємо усіх полеглих льотчиків. І пам'ятаємо легенду про «Привида Києва» – коли десятки пілотів, живих і загиблих, втілилися в образ нашого таємничого захисника.

Того, хто боронитиме нас з неба, хоч на старому МіГ-29, хоч на модернізованому F-16. Бо українське небо, як і українська земля – це те, за що варто боротися й перемагати. Слава Україні! Героям Слава!

URL: <https://www.facebook.com/doc.olga.bogomolets> (дата звернення 4.08.2024).

Ірина Гнатюк

На лексикографічному постаменті

Сьогодні, 23 листопада 2019 року, святкує ювілей українська лексикографиня Тетяна Олексіївна Федоренко. Словникарська доля ювілярки розпочалася зі «Словника української мови» в 11-ти томах (1970 – 1980), лягла на вишивані рушники достиглим овочем «Фразеологічного словника української мови» в 2-х кн. (1993; 1999), однотомного «Словника фразеологізмів української мови» (2003; 2008), зазвучала виразною українською нотою «Російсько-українського словника» (2003; 2006), студеною джерельною водицею рідного слова в однотомному «Словнику української мови» (2012; 2016), вбраним у словникові шати сьогоденням Додаткового тому «Словника української мови» в 2-х кн. (2018). У науковому доробку Тетяни Олексіївни – праці з лексичної семантики, фразеології, дисертаційне дослідження про енантіосемію в українській мові.

Її величністю Долею поставлена на лексикографічний постамент Тетяна Олексіївна Федоренко зуміла вдихнути живе життя в ту каторжну єгипетську

роботу, як назвав свого часу словникарську справу Агатангел Кримський, де «питання вирішується не платою, а людськими індивідуальностями». Саме такою індивідуальністю – яскравою, небайдужою, творчою – є нинішня ювілярка! Тож нехай Доля буде прихильною до Вас, дорога Тетяно Олексіївно, ще многії і благії літа! Міцного Вам здоров'я, доброжитку, тепла і затишку в родинному колі, любові, миру, добра!

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100001873124768> (дата звернення 15.07.2024).

Юрій Винничук

Італійський письменник Джорджо Манганеллі (1922–1990) написав колись есей «Література яко брехня», де стверджував, що література є цинічною і неморальною, а отже неморально нею займатися. «Було б достатньо нестерпно, якби вона легковажила людську долю, відмовлялася лікувати давні рани. Але вона нахабно і терпляче порпається в них і добуває назовні терпіння, хвороби, смерть з пристрасною байдужістю, з ярістю сповненою обурення, з цинічною завзятістю селекціонує їх і маніпулює ними. Кривава рана перетворюється на метафору, масакра є лише гіперболою, безумство – засобом, який слугує деформації мови, відкриттю її непередбачених можливостей. Всіляке терпіння стає лише формою мовної експресії».

Це зовсім не те, чого нас навчали у школах і університетах. Нам вбивали в голову постулати соцреалізму і тримали за ґратами все, що не вписувалося в його рамки. Зі школи ми пам'ятали, що література відіграє важливу роль у вихованні людини, вчить добра, робить людей кращими, формує їхній світогляд. Зрештою, пригадаймо: письменники – «інженери людських душ». Тому нікого не дивували такі формулювання як «поет закликає», «письменник відкриває»...

І справді чимало поезій написано саме як заклики: «Не пора, не пора» Франка, «Любіть Україну» Сосюри, «Виростеш ти, сину» Симоненка. Але чисто з високого поетичного розуміння чим є поезія, ці вірші найслабші

в їхньому доробку. Хоча, звісно, і така плакатна поезія важлива, бо є душі, до яких не здатна достукатися якась надто вишукана метафора чи «мова богів», якою вважали поезію, – а таких переважна більшість.

Ці читачі, спробувавши читати щось надто мудре, квапляться відрепортувати: «це не моє», водночас не соромлячись розписатися у своєму невігластві. Письменникам, які не є «їхніми», глибоко начхати на таку позицію. Ні Беккет, ні Пруст, ні Джойс, ні Брех, ні сам Манганеллі, ні наш Ігор Костецький ніколи й не намагалися сподобатися широкому колу читачів. Вони ніколи нічого не вчили й ні до чого не закликали.

Твердження, що література не повинна препарувати людські долі як заманеться, не рахуючись із читачем, брехливе. Бо насправді література не має жодних зобов'язань перед людською долею. Вона нікому нічого не винна. Але вся наша шкільна класика просякла творами про важку людську долю, сповнена страждань і болю. Діти, які помирають від хвороб, з голоду чи морозу – це популярна тема для більшості українських класиків. Навіщо це читати сучасним школярам – невідомо. Щоб виробити розуміння саме такої, а не іншої літератури?

Яким чином в програму зарубіжної літератури для 10 класу проник графоман Коельйо з його примітивним «Алхіміком»? Мало того, що це просто розтягнена і розжована притча з книги «Тисяча і одна ніч», то ще й сам Коельйо – московитський лапоть.

Справжня література безжальна й агресивна щодо узвичаєних відрухів серця і дере з них лаха. Вона нечутлива, невразлива до людської долі, якою б нещасною і гідною жалю та доля не була, вона берегиня лише самої себе і тільки себе. Вона не зобов'язана грати роль якого-небудь закладу суспільної опіки, яким її дехто хоче бачити. Вона не схиляється перед жодним людським стражданням і здатна зневажити будь-яку людську слабкість. Література – лише слуга таланту, а не народу, вона не має жодних зобов'язань щодо людських негараздів і насущних проблем. Не для того її людство плекає, щоб вона була

реєстром його страждань. Для цього є шпитальні книжки, церковні сповіді й цвинтарні книги. Гадаю, що Бог Милосердний не повинен любити літературу – цей терен жорстокості й цинізму. Бо вона не народилася з милосердя і не прагне його здобути. Вона мстить людині, постійно приставляючи її до стовпа ганьби, не приносить полегкості, не лікує, а лише роздряпує рани або вставляє в рану пальця і крутить ним.

Більше того: тільки фальш, містифікація і відверта брехня можуть забезпечити книжці вічність. Хоча є винятки, де цих трьох слонів нема, але їх не так багато. Бо чим є «Дон Кіхот», «Гаргантюа і Пантаґрюель», «Симпліссімум», «Декамерон», «Гулівер», як не відвертою брехнею, а подекуди й містифікацією. Весь Гомер, весь Вергілій, весь Кафка – це містифікація.

А однак... десь там причаїлася і правда. Так, у тій брехні й містифікації є частина правди. Просто правда неподільна, тож не здатна розпізнати саму себе. Розпізнати правду може тільки брехня. Адже пізнання означає відокремлення об'єкта від суб'єкта, який через цей дисонанс фальсифікує те, в чому міг би, але не може існувати. Хто хоче пізнати правду, мусить сповідувати брехню. Брешіть – і вам воздасться.

https://zbruc.eu/node/119240?fbclid=IwY2xjawFQEbRleHRuA2FlbQIxMQABHSlvbiYvrd6R-VXTCoxgj9MPgerAnaX900hQCovFB-5SfSXdZO5lMArQLA_aem_OW-2MztIB_q3RTGSnvZtyw (дата звернення

21.08.2024).

Володимир В'ятрович

Доброго дня, я Володимир В'ятрович. Я з України. Всім привіт просто з виру історії.

Імперія завдає удару у відповідь.

Нинішня війна для України – це продовження столітньої війни за незалежність, яка почалася після першої спроби українців створити державу

ще на початку XX століття. Для Росії ж це не перша війна навіть після розвалу СРСР.

Розпалювання конфліктів, підтримка сепаратистських рухів та авторитарних режимів були і залишаються для неї способом утримати контроль над постсовєтським простором.

Ще коли червоний прапор над Кремлем міняли на триколон, Росія вже провокувала сепаратизм у Грузії та Молдові, вдаючись до прямого воєнного втручання. У березні 1992 базовані в Придністров'ї російські війська спільно з озброєними Росією сепаратистами розпочали бойові дії проти Молдови.

Росіяни цинічно називали свої війська «миротворчими» і «нейтральними». Насправді ж Росія ліквідувала молдовську владу у Придністров'ї. Загибло понад 1200 людей. Угода між президентами Росії та Молдови про припинення вогню заморозила конфлікт, але Молдова втратила територіальну цілісність.

І сьогодні, через 30 років, маріонеткова Придністровська республіка і базовані в ній російські війська загрожують безпеці не лише Молдови, а й України.

Одночасно Росія роздмухувала війну двох сепаратистських утворень проти Грузії.

Відповідно до підписаної 1992 року угоди між Грузією і Росією в Південну Осетію увійшли змішані російсько-грузинсько-південноосетинські миротворчі війська. Це не розв'язало конфлікт, загинуло понад 2 тисячі людей, натомість дозволило Росії встановити контроль над частиною грузинської території.

Тоді ж підбурювана Росією Абхазія проголосила незалежність і розпочала бойові дії проти грузинських сил. Росія, знову декларуючи «нейтралітет» і «миротворчість», не лише надала зброю, але й напряду брала участь у бойових діях.

93 року після підписання тристоронньої Сочинської угоди грузини вивели із Сухумі важкі озброєння. Після чого росіяни й абхазці одразу пішли на штурм міста. Росія застосувала навіть бойову авіацію та флот. За місяць росіяни окупували всю Абхазію. 16 тисяч людей загинули. Значна частина з них – цивільні грузини, яких катували і вбивали. 250 тисяч грузинів – половина всього населення Абхазії – були змушені залишити домівки.

Упродовж 1992–1997 років Росія воювала і в Таджикистані. Під виглядом «миротворців СНД» підтримувала проросійський таджицький режим у громадянській війні. Бойові дії довели країну до зубожіння. 60 тисяч людей загинули, понад мільйон стали біженцями.

Ще жорстокіші війни Росія розв'язала на власній території. Точніше, на території Чечні, народ якої ніколи не визнавав російської окупації. І в 1991 році на референдумі проголосив незалежність та обрав генерала Джохара Дудаєва президентом. Росія не визнала незалежність Чеченської Республіки Ічкерія і через три роки російська армія розпочала Першу чеченську війну.

У грудні 1994-го російський президент Єльцин оголосив «спецоперацію з захисту громадян від екстремістів», а в новорічну ніч російські танки пішли на штурм Грозного. Міністр оборони Росії Граčov обіцяв узяти чеченську столицю за два дні. Знайома риторика, чи не так?

Битва за Грозний тривала три місяці, і росіянам вдалося взяти місто, лише за допомогою артилерії та авіації перетворивши його на суцільні руїни.

Незважаючи на величезну перевагу в чисельності й озброєннях, Росія зіткнулася в Чечні з потужним опором.

Ні убивство керованою ракетою президента Дудаєва, ні варварські бомбардування, ні терор проти цивільних (як от убивство 300 мирних жителів у селі Самашки) не допомогли росіянам перемогти.

Улітку 1996-го чеченці блискавично звільнили найбільші міста країни Грозний, Аргун і Гудермес і оточили тисячі російських солдат. Росія змушена була вивести війська з Чечні і підписати Хасав'юртівські угоди, що відкладали

питання про статус республіки на 5 років. Аслан Масхадов, головнокомандувач, що тріумфально звільнив Ічкерію від російської окупації, був обраний президентом.

Проте будь-які мирні угоди Росія використовує лише для підготовки до нового нападу.

У серпні 1999 році Єльцин призначив ставленика ФСБ Владіміра Путіна прем'єр-міністром і проголосив своїм наступником.

За кілька тижнів російські спецслужби підірвали в Москві та інших містах Росії житлові будинки, убивши понад 300 власних громадян. Залякавши людей, російська влада звинуватила в терактах чеченців і розпочала Другу Чеченську війну.

Через чотири місяці росіяни з важкими боями захопили Грозний, але війна тривала ще десять років. В 2005-му росіяни вбили президента Масхадова. Чечню перетворили на всяну трупами руїну і врешті-решт встановили там маріонетковий кадирівський режим.

Загалом у невеличкій Чечні росіяни вбили не менше 100 тисяч людей, переважно цивільних. Втрати російської армії за офіційними даними перевищили 12 тисяч убитими. Світ проігнорував страшні воєнні злочини в Чечні. Переконавшись у повній безкарності, Росія в серпні 2008 року напала на суверенну Грузію. Реакція світу і опір грузинів змусили російські війська зупинитися біля Тбілісі і відійти. Однак Абхазію і Південну Осетію було повністю окуповано. Але й за цю агресію Росія не понесла жодного покарання. У 2014 році, коли режим Януковича у Києві вбивав Небесну Сотню, Росія розпочала вторгнення в Крим, а потім і в інші області України. Рішучий опір українців зруйнував плани захоплення всього півдня і сходу нашої країни. Однак Крим було анексовано, а Донбас став ареною війни проти російських окупантів.

І нарешті, 24 лютого цього року Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Яке, як і попередні війни, називає «спеціальною

операцією». В Україні росіяни застосували весь арсенал злочинів, випробуваних раніше. Це наймасштабніша з війн, розв'язаних Російською Федерацією. Але й опір України – потужніший за все, з чим російські загарбники досі стикалися.

Україна неодмінно переможе. Але кінець будь-якої війни для Росії – це лише початок підготовки до наступної.

І так триватиме доти, доки світ не буде звільнено від Російської імперії, а на її місці не виникнуть національні держави, які поважатимуть правила цивілізованого співжиття.

На цьому нині все. До наступних зустрічей у вирі історії. Слава Україні!

7 травня 2022 року

<https://www.facebook.com/search/top?q=volodymyr%20viatrovych> (дата звернення 1.08.2023).

Ніна Горик

**ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ВОЛЮ,
ЗА ЧЕСТЬ І СЛАВУ, ЗА НАРОД!**

Є в нашій національній культурі імена, чий духовний внесок живе ніби сам по собі, без згадки про авторство. В українських церквах після «Молитви за Україну» ("Боже великий, єдиний, нам Україну храни...") часто можна почути:

«О Україно, о рідна ненько, Тобі вірненько присягнем.

Серця кров і любов – Все тобі Віддати в боротьбі...»

Коли звернутися до Інтернетмережі, то вона може відповісти, що це відома стрілецька пісня. Що ж, правда – ця патріотична пісня була дуже популярною – і навіть визначальною у дні вагань українського січового стрілецтва в 1918 році, коли гостро стояло питання: «Кому присягати на вірність? Чи йти за Австрією, чи приєднуватись до молоді Української держави?» Слова: «О Україно! О люба ненько! Тобі вірненько присягнем!» дали відповідь: «За Україну, за її волю»!

Автор цього тексту, який став відомою маршевою піснею (на музику поклав Я. Ярославенко) – поет, людина широких мистецьких зацікавлень, інтелектуал МИКОЛА ВОРОНИЙ, знищений більшовиками за надуманими звинуваченнями в 1938 році. «Буржуазний націоналіст, поширював націоналістичну літературу, виступи були просякнуті націоналістичним духом, співпрацював з урядом УНР...» Нічого не нагадує? Нагадує – ті ж самісінькі людиноненависницькі агітки, за приписами яких сьогодні вороже московське поріддя прагне вбити цілий народ.

Завідуючому бібліотекою П. Андрієвському судилося бачити поета на подвір'ї підрозділу НКВС у смт Ново-Українка Кіровоградської області квітневого дня 1938 року – Миколу Кіндратовича вели до в'язниці разом з групою заляканих селяків, які погибли від чекістської кулі, так і не зрозумівши приписаних їм провин. Андрієвський відтворив у спогадах про М. Вороного моторошну картину: „Він упав на коліна, піднявши руки вгору, і з сльозами на очах простогнав: «Боже! За віщо?» Вирок «розстріляти» було виконано 3 листопада того ж року.

Микола Вороний загинув, так і не дізнавшись, що його єдиного сина, талановитого поета Марка Вороного розстріляли в урочищі Сандармох у Карелії ще 3 листопада 1937 р. – у групі із 265 українських в'язнів Соловецької тюрми особливого призначення. Так більшовики «гідно» зустрічали ювілей «Жовтневої революції».

М. Вороного звинувачували й у тому, за що варто любити поета, – модерніст, естет! А критики й сьогодні стверджують: до чого б він не торкався – народжувалася Краса. Його «Ліричні поезії» наповнювали музичність, свіжість образів, новизна поетичного ритму! Микола Вороний, автор відомої поеми «Євшан-зілля», став неперевершеним майстром звуко символізму, як тоді казали – звукозапису.

Миколи Вороний кількома творами представлений у навчальній програмі нашої школи. Вони й сьогодні закликають берегти історичну пам'ять,

не забувати про рід і його коріння, любити й цінувати красу – у природі, в людині, в почуттях!

Слова «За Україну, за її волю, за честь і славу, за народ!» – тепер золотом гаптовані на бойових прапорах підрозділів Збройних сил України.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100002960643251> (дата звернення 28.08.2024)

Ніна Горик

НА СВІТЛИЙ СПОМИН У ДЕНЬ 75-РІЧЧЯ

Цей день міг би мати інше емоційне забарвлення... На жаль, ювілейний день народження Михайла Слабошпицького ми відзначаємо без нього, але з його присутністю у Слові, у теплих спогадах... Душу проймає глибока вдячність за той безмір інтелектуальної, духовно-патріотичної праці, яку лишив по собі. Проймає захоплення постаттю письменника (як добре, що наважилася сказати Михайлові Федотовичу високі слова при житті!), тому що мене, словесника за фахом, постійно навідувала думка: Слабошпицького в сучасній літературі можна зіставити хіба що з постаттю Івана Франка, як би патетично це не звучало.

Хто із сучасників ще так рвійно, системно і широко зможе займатися просвітництвом нації у літературі, в радіо- й телеефірах, у соціальних мережах, у видавничій діяльності, в літературних оглядах?! Хто зможе зрівнятися зі Слабошпицьким в обізнаності з огромом друкованої продукції, як іноді ми називаємо книжковий потік... Здавалося, що він, як колись Франко, читав усе вартісне й не тільки не лише в українській, а й у світовій літературі, говорив і писав про книги та про їх авторів легко, цікаво, стилістично привабливо. Як же буде тепер не вистачати його розповідей про нобелівських лауреатів на радіо «Культура»? Як багато нам буде не вистачати... [...]

Сумно. І світло... Створеного М. Ф. Слабошпицьким ще читати – не перечитати. І перечитувати. Тішитись чаром його Слова, схоплювати іскру гострої думки, вчитуватись у глибини влучного, розкішного вислову, відчувати

іронію, смакувати нотку гумору.... Радіти з його присутності в українській літературі, в нашому житті, в тому, що він був і є в Україні.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100002960643251> (дата звернення 27.08.2024)

Ніна Горик

ЙОСИПОВІ СТРУЦЮКУ СЬОГОДНІ - 90 ЛІТ! ВІТАЄМО!!!

(фрагмент)

Йосип Георгійович, наш ювіляр – учитель і літературний наставник кількох поколінь. Його поради і настанови, сказані в роки моєї літературної юності, а потім – у час чорного горя, я запам'ятала на все життя. Це мудрі слова, які змушують літератора працювати відповідально й досконало, а людину – встояти на ногах і рушити далі з любов'ю до людей і до світу.

У дні одного з ювілеїв Йосип Струцюк промовив таке: «Не люблю лукавої ювілейної похвальби, хоч, напевно, хтось сказав би і щире слово, від душі... А про мене як про письменника можуть сказати тільки мої твори, усе те, що я спромігся зробити».

І згадалися мені рядки з його новели «Білий Стік» – присвяти Йову Кондзелевичу: «Банально, але я – це мої твори. Коли ти настільки настирливий, розшукай мою працю, і тоді обов'язково дізнаєшся, хто я».

Справді: про свою і людську і творчу сутність, про вболівання і сподівання, громадянську позицію і творчу потугу наш ювіляр – відомий український письменник, перший лауреат обласної мистецької премії ім. Агатангела Кримського, повідує у своїх творах. Творчий набуток вражає: майже півтора десятка книжок для дітей, десятків поетичних збірок, новели, оповідання, повісті, драматичні поеми, сценарії документальних фільмів... А ще – збірка кіноповістей «Цвіт дикої шандри», яка в 2006 році була відзначена Міжнародною літературною премією ім. Богдана-Нестора Лепкого, цілий ряд романів: «Круцю, круцю, журавлі» (1996), «Гучва» (2001), «Стохід» (2004),

Чорний припис» (2008)...Мало хто серед письменства випробовував перо чи не у всіх літературних жанрах так, як це вдалося Йосипу Струцюку!

Письменник масштабний, цікавий, всеукраїнський, знаний у літературних колах! На його творчість озивалися шанобливими словами такі майстри слова, як Микола Бажан, Дмитро Павличко, Роман Федорів, академік-літературознавець Микола Жулинський. У широких прозових полотнах Йосипа Струцюка оживає доля його краю – побузького, волинського, збатоженого несподіваними блискавками фатуму, караного всіма бідами тоталітарної системи та сучасними негараздами.

Суджено було Йосипові Струцюку народитися на Холмщині. «Якщо з центру мого рідного села Стрільці піти у напрямку лісу, то обов'язково підніметеся на горб. З того горба в погожу днину, незважаючи на відстань у 30 кілометрів, видно бані Пречистенського собору на Даниловій горі. Мій дід, і прадід, і пра-пра-пра... всі вони на Пречисту запрягали коней і їхали до Холма....», – розповідає письменник у книзі «Під арештом ночі». А ще згадує, як горіли українські села на Холмщині, як гуртувалася самооборона, як насильно відривали з родового коріння сім'ї холмщаків у 1944 році і везли подалі від Буга, вглиб радянської України, як за рік-два депортовані родини торували дорогу на Волинь, поближче до рідних країв. Про трагедію переселенців-забужан письменник згодом напише «Гучву» – «повість печальних літ»; про епоху народних митарств та громадянських протистоянь, запалених віхтем зрадливих ідей, – «Стохід», «повість жорстоких літ». Але Струцюк-прозаїк не заціклюється на якійсь одній темі. Про це красномовно свідчить книжка «Чорний припис», що вміщує однойменний роман про цинізм партійно-комсомольської епохи та кілька повістей про болючі проблеми сучасної України – міжконфесійні чвари у поліському селі («Заворіть»), про поневіряння наших земляків по вимушених заробітках (повість «У царстві земному або *Salute amore*»). Героями Струцюкових повістей, новел та есеїв ставали видатні постаті Йова Кондзелевича, Івана Піддубного, Соломії

Крушельницької, Миколи Вінграновського, Анатолія Пашкевича (з двома останніми письменник мав приятельські стосунки). Нещодавно письменник подарував читачам "майже документальну повість «ЖИВІ ДУШІ», – щемливу розповідь про безсмертних Шевченка, Гоголя та їхніх сучасників (ж-л «Київ», 2022 р.), повість «Потомок Ілька Муромця» – це нові художні відкриття від письменника.

Йосип Струцюк пише ґрунтовно, без поспіху, колоритно і правдиво вимальовує вдачі й характери. Щодо мови, то з'являється відчуття, нібито письменник стояв на мовному березі свого народу із диктофоном – така вона природна, індивідуалізована, багата на фразеологічні перлини, які можна почути лише в глибокому народному середовищі. Йосип Струцюк несе у слові біль своєї землі і власний біль, акумулює настрої, переживання та світогляд земляків, змушує аналізувати минуле і думати про сучасне та майбутнє. Чи не тому на роман «Круцю, круцю, журавлі» світлої пам'яті Олександра Кондратович, відома на Волині збирачка фольклору, колись відгукнулась такими рядками: «Читаєш і ловиш себе на думці: і ти так колись чи й зараз думаєш, тільки запізнився, а то й просто побоявся сказати власне слово, а от автор встиг і не побоявся».

Перу ювіляра належить низка цікавих драматичних творів, які знайшли відгук у творчості представників суміжних з літературою мистецтв. Зокрема драматична поема «Роман» лягла в основу створення спектаклю, що з успіхом ішов на сцені Волинського обласного музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка під назвою «Роман Мстиславич – великий князь Волинський і Галицький», а поема-казка для дітей «Славен витязь Кожум'яка» покладена на музику волинським композитором Віктором Тиможинським. Відданий історичній тематиці в поезії, прозі та драматургії, письменник перегортає інформаційні пласти, поринає в історичні джерела, шукаючи відповіді на непрості загадки української минувшини. Цю рису Й.Струцюка свого часу тонко відзначив Михайло Стельмах: «У його творчості важливе дослідницьке

начало. Ґрунтовне вивчення рідного краю, його історії, пісні допомогло досягнути глибини сучасності.»

І все ж Йосип Струцюк – поет! В закритій рецензії на другу поетичну збірку молодого автора «Засвідчення» (1969) Ліна Костенко писала: «Головне, що перед нами – справжній поет... в основі своїй він не ординарний, він чесний перед собою і перед людьми, він шукає свого фарватеру на глибинах». Справді, Йосип Струцюк, сповідуючи кращі традиції шістдесятництва, не бив у бубни комуністичної ідеології, не догоджав лукавій системі. А коли не вдавалося видрукувати правдивого слова – мовчав, замикався в собі. Те, вистраждане наодинці, у 1991 році явилось «Терпкими сторінками», які благословив побратим, близький друг волинського поета Володимир Лучук: «Написані в різні роки, Струцюкові «вірші з шухляди» творять єдину цілість, суцільну картину духовного світу людини, котра живе надією на краще майбутнє»...

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100002960643251> (дата звернення 17.07.2024)

Ніна Горик

День народження МИХАЙЛА СЛАБОШПИЦЬКОГО... Тепер у вічності. Стільки зробив, стільки написав... Охопив своїм широким зором Україну від давніх часів («З голосу нашої Клію») до Коцюбинського, від епохи Розстріляного Відродження - до Загребельного та Івана Корсака... Лауреат Шевченківської премії за книгу «Поет із Пекла». Здається, у книгах і літературних статтях, завдяки небайдужості свого серця та силі неймовірного інтелекту, зафіксував усе важливе і всіх важливих для літератури України... Він любив Волинь, а Волинь любила його. Бував тут багато разів, мав вірних побратимів, прихильників і друзів. Очоловав журі на здобуття літературної премії Івана Корсака в Луцьку... Дуже важливо для нас, що в 2009 році побував на святі «Лісова пісня», в Колодяжному та Нечимному. Чую його голос, перегортаючи сторінки книг, впиваюся їх неповторною стилістикою. Вірю, що читачів лектури Михайла Слабошпицького не меншає, а з роками більшає і

більшатиме. Бо його книги зміцнюють духовний, інтелектуальний фундамент кожної освіченої особистості.

Уклін Вам у вічність, дорогий Михайле Федотовичу!

URL :<https://www.facebook.com/profile.php?id=100002960643251> (дата звернення 1.08.2024)

Ігор Гриньків

Авторитетне британське видання «The Guardian», котре має двохсотлітню історію та читачів на всіх континентах, миттєво відреагувало статтею на вбивство у Львові . У першому ж реченні перед прізвищем Фаріон можна було прочитати слово nationalist, тобто, цивілізований світ однозначно ідентифікував Ірину Фаріон саме як українську націоналістку . Так , автор виклав у цій статті різні погляди на життя та політичну діяльність нашої співвітчизниці (як на мене, досить суперечливі), очевидно намагаючись дотримуватися журналістських стандартів щодо об'єктивності та збалансованості поданої інформації , проте над текстом була виставлена світлина, де Ірина Дмитрівна виглядала настільки гарно та привабливо (ніколи не бачив такої промовляючої світлини), що стало зрозуміло, що журналіст, ніби згладжуючи провину, намагався у такий делікатний та «нестандартний» спосіб виявити свої щирі співчуття, повагу та захоплення знаною у інтелектуальних та політичних колах українкою. І, знаєте, мені так дуже і дуже гірко згадалося через які цькування, приниження та паплюження довелося пройти пані Ірині у своїй власній країні минулих півроку, до того ж організованих на вищому державному рівні і спущених до виконання на низ по всіх трьох гілках влади з залученням тележурналог з різних інформаційних помийок та всіляких придворних "експертів", вже не кажучи про тисячі жовчних коментарів від недержавномовних співгромадян. Якими тільки дефініціями не "нагородили" пані Ірину : і перемальована комуністка, і агент Кремля, і скандалістка, і вміла провокаторка, і людина з деменцією чи просто пи.да, та багато ін. Потім були виграний у влади суд, відсутність

навіть натяку на будь-які вибачення від чисельних цькувальників і відвертих хамів, та запланований довгоочікуваний відпочинок, що так і не відбувся через показово жорстоке прилюдне вбивство. Новину про смерть Фаріон кожен етнічний українець, де б він не жив, несподівано для самого себе відчув важким болем втрати рідної або дуже близької людини, як сказала мені не одна знайома пан , – "Йой , як то сильно болить". Так, болить, бо націоналізм від Фаріон завжди був справжнім і виявлявся у безмежній любові та відповідальності перед кожним українцем. Не знерухоженохрунівським, не вишиватнопразниковим, не бутафорнопорохоботним, і не піксельнобравадним. А, як кажуть на Галичині, правдивим , бо полягав у щоденному гаруванні на благо своєї нації : чи то у викладацько-науковій роботі , чи у громадсько-політичній діяльності , чи публіцистично-телевізійній. Всюди, де був хоч натяк на осквернення українських святинь (мови, звичаїв, традицій, цінностей та видатних особистостей в історії), чи намагання ними торгувати, завжди ніби нізвідки з'являлася Фаріон, і силою свого інтелекту, глибини знань, національної гідності та особистої харизми не залишала каменя на камені від своїх опонентів, не кажучи вже про відвертих ворогів. Пам'ятаєте, як ліволіберальні зденаціоналізовані та зглобалізовані студенти на подвір'ї Львівської Політехніки відправляли 60 літню Ірину Дмитрівну на передову? Нікому і в голову не приходило, що вона вже 15 років перебуває на «нулю» запеклої та екзистенційної по суті інформаційної війни, де улюбий момент можуть напоїти чаєм з полонієм , завдати професійного нокаутуючого удару, перевірити череп на міцність арматурою або кастетом , пирнути ножом чи вистрілити у скроню, – не дарма ж пані Ірина казала, що не боїться своєї смерті, бо не сподівається до неї дожити. Десь десять днів тому Ірина Дмитрівна востаннє, як виявилось, обновила свою основну світлину на фейсбуці, на котрій виглядала розслабленою, романтичною, і ... надзвичайно щасливою . Я тоді написав коментар, що набрав найбільше

«вподобань» : «Ось так виглядає Вона, зброя Українського Слова : красива, аристократична, сучасна, вражаюча та переможна». Потім ще була крайня світлина Ірини Дмитрівної зі своїм внучком, де вона виглядала такою собі умироствореною, дбайливою та добрежною бабусею: у коментарі побажав «наїстися» літом – кольорами його різноцвіту, запахами, смаками, сонечком та родинним теплом, бо літо – то ще та «батареяка». Шкода, що не склалося... Прощаючись з цією розумною, високоосвіченою та видатною українкою , нам усім треба вибачитись перед нею: за те, що не слухали, що слухали , але не чули , що не підтримували та не голосували у відповідальні моменти, що не цінували, за те, що не захистили та не вберегли. Хай рідна земля, котру ви, дорога Ірино Дмитрівно, так возвеличували та любили, буде Вам пухом, і ,одночас, хай вічно горить під ногами Ваших заклятих ворогів. Дякуємо Вам за українську Україну та україноцентричний Світ – переконаний, без Вашої титанічної праці та щоденного подвигу це було б неможливим. Дякуємо Вам за світло від Фаріон! І до зустрічі, на Ваших студіях, проектах та каналах!

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100001873124768> (дата звернення 23.07.2024)

Павло Гриценко

**Ми можемо купити чи випросити зброю, але випросити мову,
історичне минуле ми не можемо**

Мовна проблема в Україні не зникла ані після Революції гідності, ані навіть після початку повномасштабної російської агресії, коли все ж таки відбувся відчутний зсув в усвідомленні того, що мова – це зброя. Численні мовні скандали, які виникають і не розв'язуються, лише породжують наступні інциденти через відсутність жорсткого покарання. Згадаємо випадок із таксистом у Києві, який відмовився обслуговувати клієнтів в українській столиці. З одного боку компанія, у якій працював водій, заявила про припинення співпраці з таким співробітником.

З іншого боку, відразу ж на публіку вийшов загін відомих політиків і діячів шоу-бізнесу, які стали на захист порушника закону. Деякі з цих «адвокатів» навіть пообіцяли працевлаштувати чоловіка, який брутально принизив клієнтів, назвавши їх «больними» за їхнє законне прохання спілкуватися із пасажирами українською. У число захисників таксиста записалися одіозний політик Юрій Бойко і скандальна співачка Світлана Лобода. Постає логічне питання: вони ж також вважають людей, які законно вимагають обслуговування українською, хворими?

Важливо, щоби щоденна наша праця щодо відстоювання прав, функцій, глибини осягненням, входження української мови у щоденне життя суспільства не була затінена іншими подіями, не була відтиснута на інший план. Для цього потрібні свої Нестори-фанати, свої літописці. Ми маємо знати, що відбувається, у якій послідовності, як триває, чи спадає активність.

Ми давно не мали загальноукраїнських мітингів, мовних майданів. Начебто це добре, бо налагодили процес життя-буття нашої мови. Хоча тут є деякі моменти, на які потрібно звернути увагу. Спостерігається деяке заспокоєння тим, що мовні питання ми розв'язали. Але це не так. Тому що змінилася тактика тих, хто працює проти української мови. Уже тепер не носять футболки з написом, який агітує за російську мову і рускій мір. Але вони роблять підступні кроки, щоби російська мова в Україні залишалася присутньою і зміцнювала чимало позицій у шкільництві, у медійному просторі, в адмініструванні.

Російська мова не витіснена, а відтак українська мова ще не стала остаточно удержавлена, тим більше, на всіх теренах нашої держави. Я не кажу, що є терени тимчасово окупованих територій. Я кажу, що є терени, які окуповані неукраїнською ідеологією, окуповані тими, хто не хотів би, щоб тут була українська мова.

Це і прикордоння із нашими сусідами: Угорщиною і Румунію, це і вплив на свідомість широких мас через різні заходи мас-комунікації... До них ще

додається англізація, яку накинули нам замість русифікації. І тепер ніби зірвалися з ланцюга десятки відповідальних адміністраторів загальноукраїнського штабу, які самі показують зразки витіснення української лексики з документації, розпорядних документів і заступлення лексики англійської.

Я завжди пригадую, що в нас були фантастично віддані знавці української мови: Святослав Караванський, Ігор Качуровський, Олекса Горбач, Юрій Шевельов, які показували і у своїх текстах, і в конкретних опрацюваннях неукраїнську основу багатьох текстів, включно із текстом Конституції України.

Це ситуація постколоніального глибинного мовного синдрому, на який ми чомусь не хочемо зауважувати. А починаємо говорити, що це нові вигадки філологів, мовознавців, яким нічого робити, то вони будуть зараз усе міняти. Мову не треба міняти. У нас є прекрасна українська мова, яку просто треба трохи, але послідовно очистити від нашарування російської та водночас показати достойне буття української мови, яка може обійтися без тисяч нав'язуваних зараз англіцизмів.

Дайте можливість українській мові жити і бути використаною. Дайте їй розкрити себе сповна в державних документах, в офіційних виступах наших очільників, у розпорядчих документах міністерств і відомств.

<https://rozmova.wordpress.com/2023/11/11/pavlo-hrytsenko-7/#more-137981>

(дата звернення 28.08.2024).

Юрій Громик

Олені Пчілці – 175!

Прецікава для філолога річ, коли в текстах класиків (а особливо в рукописах, яких ще не публікував ніхто!) трапляється незвичайне слово, що спонукає до роздумів і пошуків. Безмір'я такої розкоші – у листах Олени Пчілки. Здавалося б, авторка працювала цілком у рамках тодішнього наддніпрянського варіанта літературної української мови, а він близький до сучасної української літературної.

Водночас усяка літературна мова – то завсіди явище живе, бо органічно всотує в себе елементи живої народної мови. А коли носій літературної мови – людина ще й талановита і до слова чутлива, то вона ще й творить той мовний стандарт. Саме такою постає Олена Пчілка в листах. Заздрю пані [Валентина Прокіп](#), яка зараз готує до друку епістолярій цієї великої жінки. Там – стільки мовного колориту. Там – літературна мова жива, відкрита до тодішньої народнорозмовної стихії, зокрема й західноукраїнської, навіть галицької. (Днями у фейсбуці трапився допис однієї ортодоксальної редакторки, яка так ревно дбає про літературну мову, що всяке діалектне слово затаврувала як шкідливу зайвину, спровокувавши, прости, Боже, травмованих діалектами людей, – такі є, як виявилось, – на страшні свідчення в коментарях на зразок того, що одній пані з Наддніпрянщини західняцьке слово слоїк жити не дає, а іншу десь у Галичині звільнили з роботи, бо чашку горнятком так і не назвала, – їй, як героїні і жертві галицького диктату, багато слів співчуття і підтримки там написано)...

У Пчілки ж – тодішня жива народна мова, гарна, колоритна. От у реченні «У всяких тканинах – запасках, плахтах (або інших хвотах)» трапилося цікаве слово «хвоти». Узяла його Ольга Петрівна з народних вуст, ба більше, у варіанті, який ілюструє заступлення чужого звука /ф/ сполученням /хв/. Бо в «Словарі української мови» за ред. Б. Грінченка, у сучасних діалектах (переважно західноукраїнських, до речі) фіксовано румунізм «фота» – запаска; шматок смугастої вовняної тканини, який жінки носили замість спідниці. Побачила б ота товариш редактор (не пані ж вона, бо пані – то галицький диктат) у Пчілки оту «хвоту» – сказала б що? Та, мабуть, гидливо б закреслила слово...

В іншому місці Ольга Петрівна пише: «Ваші орнаменти ністочно такі, як наші». І знов – «ніс точно» – слово не зі стандарту. А цікаве ж. У вже згадуваному «Словарі української мови» подано варіант «нестотно» – достоту, точнісінько (до речі, локалізація – Лохвицький повіт, Полтавщина). Мабуть,

Пчілка чи то сама наклала слова «нестотно» і «точно», витворивши варіант «ніс точно», чи то взяла цей варіант із народного мовлення. Таке явище – контамінація – в говірках часте.

Мова – це цікаво!

URL : <https://www.facebook.com/yurii.hromyk> (2.02.2024).

Юрій Громик

В Україні, зокрема в православних спільнотах, досі триває суперечка щодо того, чи може бути канонічною мова українська. Багато хто каже, що наші предки іспреждивіку в церковному вжитку мали мову староцерковнослов'янську, отже, тільки вона – священна, канонічна, отже, тільки їй місце в церкві, а українська, мовляв, – мова буденна, побутова... Усе від того, що люд не має (радше не хоче мати) уявлення, як староцерковнослов'янська мова виникла. А в основі своїй вона – давньомакедонська, за походженням великою мірою штучна (бо людьми ж творена за грецьким граматичним і стилістичним зразком, а ще в кожного слов'янського народу, який її використовував у богослужінні, насичена різнорідними місцевими мовними елементами). То чи могла бути церковнослов'янська мова рідною й органічною для наших предків – русинів?

Мудро з історичного та філологічного поглядів на це запитання відповіла Олена Пчілка, яка церковнослов'янську мову визнавала «мовою далекої слов'янської гілки, принесеною... книжниками, що бажали якомога більше підтягнути слововживання і синтаксис цієї мови до грецької, з якої вони перекладали і стиль якої слугував їм зразком». Добре розуміючи обставини формування церковнослов'янщини, Олена Пчілка підкреслювала «чужинність і тяжкість цієї літературної мови» для українців: «Суцільне темне місце».

Цитати – з праці Олени Пчілки «Українські колядки. (Тексть волянській)».

URL : <https://www.facebook.com/yurii.hromyk> (дата звернення 27.03.2024).

Юрій Громик

Яка то розкіш – поглядом торкатися робочих записок геніальної людини...
І все дивуватися широкості справ, таланту й інтересів...

Олена Пчілка, як виявилося, ще й до діалектології мала схильність і причетність. На одному скромному аркушику з архіву - не просто запис олівцем слів із народних вуст: нерух, верховець, дерев'янки, пішак, жаден, вартівник, пламетник, а ще й контекст, а подекуди – й інформатор (мабуть), як-от: Та він жаден сорочки, нічого в нього нема (Варка Хамова). Та це просто ж сторінка з діалектного словника! Чи такий аркушик єдиний був?.. Не знаємо, на жаль. Поки що. Бо її нові рукописи й досі знаходимо. Днями декілька листів виявили в Болгарії... Уже замовили. Чекаємо. Бо мусимо показати світові Зібрання творів Олени Пчілки в 11 томах! 🇺🇦❤️А там – відкриттів!..

А слова, зафіксовані Оленою Пчілкою, живуть!

URL : <https://www.facebook.com/yurii.hromyk> (дата звернення 31.07.2024).

Lyubov Dika-Kuchar

Іноді не бачу сенсу в продовженні боротьби... 🗣️

Якщо ви ГОВОРИТЕ РОСІЙСЬКОЮ – це не тому що ви спілкуєтесь мовою ваших предків, це лише тому, що колись, дуууже давно, ваша прапрабабуся, чи прадідусь, були привезені з росії на виморені голодом землі, або ще давніші родичі ТУПО ПЕРЕЙШЛИ НА РОСІЙСЬКУ в результаті тотальних заборон зі сторони північного сусіда.

Бо кожен знає «спочатку щезає мова – потім народ».

ВАШІ ПРАДІДИ ПОПАЛИ ПІД ДЕГРАДАЦІЮ в наслідок цілого ряду подій проти нашої мови.

Дивлюсь на себе в дзеркало й бачу очевидне, явне старіння за дуже короткий час.

Я лише можу.., вірніше НЕ можу уявити собі наскільки змінились зовні й внутрішньо жителі Харкова, Маріуполя, Київщини, чи Чернігівщини. Це є біль, який неможливо описати. Розумію.

Але зрозумійте і ВИ що мова, якою ви звикли користуватись(практично поголовно), є частиною нищення України(якби це жахливо не звучало).

МОВА – ЦЕ ТЕЖ ЗБРОЯ!

Якщо ви після 14 року це не зрозуміли, якщо ви й досі (у цей час!!коли розриває на шматки наших братів, дітей,...) цього не зрозуміли- то ви є частиною війни росії проти України.

Якщо ви завжди переходите на російську, щоб лизнути рускагаварящому керівництву, або лише тільки зачувши російське слово від будь-кого – гріш вам ціна.

Вибачте! Вважайте мене поганою, вважайте мене нацисткою, і т д.... Але у вас повністю відсутній аналітичний розум та критичне мислення. Повністю.

Колись ваших прадідів силою нагнули, ЗГВАЛТУВАЛИ ЗРОСІЙЩЕННЯМ і ви в тому згвалтованому стані продовжуєте жити й рости нащадків, видаючи це за «норму».

Приїхати жити до Львова й виховувати російськомовною дитину в цьому середовищі-....

Це говорить про певний менталітет. Закидайте мене тапками, прокльонами й скажіть «ти дурепа! зараз існують більші проблеми! це не на часі!»

Повторююсь – це частина війни! Якщо якась частина оборони не буде воювати – то велика ймовірність, що війна буде програною! Якщо лівий фланг буде битися, як звір, а правий «ну, ми почекаємо до відповідних часів з тим», то...

Якщо ЗАРАЗ це не на часі – то я тоді взагалі не бачу сенсу продовжувати цю війну й проливати кров, для чого всі ці жертви???...задля відвоювання шматка городу?...адже завжди будемо малоросією, як вони нас називають.

Добре, навіть якщо відвоюємо територію, але все одно залишимося тими «малоросами» в іншому сприйнятті й ідентифікації нас світом.

Можна вивісити білу простиньку над Києвом і виходити з піднятими руками хоч сьогодні.

НАТО? Ви думаєте НАТО - це лише вміння добре воювати, чи «божкати», постити іконки і вас приймуть в альянс??? Абсолютно Ні. Там і без наявності спірних територій існують маса умов. Корупція і «рука руку миє» на всіх рівнях - подолана?... 😞

Зверніть увагу, як майже кожен з опитуваних на вулицях раші глаголить : «да какая Україна?там все на рускам гаварят! эта наши, ми їх спасьом».

Коли ви дивитесь документальний фільм про Кубань і зауважуєте велику кількість українських слів - відразу виникає думка «о! це ж наші!Кубань це Україна!» Звісно, це не пряме порівняння(не буду заглиблюватись в цю історичну тему). Але ж реально: якщо росіянин бачить російськомовного, то автоматично сприймає його за «свого», якщо бачить російськомовними цілі території- апріорі вважає їх своїми! Тоді чому ми не під ними? Непанятна!)

Росіянам не важливо ЧОМУ ви не втікаєте до них, а обираєте Львів, Варшаву чи Берлін...їм достатньо бачити, чути й знати що ви рос мовні, отже-їхні. Якщо ви цього не зрозуміли й досі – то вже не зрозумієте НІ-КО-ЛИ.

Прекрасно розумію стрес і шок окремих груп населення. Але не розумію як можна підтримувати мову прямого окупанта, який довів вас до цього шоку. «Я русский забыл бы только потому, что на нём общается путин» (не пам'ятаю автора). «Русские территории заканчиваются там, где заканчивается русский язык» – казала жінка Путіна Людміла.

Люди, не бійтесь намагатися пробувати переходити на мову країни, в якій ви хочете жити(!!!). Розумію, що важко, ви звикли думати іншою мовою. Та постійні намагання принесуть результати! По декілька слів, по частинках, ламано,... але намагайтесь.... Не бійтесь бути смішними! Кожна адекватна людина дуже оцінить ваші спроби!! Не згадуйте Швейцарію, чи Канаду. На цю

тему існує просто геніальна доповідь Віталія Портнікова, послухайте. Краще скажіть чи отримаєте ви громадянство й роботу в Канаді(крім мити туалети в емігрантів), незнаючи англійської? Перестаньте прикриватись російськомовними військовими. Вони з такого ж середовища, як і ви. АЛЕ(!) перебувають не в диванно-перинних умовах в даний момент, як ви. Хоча, навіть солдати визнають, що вчать, що МОВА неодноразово рятувала їх від смерті (бо часто саме за мовою відрізняли свого від ворога). Використовують навіть мову на полі бою: завдяки нашим діалектам рузня взагалі не може зрозуміти діалогів в прослуховуванні їхніми спецслужбами.

ЧОМУ ВИ РОСІЙСЬКОМОВНІ?

Ось прямі відповіді:

1720 – указ Петра I про заборону друку українською мовою та захоплення українських церковних книжок.

1729 – Петро II наказав переписувати російською мовою всі постанови та накази уряду, написані українською мовою.

1763 – Катерина II заборонила викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії.

1764 – Катерина II наказала русифікацію України.

1769 – РПЦ постановила про конфіскацію українських букварів і церковних книжок.

1775 – Знищення Запорозької Січі та закриття українських шкіл при кабінетах козацького полку.

1789 – Польська комісія Сейму з питань освіти постановила закрити всі українські школи.

1804 рік – за спеціальним царським указом в Російській імперії заборонили всі україномовні школи, що призвело до повної деградації українського населення!

1832 – Реорганізація освіти в Україні перетворила все викладання на російську мову

1847 р. – Посилення переслідування української мови та культури, заборона кращих творів Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Миколи Костомарова серед інших.

1859 – Міністерство релігії і науки Австро-Угорщини намагалося замінити українську кирилицю латиницею на Східній Галичині та Буковині.

1862 – Закриття українських недільних шкіл для дорослих в російській частині України.

1863 – Валуєвський циркуляр – таємний указ, який забороняв цензорам дозволити видання української духовної та популярної навчальної літератури. Українську називають "окремою малоросійською мовою [яка] ніколи не існувала, не існує і не має існувати, а їх [малороси] язиком простолюди є ніщо інше, як російською, корумпована впливом Польщі".

1864 – Прийняття статуту, в якій початкова шкільна освіта повинна проводитися лише російською мовою.

1869 – Введення польської мови як офіційної мови освіти та правління Польської Східної Галичини.

1870 – міністр освіти Росії заявляє, що "кінцевою метою освіти для всіх іродців (неросіян, буквально "людей іншого походження"), є безспорно їх русифікація

1876 – постанова Олександра II про заборону друку та ввезення з-за кордону будь-якої української літератури, а також про заборону вистави української сцені та українські тексти в музичних нотах та

1881 – заборона викладання в народних школах та проведення церковних проповідей українською мовою.

1884 – заборона Олександром III українського театру в усіх губерніях «Малоросії».

1888 – Указ Олександра III заборонив використання української мови в офіційних установах та українських назви.

1892 – заборона перекладати книги з російської українською мовою.

1895 – заборона Головним управлінням друкарства до видавати україномовні дитячі книжки.

1914, 1916 – русифікаційна кампанія на Західній Україні, заборона українського слова, освіти, церкви.

Потім, вірите чи ні, при правлінні Сталіна все не стало краще. Приблизно від 4 до 7 мільйонів українців померли від голоду під час спроби геноциду. То є дуже багато україномовних, що вже не змогли передати наступним поколінням свою мову та культуру. Це аж ніяк не повна історія русифікації України. Росія вже понад 350 років знищує українську мову і культуру. Так, багато в Україні розмовляє російською. Але НЕ ЗА ВИБОРОМ. Знаючи всю історію, всі причини, бачачи зараз зруйновані міста і розірвані в м'ясо тіла маленьких дітей, ви досі кажете «а какая різниця»?... то що ви за люди такі??.. «ви всьо панімаєте?»- втому й біда, що НАЙголовнішого ви не розумієте.

Перечитавши всі ці тотальні заборони мови, вам не видається просто смішним указ про те, що потрібно кілька укр слів вивчити для використання в сферах обслуговування та інших держ установах? деякі з вас це сприймають, як насильство над російською(тому росія має цікаві сюжети про це).

І ще зверніть увагу – чому укр мова збереглася здебільшого на тих територіях, які були під Польщею. Тобто в людей, які були під рос імперією, практично не було шансів зберегти свою мову. Польські укази щодо мови, в порівнянні з російськими, були квіточками... як бачимо.

Ще один, не менш важливий нюанс: щоразу, коли «братья» відзначаються в світі хамством/ викраданням 32 кг їжі зі шведського столу «на дарожку, в поїзд»/..тощо – ЩОРАЗУ в місцевих групах починаються виправдовування на кшталт «Ета же укрАїнци! Єслі па рускі гаваріт – не факт что рускіє!»

Рідко хто звертає увагу на якийсь чисто рязанський, чи масковський акцент. Такі ситуації дають змогу перекинути негідне поводження на нас, українців, саме через мову.

Ніхто тут не забороняє жодну мову, ніхто нікого не цькує батогами й репресіями (як це робила росія), але ВЧИТЬ, намагайтесь! Думайте. І перестаньте бути частиною знищення українства!

p.s. тільки не заводьте знову шарманку про Швейцарію з 4 мовами. Ми НЕ конфедерація. Не знаєте що таке «конфедерація» – загугліть.

Не хочете? Це означає, що апріорі ви не здатні зрозуміти більше, ніж надпис на коробці з чіпсами. 24 березня 2022 р.

URL : <https://www.facebook.com/ZaMovuUa/> (дата звернення 29.08.2023)

Мирослав Дочинець

На дні ріки Часу

Світ належить радісним. Радій життю – і воно почне радіти тобі. Радіти з тобою. Радіти за тебе.

Для мене уява завтрашнього дня важить більше, ніж пам'ять про вчорашній.

Там, де з'являються необмежені можливості, завжди виринають обмежені люди, щоб їх обмежити.

Запізнюватися – наша національна риса. Запізнюватися весь час і у всьому. І дивуватися, чому відстаємо від інших.

Людина хоче обдурити смерть і придумує сотні способів залишити по собі пам'ять. Бодай ілюзорну.

Вічність – це відсутність. Залишаються тільки слова – піщинки вічності на дні ріки Часу.

Почуття – краща форма думки.

Спраглі правди не завжди розуміють, що стадо не хоче правди. Не хоче знати, що його пасуть, стрижуть, а потім ріжуть.

Світ тримається на ідеалістах. Не тому, що світ ідеальний, а тому, що вони мають потребу і снагу робити його таким.

Творення – це коли береш «для себе», а повертаєш «від себе».

Із книги «Ескізи на павутинні».

URL : <https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 28.08.2024)

Мирослав Дочинець

А я говоритиму – про залежність.

Залежність від своєї Армії. Залежність від свого Слова. Залежність від істинно українського Храму. Залежність від інстинкту самозбереження Нації. Залежність від потреби мати справді Українську владу. Залежність від радості облаштовувати і прикрашати свою Землю.

Це і є – бути незалежними у цьому зловорожому світі. Власне – Бути.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 27.08.2024)

Мирослав Дочинець

Рецепти здорового і втішного тривку від Світована

Позбувайся мотлоху. Щодня прибирай там, де їси і спиш. Не менш важливо викидати мотлох із голови й душі: те, що не приносить користі й краси, не радує тебе.

Лягай і вставай в один час. Бажано й за стіл так сідати. Ритм, узвичаєний режим дня і ночі – дуже важливі речі. Се – лад життя.

Щодня споживай зеленину, городину, садовину, ягоди, горіхи.

Пий на ніч кисле молоко.

Виходь щодня на прогулянку. Диво само не прийде.

Ходи прямо. Нехай тіло буде прямим, а душа рівною.

Змивай ноги холодною водою. А ще ліпше – все тіло. Змивай рот після їжі. І очі – рососою чи джерельною водою. Можна й дощовою після грози.

Честуй своє тіло. Хороше тіло – як хороше вино, довше зберігається.

Частіше всміхайся. Коли всміхаєшся – весь світ усміхається тобі. Якщо плачеш – то плачеш сам.

Плачай любов, яку відчув, і даруй її іншим. Це головний сенс життя.

Не думай про погане. Не думай про того, хто тобі неприємний. Ані хвилини.

Прощай усе і всім. Не заздри і не помщайся. Собі принесеш більше шкоди, ніж тим, кому заздриш і мстиш.

Дай часові час. Він лікує все.

Не марнуй їжі, часу і грошей. Той, хто не рахує, вмирає без сповіді.

Не вивчай натужно життя. Просто живи. Так, як умієш, як знаєш, як можеш.

Якщо не можеш пересилити свої слабости, то навчися жити з ними в мирі.

Спостерігай за життям, помічай його цікаві й радісні моменти. Якщо не вистачає часу, щоб помічати се, значить у тебе не вистачає часу, щоб жити.

Роби стільки, скільки встигнеш.

Більше здобудеш, коли навчишся розуміти, що потрібно іншим, а не тобі. Нестатків, злиднів не бійся. Остерігайся, щоб злидні не були в тобі.

Не бійся хворот. Вони посилаються тоді, коли людина готова. Тим, хто не зазнав хворот тіла, важче дійти здоровля духу.

Вір у чудо. І воно прийде. Навіть якщо ти його не втямиш, то Бог не проморгає. Після цих слів мені насправду немає що додати. Довга річ не смакує. І хто довго крутить, сам іскручується. Та оскільки наш учитель закликає все рахувати, прошу за свою працю скромну заслуженину. Відправ за цією адресою телеграму моєму другові, що я живий і здоровий і в разі чого – можна мене звідомити через пошту вашого села.

На цьому, плакаючи в серці твій ясний образ, кланяюся з держави трав, вод і птиць, котрі сторожують найбільші таємниці світу.

Служімо слову! Рятуймося словом!

Із книги «Світован. Штудії під небесним шатром». Про захопливі мандрю-студії з карпатським знатником Андрієм Вороном, якого ще називали Світованом і Вічником. Про те, як і чим він жив, як дихав, як власним життям являв спроможність бути вільним у світі, який ловить і поневолює на кожному кроці людей. Про те, як уздоровлював і зцілював.

URL : <https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 4.08.2024).

Мирослав Дочинець

А з пам'яті не йде зізнання Ірини Фаріон: «Читаю Шевченка – і плачу...»

І чи треба після цього ще якісь слова про неї, про нас, про нього?.. («Прологи ранків. Епілоги вечорів»).

URL : <https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 4.08.2024).

Мирослав Дочинець

Тим, хто поблажливо-лукаво пише: «Якою б не була Ірина Фаріон...»

Вона була такою, якими не наважуєтесь, не вмієте, не хочете бути ви. І тому ходила, яко Валькірія, мінним полем між Мовою і язиком, між Великими мертвими і боязкими живими, між Отямтеся і какая різниця. І притягувала до себе стріли, а зрештою – і кулі...

Слово, чому ти не твердая криця?! Ворожий метал і домашня іржа тебе ранять і точать...

URL : <https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 4.08.2024).

Мирослав Дочинець

Не май одразу по кілька великих бажань. Водночас долають лише одну велику вершину.

Не метушися. Будь зібраним і завжди пам'ятай, чого хочеш. Тоді навчишся вибирати головне з-поміж дрібного.

Не бійся обставин, надто тих, які від тебе не залежать. Часто Янгол-хранитель рятує нас від великого нещастя, залишивши дрібні неприємності. Для науки терпіння і терплячості.

Не похваляйся успіхами. Ніколи і нікому не говори про серйозні плани голосно.

Не жени коней. Іди по життю розмірено і спокійно. І туди, куди тобі належить прийти, прийдеш учасно і без утрат.

Плекай у собі внутрішнє чуття радості і зачарування життям.

Із п'ятикнижжя Триб – про вчення карпатського мудреця-цілителя Андрія Ворона.

URL : <https://www.facebook.com/mido.mukachevo> (дата звернення 17.08.2024)

Остап Дроздов

Років 15 тому, коли ще існувало Львівське Телебачення, в одній із бесід із Фаріон я мимо іншого обмовився, що вивчаю етимологію етноніму «українець», адже він з'явився дуже пізно, витіснивши автентичну й давнішу самоназву «русини». Я давно забув про це – і яким було моє здивування, коли десь через місяць, чи то й більше, на одну з моїх програм «Прямим текстом» вона прийшла з цілою текою ксерених наукових джерел на цю тему: «Це тобі матеріали, які ти шукав». Не пошкодувала часу, підбрала все, що мала під руками, власноруч наксерила, принесла мені на студію. Коли я вдома почав листати ці аркуші, на деяких значилися особисті ремарки Фаріон «Зверни увагу на це!!!» чи «Важливо!!!». Звісно, червоною пастою.

Вона була Просвітник 24/7.

Інша мікро-сценка, ще з часів до війни. Ми кавували в «Цукерні» з товаришем, який зараз мешкає у Швейцарії, а родом із Харкова. За сусіднім столиком сиділа Ірина Фаріон. З увічливості я підійшов до неї й представив свого гостя. Почувши, що він із Харкова, Фаріон із притаманною їй грайливістю аж підстрибнула на стільці: «Ооооо, а я захоплююся родиною

Алчевських!» - і з Ірини Дмитрівни просто полилася ерудиція про український Харків, про Алчевських, із датами, цифрами, фактажем, життєйськими дрібничками і глобальними висновками. І це не була лекція чи нав'язливе менторство – це було легко, дружньо, розмовно, доступно, з гумором, з іскрою в зіницях, під поїдання штруделя з вишневим соусом і запивання капучіном.

Досі не досягнути, скільки терабайтів історії й знань уміщалося в ній. Таке враження, ніби «мудрий нарід» переклав системну пам'ять на плечі одній жінці, а свою «хмару» надав у користування колонізаторові, бо так «легче жити».

<https://www.facebook.com/ostap.drozdov> (дата звернення 24.08.2024).

Остап Дроздов

33. Третина століття.

Сьогодні кожен згадує той самий день 24.08.1991. А я більше сфокусований на оцінці перших місяців новонародженої країни. Країна то й була нова, а людська, старі й радянські, так і не захотіли стати новими теж, не захотіли ступити в нове життя й зачати нову добу.

Пострадянські люди мене розчарували набагато більше, ніж радянські, позбавлені планів, ображені нью-йоркками, забуті парижанами, знехтувані брюсселями, відштовхнуті шенгенами. Панувала віра, що якось буде. Якось і було. Усе було якось. Країна жменями засівала страх перед завтрашнім днем у людей, які не робили державу Україною. Було достатньо самого факту наявності держави. Та вона й досі не є Україною.

Країну любили просто так – за карії очі, чорні брови, за тужливу народну пісню чи прудкий аркан. Ніхто не вимагав у країни заслужити цю любов. Збентежені люди мали надію, в розпач оповиту. Вони ладні були країні пробачити все – лиш би вона була, лиш би була...

33-річна країна, як і в перші місяці, так і зараз використовує цю вселенську любов українця, незаслужену любов, невідроблену любов, неоціненну любов, зневажену.

33. Третина століття. Інші народи, які стартували в один із нами час і з гірших умов, за свої 33 здійснили квантові стрибки в майбутнє: стали членами ЄС/НАТО, безповоротно порвали з совдепією, викорінили совєтського человека й цілеспрямовано збудували достойні країни для себе й своїх дітей, де ніхто не втрачав 2 моря, 20% територій і сотні тисячі найкращих життів.

І тепер, опісля 33 років, коли ви подивитеся на карту Європи, ви побачите заможний континент щастя – і розпластану Україну горя й трагедії. Яку ти всупереч усьому любиш до нестями, до втрати розуму, до надірваності жил, до охрипlosti голосу, до німоти крику, до спалахів доброзичливої злості, до випадків немилосердного жалю, до безпричинної віри, до велетенської радості, до бажання врости саме в цю землю, до благодаті вдивлятися саме в це небо, до мурашок по шкірі від усвідомлення того, що вони в тебе є – саме ця земля, хай і сплюндрована, саме це небо, хай і глухе.

33. Для когось це вік Христа, себто дозрілість до розп'яття. А для мене 33 – це кількість хребців у хребті здорової людини. 33 – це прямоствна, горда постава в повен зріст. 33 – це тверде й незворушне стояння на гострому вітрі історії.

URL : <https://www.facebook.com/ostap.drozdov> (дата звернення 24.08.2024).

Богдан Дячишин

Рух до єдності народу – рух до свободи, людяності, рух до перемоги над чужими стереотипами у формі (лат. – красі) пошанування слова рідної мови: «Для Потебні було очевидним, що чуття і свідомість народної єдності є не тільки результатом спілкування думки, воно можливе при єдності мови й наявності національної ідеї» (І. С. Захара, «Українська філософія»).

Відхід від гуманітарного підходу в науці, виховання народу без належного пошанування рідної мови (до-мови-тися), без усвідомлення того, що тільки мова (а не язик!) є основою єдності народу, нехтування вагою слова в суспільстві – ось причина світової гуманітарної катастрофи.

URL : <https://www.facebook.com/bohdan.dyachyshyn> (дата звернення 21.07.2024).

Богдан Дячишин

Хто може пояснити зміст цих двох поетичних рядків Сергія Жадана?

Волога і різка, мов контури дерев,
в повітрі застряє Господня арматура.

«Що дає мені читання ПОЕЗІЇ? Смакування мовою і навчання мови. Але найголовніше – це як цілюще джерело, яке не дає рутині перетворити мене в соляний стовп» (Євген Баран, «З “Книги живих”»). Поетичних друків (це слово любить Ігор Фарина) багато, але я втомився від пошуку того, що може заморозити серце: «Якщо ви не чули, як олені плачуть, – / Ви нікого іще не кохали» (Михайло Саченко, «Коріння»).

Слово – думне слово, його таїна про божественне і земне дивовижно, гіпноотично оживає в кожному рядку поезії, прози, спонукаючи читача до глибинного осмислення, воно ж бо має «здатність доносити до свідомості яскраві образи-спогади і почуття...» (Андрій Содомора, «Про що писати...»)...

Загадка дивна, певно, незбагненна
в потоці літ, в щоденному труді,
у дивній одержимості натхнення,
в таємності і ритму, й СЛІВ рядів,
у цілості з окремих літ страждальних,
у попелі, з якого птах встає
безсмертним, позабувши вік печальний,
і в простір неба крила розів'є,
щоби могли із радістю з'єднатись
у небесах, в загадку тисяч літ,
спуститися на землю і почати
новий, таємний, дивний кололіт...

Любомир Сенік, «Таїна»

URL : <https://www.facebook.com/bohdan.dyachyshyn> (дата звернення 24.08.2024).

Світлана Єрмоленко

**«Як навчить байдужих відчувати,
Як розбудити розум, що заснув?»
(фрагмент)**

У новому, ХХІ столітті (ще й у новому тисячолітті!!!) осмислюємо, намагаємося зрозуміти, що означає ім'я Лесі Українки для наших сучасників, як сприймаємо мовотворчість письменниці з відстані століття. Мабуть, нікого вже не дивує протиставлення поколінь у сучасному суспільстві. Отож ті, хто навчався в школі минулого століття, згадають не лише пам'ятники Лесі Українки, вулиці, названі її ім'ям, її знамениту «Лісову пісню», а й процитують, можливо, рядки із цього твору: Ні! Я жива! Я буду вічно жити! Я в серці маю те, що не вмирає... Увага до сучасних психолінгвістичних експериментів може опредметнити – підтвердити чи спростувати думку про особливості сприймання сучасними читачами поетичних текстів і мовної особистості Лесі Українки (Див. статтю А. Петренко «Національно-прецедентне ім'я Лесі Українки в рецепції мовців». С.V163-173).

Розвиток рецептивної поетики спонукає до вивчення наскрізних мотивів творчості письменниці, пов'язаних із мовними знаками національної культури в часовому вимірі «плинних ідеологій» [Єрмоленко 2018]. Час, у який жила Леся Українка, відгукувався у її творчій натурі словами-думками, словами-почуттями, філософськими роздумами про вічні питання, перед якими опиняється людство в кожному історичному добу. У поетичній мові поетеси лунали мелодії ніжної ліричної пісні й пророчі гучні заклики здобувати жадану волю; звучали інтонації інтимної розмови і карбовані ритми напружених динамічних діалогів драм про оцінку поведінки, вчинків людини у різних художньо змодельованих ситуаціях.

Сьогоднішній інтерес до суб'єктної історії, історії постатей, відкриває через персоніфікований мікроскоп цікаві сторінки конкретного життєпису, які переконують, що історія насправді повторюється. Коли Лариса Петрівна Косач понад сто років тому обирала свій творчий шлях, вона усвідомлювала, що на цьому шляху її чекатимуть терни, а не квіт барвистий, проте захотіла бути Лесею Українкою. В українській мові тоді не побутувало слово ідентичність, яке сьогодні на слуху, бо чуємо його і в засобах масової інформації, і в різних сферах суспільно-політичного, освітньо-наукового спілкування.

Ідея самобутності народу завжди жила у свідомості українців. Саме ім'я Українка означало свідомий вибір поетеси: ним вона заявляла про свою належність до української нації, нерозривний зв'язок з основою духовного життя народу – мовою. З українським словом – мовленим, співаним і писаним, словом, яке плекала своєю творчістю для дітей мати – Олена Пчілка, словом, яке відстоював її дядько Михайло Драгоманов (він теж мав псевдонім Українець), виростала, виховувалася Леся Українка. Вона добре знала творчість українських письменників, спілкувалася (листувалася) зі своїми сучасниками І. Франком, О. Кобилянською, А. Кримським, Г. Хоткевичем, Б. Грінченком, О. Маковеєм, М. Павликом. Словник Лесі Українки – це вже не типовий словник поетівромантиків, який був заряджений фольклорними мотивами), а словник, у якому віддзеркалилися мрії – ословлені думки й почуття освічених українців про зміни тогочасного суспільства. Як реагує читач на авторську трансформацію семантики загальноживаного слова, як це слово набуває символічного значення в громадянській та інтимній ліриці поетеси? У світлі рецептивної поетики варто проаналізувати оприявлення творчого процесу мовомислення Лесі Українки, пов'язаного з перенесенням у світ фантазії, мрій, поетичної уяви, розмови із своїми творами (словом, піснею) як із суб'єктами дії. Моделювання внутрішнього стану, емоційноекспресивне реагування на подразники зовнішнього світу, залучення до поетичних монологів і полілогів висловлювань із протилежними оцінними смислами, формулювання програм

творчості у різних за модальними характеристиками текстах засвідчують глибоке осмислення історичних реалій, що переростає в лаконічну вербалізовану оцінку конкретного історичного часу й уявного майбутнього.

Творчість «співачки досвітніх вогнів» у радянський час завжди пов'язували з боротьбою пролетаріату за свої права під гаслами «соціалістичної революції». Ідея національного визволення, озвучена в мовно-естетичних знаках Лесині творчості, через ідеологічні причини не набула суспільного звучання. Тим часом ця ідея пронизує різножанрові твори поетеси – від ліричних поезій до драматичних поем – і відлунює найрізноманітнішими струнами в контексті світової історії. Знання історії, літератури, володіння іноземними мовами, а також глибоке зацікавлення фольклорною спадщиною українців сприяли формуванню широкого наукового й художньо-естетичного світогляду поетеси, у якому мовнонаціональна свідомість не протистояла загальнолюдським ідеалам, що й визначало вибір творчого шляху й художньоестетичні уподобання письменниці.

URL : https://iul-nasu.org.ua/pdf/kulturaslova/ks_93.pdf (дата звернення 5.07.2024).

Світлана Єрмоленко, Світлана Бибики, Ангеліна Ганжа

Мова, стиль культура – в об'єктиві гуманітарної науки

(фрагмент)

Автори статті – співробітники відділу стилістики, культури мови та соціолінгвістики, який очолює член-кореспондент НАН України Світлана Яківна Єрмоленко в Інституті української мови НАН України, – ведуть розмову про лінгвостилістику й культуру мови як напрямки мовознавчих досліджень, які, по-перше, засвідчують академічний рівень осмислення феномену літературного стандарту української мови, по-друге, найтісніше пов'язані з практичними культурно-освітніми стратегіями українського суспільства. Особлива увага приділена міждисциплінарному характеру лінгвостилістичних

знань та тим соціальним викликам, які стоять перед сучасною академічною наукою на шляху пошуку ефективного впливу на гуманітарну культуру українського суспільства.

Світлана Єрмоленко: Початок ХХІ ст. – час неоднозначний, складний для академічної науки. Триває постійний і не завжди конструктивний діалог про корисність і ефективність наукових досліджень, про майбутнє української академічної науки. Чи не найбільше питань виникає до гуманітаристики, реальні результати якої не завжди очевидні: справді, важко побачити комерційний ефект від видання історичної пам'ятки, збірки народних пісень ХІХ ст. чи poradnika з культури мови. Де має бути межа між фундаментальними і прикладними дослідженнями в суспільногуманітарній галузі? Адже те, що сьогодні видається вузькотеоретичним, далеким від повсякденних потреб, завтра може стати основою для народження нової наукової парадигми, для відкриттів інтердисциплінарного характеру і, крім того, може здобути непрогнозоване практичне застосування. А втім, для цього потрібний, поперше, постійний зовнішній полілог академічної науки з суспільством, щоб забезпечити адекватне сприймання діяльності науковців, і, подруге, внутрішній полілог між усіма академічними установами, який би сприяв взаємному посиленню потенціалу і результативності наукових студій. Що ж саме досліджують науковці Інституту української мови і наскільки це потрібно? У широкого загалу на це будуть свої, переважно стереотипні, відповіді. Як не дивно, але й деякі науковці вважають, що завдання Інституту української мови – це лише укладання словників, poradників із редагування текстів, розв'язання правописних проблем. Зрештою, Інститут української мови часто сприймають як установу, яка має вирішити (але чомусь не вирішує!) всі питання мовної політики в Україні. Такий висновок має проєкцію і на сприймання діяльності інших установ Національної академії наук України.

Тим часом універсальність української мови як мови науки визначає й універсальний характер лінгвістичних студій. Ми не ставимо за мету

обговорити усі проблеми вивчення української мови в академічній науці, а зосередимось на питаннях лінгвостилістики та культури мови.

Світлана Бибик: Отже, які можуть бути наукові відкриття в нашій лінгвостилістичній або культуромовній галузі? У чому полягають такі відкриття, чи, висловлюючись сучасним модним словом, інновації? Чи актуальне сьогодні поняття мовного стилю, як його розуміли лінгвісти в ХХ ст.? Звернімося до цікавого висловлювання М. Слабошпицького про стилістів із його твору «Що записано в книгу життя»: «Стилісти повертають нам віру в слово – скалічене й спотворене варварським із ним поводженням, брутально розтопане й зачовгане ногами, опро' мінене байдужістю до нього. У стилістів слово – релігія. Тобто слово в них – це все. Для них світ починається зі слова і ніколи не закінчується, саме тому що в ньому є слово». Власне, наша наукова галузь найтісніше пов'язана зі словом як основою творення гуманітарного клімату, гуманітарного простору в державі, тобто з реалізацією культурної політики в Україні. В історії українського мовознавства 50–60х роках ХХ ст. йшлося про розмежування практичної і загальної (теоретичної) стилістики. Перша – орієнтована на практичне удосконалення мови, вибір мовцем найдоцільніших форм спілкування в різних суспільних сферах, на засвоєння мовних норм, друга – на обґрунтування поняття мовного стилю, стилістичної системи національної мови, загалом – на визначення сутності лінгвостилістичних категорій. Традиційно стилістику пов'язують з естетикою слова. Сучасне академічна гуманітарна наука віддзеркалює зміни в інтерпретації поняття стилю, що охоплює історію української культури, оцінку мовцем ситуації спілкування, в якій важливо враховувати сприймання співрозмовників, аудиторії. Дослідник-стиліст постає перед проблемою окреслення ситуацій мовної комунікації, надто коли йдеться про розширення сфер функціонування державної мови.

Світлана Єрмоленко: Тип мовомислення в офіційноділовій або науковій сфері відрізняється від типу мовомислення мовця, який створює художній чи

публіцистичний текст. Розуміння мови не лише як системи знаків, певного коду, а саме як мовнорозумової діяльності, як мовної свідомості, скеровує думку дослідників на пошуки власне мовних і позамовних чинників формування стилю. Отже, стиль – це різновид творчої мовної діяльності, тип мовомислення, мовної поведінки в різних колективно усвідомлених ситуаціях спілкування, дотримання умов комунікації в конкретних сферах культури. У центрі розуміння динамічної моделі стилю – людина, яка і породжує, і сприймає (декодує) стильові різновиди літературної мови.

Створювана багатьма поколіннями людей, збережена в пам'яті, саме літературна мова, літературний стандарт як соціально престижний різновид національної мови забезпечує єдність нації, єдність українців усього світу.

Ангеліна Ганжа: Але ж у сучасному суспільстві спостерігаємо неоднозначне ставлення мовців до літературного стандарту. Літературну нормовану мову дехто називає штучною, нежиттєвою, нереальною. Ось, скажімо, й письменники у пошуках «оновленої» естетики слова й ефективних засобів привернення уваги читача пробують писати або рідним діалектом, або сленгом... Журналісти окремих видань намагаються максимально наблизитися до т. зв. «реальної» мовної практики українського соціуму, з їхнього погляду вельми далекої від літературного стандарту. Інші ж усіма силами намагаються подолати «засмічення» літературної мови, «врятувати її від шкідливих впливів», «відновити історичну справедливість».

Світлана Бирик: Поняття «чистота мови» чи «засмічення мови» належать до оцінних, так само як і поширене в сучасних полемічних висловлюваннях поняття «суржика». Мабуть, в умовах демократизації нашого життя, розкнутості спілкування закономірно змінюються й оцінки літературного стандарту. Адже помітно збільшилася кількість варіантів мовного вираження, дискутуються питання правопису, коди фіксованої норми слововживання, вибору точного термінологічного змісту слова в масмедіа, до того ж

висловлюються різні думки щодо оцінки конкретних висловів, тобто бачимо (чуємо) вияв індивідуальних мовних смаків.

Світлана Єрмоленко: Для живої, а не мертвої, законсервованої мови це процес природний. Але важливо, щоб у суспільстві завжди панувала думка: «Мова має не роз'єднувати, а об'єднувати людей». І таку функцію виконує літературна мова. Соціальна престижність цього різновиду національної мови забезпечена використанням його в найрізноманітніших функціях суспільного життя. Літературної мови навчають у загальноосвітній школі, удосконалюють її знання в коледжах і вишах. Утверджувати літературний стандарт допомагає культура мови. Норми літературної мови, тобто й культуромовні рекомендації, також змінюються, адже змінюється свідомість, оцінка мовців. Згадаймо у цьому зв'язку термінологічне поняття «динамічна стабільність норми», важливе для наших досліджень літературної мови.

Світлана Бибик: Коли виникає дискусія про літературний стандарт, ставлять запитання: «Хто встановлює літературну норму?» Раніше авторитет академічного словника, академічних граматик був незаперечний. Так само як була за взірць мова дикторів радіо, телебачення. Тепер інші реалії: немає багатотисячних накладів словників, довідкова література з культури мови часто містить рекомендації, що ґрунтуються на суб'єктивних оцінках і висновках; радіомовлення й телебачення «виховують» слухачів (глядачів) своєю «незразковою» мовною практикою. Не може бути достатнім аргументом авторитет мови письменника. Те саме відбувається і в театрі, де мова акторів не становить еталонної літературної вимови, тобто пересічному мовцеві важко розібратися, яка ж у нас літературна норма.

Ангеліна Ганжа: Напевне, сучасна українська літературна мова переживає період активного впливу уснорозмовної практики на писемно-літературну традицію. Демократизація суспільного життя, розширення сфер публічного використання української мови, з одного боку, виявляє прогалини у мовній освіті громадян, а з другого – співіснування слабких і сильних норм

літературної мови. Глобалізаційні процеси, міжмовне контактування спричиняють зміни на всіх рівнях мовної структури. З огляду на це в навчально-освітніх програмах варто враховувати такий феномен літературної норми й передбачати її рухливість, змінність.

Світлана Єрмоленко: Академічна гуманітаристика забезпечує пізнавальний та освітньовиховний потенціал культури мови. Ми працюємо майже півстоліття над тим, щоб учителі, викладачі вищої школи, дослідники Малої академії наук, журналісти мали перед собою своєрідний орієнтир у сфері життя і розвитку української літературної мови.

Світогляд. 2017. № 5. URL :
<https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2017-12-5/svit-2017-12-5-all.pdf> (дата звернення 27.08.2024).

Тетяна Єщенко

Мотузка, а не верьовка 🧶 #мова на часі

Благословенного раночку, друзі та читачі сторінки. У проєкті «За кавою про мову» ☕ сьогодні говоримо про МОТУЗКУ (зважаймо, не верьовка!). Це слово належить до контрастивної лексики (не подібної до російської). Простежимо уживання слова у тексті улюбленої поетеси Людмили Галінської:

Захолодили ранки спеку,
холодні роси в споришах.

І хтось розлив туман із глека,
як пеленою по очах.

І хтось поскубав чорні вишні,
розкідав кісточки в траві.

Куди кульбаби ділись пишні,
сховавши літо в лободі?

Рудіють стиглі очерети,
за вітром скоро полетять.

Вдягнули соняхи кашкети

від горобців. Ще постоять...
Позаглядають сонцю в очі,
зберуть проміння в пелюстці
і будуть плакати щоночі,
що в літа вкрали МОТУЗКИ.

МОТУЗКА (-И) – зсуканий переважно з прядива виріб для зв'язування або прив'язування когось, чогось.

Синоніми – швара (діал.), швора (діал.), шворка, поворозка, повороз, шнурок, шнурівка, шнур, шкерт (морск.), вужівка (діал.), ужва (діал.). З дитинства пам'ятаю, що у місті, де народилася (м. Оріхів, Запорізька область), бабуся і мама казали на мотузку ШВОРКА: Розвісити білизну на ШВОРКУ. Цікаво, що це слово у сучасній українській мові входить до складу цілої низки усталених висловів.

ВИТИ МОТУЗКИ, КРУТИТИ МОТУЗКИ (мотуззя) з кого – чинити з ким-небудь так, як хочеться, як заманеться; повністю підпорядковувати кого-небудь своїй волі, змушувати щось робити не за своїм бажанням. Наприклад (про жінку): Вона з чоловіка МОТУЗКИ в'є.

ВОДИТИ НА МОТУЗЦІ – позбавляти кого-небудь самостійності в діях, у поведінці. На світлині моя улюблена сумка, сплетена також з мотуззя 🙌

Отже, говорімо українською 🇺🇦 свідомо і зважливо. Не вживаймо кальок із чужої мови. #мова має значення

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100003868667377> (дата звернення 8.08.2024).

Володимир Зеленський

Інавгураційна промова Президента 4 травня 2019 року

Дорогі українці!

Після моєї перемоги на виборах мій шестирічний син сказав: «Та! По телевізору кажуть, що «Зеленський – Президент...». Виходить, що... я... теж Президент?!» І тоді це прозвучало як жарт, але згодом я зрозумів, що насправді

це істина. Тому що кожен з нас Президент. Не 73 відсотки, які за мене голосували, а всі 100 відсотків українців. Це не моя, це наша спільна перемога. І це – наш спільний шанс. За який ми несемо спільну відповідальність. І щойно – не тільки я складав присягу. Кожен з нас поклав руку на Конституцію і кожен з нас присягнув на вірність Україні.

Уявіть собі гучні заголовки: «Президент не платить податків», «Президент напідпитку промчав на червоне світло», «Президент потихеньку краде, бо «всі ж так роблять». Ви згодні, що це ганьба? Ось що я маю на увазі, коли кажу, що кожен з нас – Президент. Відсьогодні кожен з нас несе відповідальність за країну, яку ми залишимо своїм дітям. Кожен з нас, на своєму місці, зможе зробити все для розквіту України.

Європейська країна починається з кожного. Ми обрали шлях до Європи, але Європа – не десь там. Європа ось тут (у голові – ред.). І коли вона буде ось тут – тоді вона з'явиться і ось тут – у всій Україні.

І це – наша спільна мрія. Але у нас є і спільний біль. Кожен з нас загинув на Донбасі. Кожного дня ми втрачаємо кожного з нас. І кожен з нас – переселенець. Ті, хто втратив власний дім... І ті, хто відчинив двері власного дому, розділивши біль. І кожен з нас – заробітчанин. Ті, хто не знайшов себе вдома, а знайшов заробіток на чужині... Ті, хто в боротьбі із бідністю змушений втрачати власну гідність.

Але ми все це подолаємо! Бо кожен з нас – українець.

Ми всі українці: не існує більших чи менших, правильних чи неправильних. Від Ужгорода до Луганська. Від Чернігова до Сімферополя. У Львові, Харкові, Донецьку, у Дніпрі й в Одесі – ми українці. І ми маємо бути єдині. Адже тільки тоді – ми сильні.

І сьогодні я звертаюсь до всіх українців у світі. Нас 65 мільйонів. Так, не дивуйтесь – нас 65 мільйонів. Тих, кого народила українська земля. Українці в Європі та Азії, у Північній та Південній Америці, в Австралії і в Африці. Я звертаюсь до всіх українців на планеті!

Ви нам дуже потрібні. Усім, хто готовий будувати нову, сильну та успішну Україну, я з радістю надам українське громадянство. Ви повинні їхати в Україну не в гості, а додому. Ми чекаємо на вас. Сувенірів з-за кордону не потрібно, привезіть, будь ласка, свої знання, досвід і ментальні цінності. Все це допоможе нам почати нову епоху.

Скептики скажуть: це фантастика. Це неможливо. А може, це і є наша національна ідея? Об'єднавшись – зробити неможливе. Всупереч усьому!

Згадайте збірну Ісландії з футболу на чемпіонаті Європи. Коли дантист, режисер, пілот, студент і прибиральник билися й захищали честь своєї країни. І зробили це, хоча ніхто не вірив.

І це наш шлях. Ми повинні стати ісландцями у футболі, ізраїльтянами – в обороні рідної землі, японцями – у технологіях, швейцарцями – в умінні щасливо жити одне з одним, незважаючи на будь-які розбіжності.

І наше найперше завдання – припинення вогню на Донбасі. Мене часто питали: а на що ви готові заради припинення вогню? Дивне запитання. А на що готові ви заради життя близьких вам людей? Можу запевнити – задля того, щоб наші герої більше не гинули, я готовий на все. І я точно не боюсь ухвалювати складні рішення, я готовий втрачати свою популярність, свої рейтинги, і якщо буде потрібно – я без вагань готовий втратити свою посаду, щоб тільки настав мир. Не втрачаючи наших територій.

Історія – несправедлива річ. Не ми почали цю війну. Але нам цю війну закінчувати. І ми готові до діалогу. И я уверен, что прекрасным первым шагом для начала этого диалога, станет возвращение всех украинских пленных.

Наш наступний виклик – це повернення втрачених територій. Чесно кажучи, мені здається, що це формулювання не зовсім коректне. Бо неможливо втратити те, що й так наше. І Крим, і Донбас – це наша українська земля. Де ми втратили найголовніше. Це – люди.

И сегодня мы должны возвращать их сознание. Вот что мы потеряли. За эти годы власть не сделала ничего, чтобы они чувствовали себя украинцами. Знали – они не чужие, они наши, они украинцы. И пусть кто угодно раздает хоть по 10 паспортов, это ничего не изменит. Украинец – это не в паспорте. Украинец – это вот здесь.

І я точно це знаю. Знаю від бійців, які захищають Україну – наших героїв, і україномовних, і «русскоговорящих». Там, на передовій, немає чвар і розбрату, там є сміливість і честь. І я хочу звернутися до наших захисників.

Не буває сильної армії там, де влада не поважає людей, які щодня віддають життя за країну. Я зроблю все, щоб ви відчували повагу. Це гідне, а головне, стабільне фінансове забезпечення, ваші житлові умови, законні відпустки після виконання бойових завдань, відпочинок для вас і ваших родин. Потрібно не розповідати про стандарти НАТО, а творити ці стандарти. Безумовно, окрім війни, є ще багато бід, які роблять українців нещасливими. Це шокуючі тарифи, принизливі зарплати і пенсії, болючі ціни, неіснуючі робочі місця.

Це медицина, про покращення якої говорять здебільшого ті, хто ніколи не лежав з дитиною у звичайній лікарні. Це міфічні українські дороги, які будуються та ремонтуються тільки у чийсь бурхливій уяві.

Дозвольте мені процитувати одного американського актора, який став класним американським президентом: «Уряд не вирішує наших проблем. Уряд і є нашою проблемою».

І я не розумію наш уряд, який тільки розводить руками й каже: ми нічого не можемо зробити.

Неправда. Можете. Ви можете взяти аркуш, взяти ручку і звільнити свої місця для тих, хто буде думати про наступні покоління, а не про наступні вибори!

Зробіть це. І люди оцінять. Якись у вас вибіркові оплески. Не всім подобається, що я кажу? Дарма, бо це кажу не я, а народ України.

І моє обрання доводить – громадяни втомились від досвідчених, системних, надутих політиків, які за 28 років створили країну можливостей. Можливостей «відкатів», «потоків», «дерібанів».

Ми збудуємо країну інших можливостей. Де всі рівні перед законом, де є чесні та прозорі правила гри. Одні для всіх. А для цього до влади повинні прийти люди, які будуть служити народу. І я дуже хочу, щоб у ваших кабінетах не було моїх зображень. Бо Президент – не ікона, не ідол, Президент – це не портрет. Повісьте туди фотографії своїх дітей і перед кожним рішенням дивіться в очі їм. Я можу ще багато чого сказати, але українці хочуть не слів, а дій.

Тож...

Шановні депутати! Ви призначили інавгурацію у понеділок, у робочий день. Я бачу в цьому один плюс – це значить, ви готові працювати. А тому прошу вас ухвалити:

1. Закон про скасування депутатської недоторканності.
2. Закон про кримінальну відповідальність за незаконне збагачення.
3. Багатостраждальний Виборчий кодекс і зробити відкриті списки.

А також. Прошу звільнити з посад:

1. Голову Служби Безпеки України.
2. Генерального Прокурора України.
3. Міністра оборони України.

Це геть не все, що ви можете зробити. Але для початку – достатньо. У вас буде два місяці. Ухваліть ці важливі закони та рішення. Повісьте усі медалі собі.

Заробіть непогані бали на дострокові парламентські вибори. Я розпускаю Верховну Раду України 8-го скликання. Слава Україні!

І наостанок. Дорогий народе! Протягом свого життя я намагався робити все, щоб українці усміхалися. Це була моя місія. Тепер я робитиму все, щоб українці принаймні більше не плакали.

URL : <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> (дата звернення 1.08.2024).

Архієпископ Ігор (Ісіченко)

**Проповідь на неділю 9-ту по П'ятидесятниці
(виголошена 18 серпня 2019 року)**

Дорогі брати і сестри!

Коли дивишся на фотографію Генізаретського озера, зняту в спокійну погідну днину, здається неможливим, щоб там здіймалися якісь великі хвилі або щоб було небезпечно плисти по ньому. Але щойно там здійметься вітер, як відразу стає очевидним, що це, зовні лагідне, озеро може стати небезпечним для того, хто переправляється через нього.

Уявімо ж собі апостолів, які, вирішивши переправитися через озеро надвечір, раптом о четвертій сторожі ночі, коли панує якраз найбільша пітьма перед світанком, опинилися серед розбурханих хвиль (Мт. 14:22-34): берегів не видно; важко уявити, як пристати до берега і чи не буде цьому якоїсь перешкоди.

Нам, коли ми опиняємося вночі у незнайомому місці, та що там, – навіть у темній кімнаті, – може стати страшно, сиротливо. Вони ж, апостоли, опинилися в такому стані серед підступного водяного простору. І саме в цю мить з'являється Христос!

Це допомагає нам пригадати власний життєвий досвід. Бо навіть наймолодшим із нас, мабуть, траплялося пережити таку саму *четверту сторожу* в своєму житті, коли все здається таким сумним, чужим, ворожим, небезпечним. І ти опиняєшся сам на сам із стихією, непідвладною тобі... Може, саме для того нам дається пережити цю мить, щоб ми відчули, наскільки нам потрібен Бог!

Реальність Ісуса як Людини легко визнати, навіть атеїстові. Ну, була така людина в історії: був учитель, який організував групу своїх послідовників, яких

навчав... Але дуже важко, складно визнати в Ісусі Христі з Назарету Другу особу Того, Хто все створив. Але саме тоді, коли ми це визнаємо, все стає на свої місця. І та історія, яка при першому прослуханні здається такою неймовірною – *йти по воді як по сухому*, – стає очевидною.

А чому б і ні? Ісус же є частина творчої сили, якою ми всі постали, якою з'явилося все видиме й невидиме довкола нас. Він є тим Словом, через яке творився світ. Отже, Йому підвладне все на світі! Він може в одну мить змінити все довкола. Він Єдиний може творити чуда!

Не творять чуда реліквії, чудотворні ікони, святі чоловіки й жінки – це Бог творить чуда! А всі освячені речі, реліквії, всі святі є тільки посередниками в нашому спілкуванні з Ним. Ось Сам Бог в Ісусі з'являється перед апостолами. І вони відкривають для себе те, що, може, вони й намагалися раціонально осягнути, але це виявилось так важко... Тепер же, через особисту зустріч із чудом, вони підносяться до розуміння: "*Ти справді Син Божий!*" (Мт. 14:33).

І першим з них – апостол, який не раз виявляє і свої слабкості, але водночас і силу своєї віри. В емоційному піднесенні Петро кидається до Ісуса, бо вірить, що може йти по розбурханому озеру як по твердій стежині. І йде!

Це показує нам рятівний шлях, який простягається перед нами у хвилини життєвих криз і катастроф. Бог готовий простягти нам руку. Він приводить нас часом у такі ситуації життєвого вибору, щоб ми побачили ту *простягнуту руку*, яку в штучно створеному нами самими морокові життя ми могли й не зауважити. А відчувши перед собою *Божу руку*, ми, нарешті, сподобимося по-справжньому повірити у Христа! Повірити в те, що можна йти Його дорогою, що це не фантазія, якої не можна втілити в реальному світі, а що християнська дорога – єдина дорога до спасіння. Повірити, що тільки через Христа і з Христом ми можемо подолати *життєвське море, схвильоване бурею напастей*, про яке ми часто чуємо у 6-й пісні канону.

Ми можемо перейти неушкодженими через *життєвське море*, ми маємо ці сили! Кожен із нас, якщо він чує поклик Слова і йде за Ним, може подолати ці

хвилі. Треба тільки в це повірити. І, повіривши, піти вперед, не роздумуючи. Не завагатися, як Петро, котрий почав тонути саме тоді, коли засумнівався у реальності того, що відбувається. Це й допоможе нам стати переможцями над будь-якими випробуваннями, які трапляються в житті. І будь-яка з життєвих криз раптом стане для нас рятівною тим, що допоможе виборсатися з підступного *життєвського моря*, яке інакше вже б нас потопило і позбавило надії на майбутнє.

Уважно погляньмо довкола себе у миті життєвих випробувань, погляньмо очима віри. І ми неодмінно побачимо, як до нас особисто простягає рятівну руку Христос і кличе нас до спасіння: *“Йди за Мною”* (Мт. 9:9). Амінь.

URL :https://docs.google.com/document/d/1mECYDDnn1n2_m2KIH8Nr3NIbmdXvLT4JNcSrub70 (дата звернення 27.08.2024).

В'ячеслав Ільченко

... і в ефірі чергова серія рубрики розбору чергового "вірусного тексту", який мені уже набив оскому.

Бачили, либонь, історію, яка починається із патетичного скрику «Моя лампа!», після якого розповідається, як Сальєрі украв у Моцарта... пробачте, Вільгельм Рентген украв у Івана Пулюя відкриття променів, і той помер мало не у цілковитій невідомості. Із прикладанням «листа Альберта Ейнштейна» у якості доказу.

Історія, м'яко кажучи, критики не витримує. Бо виставляє приниженим і упослідженим "неоціненим генієм", дійсно одного із найвизначніших українських учених, причому реально визнаного в світі.

Тому розбір я почну із списку офіційних прижиттєвих статусів, які мав Іван Пулюй:

- Професор і ректор Німецької вищої технічної школи в Празі;
- Почесний член Віденського електротехнічного товариства;
- Державний радник з електротехніки Королівства Богемія і Маркграфства Моравія;

- Кавалер орденів Залізної корони III ступеня та Хреста Франца-Йосифа.

Це лише прижиттєві статуси (бо є і посмертні – наприклад, введення до Залу Слави Фізики). Доволі дивно читати, як таку відому і визнану людину могли легко і просто "відсунути" в списку нобелівських номінантів задля Вільгельма Рентгена, який на той момент був всього лише керівником фізичного інституту Вюрцбургського університету - не знаходите?

Та і не був Рентген аморальною людиною. Коли почалась Перша Світова, він негайно задонатив – як зараз кажуть – на допомогу постраждалому цивільному населенню всі свої статки, включаючи Нобелівську премію. А на всі спроби всучити йому дворянство і приставку «фон», яку йому наперебій давала половина німецьких принців, він відповідав коротенькою телеграмою «Nein».

Тоді яке відношення лампа Пулюя мала до рентгенівських променів? А історія там була дійсно цікава.

Перш за все, Іван Пулюй на початку не займався рентгенівським випромінюванням, його цікавила суміжна тема – так звані катодні випромінювання. Саме цьому був присвячений перший його "великий цикл статей", який був надрукований – увага – в збірнику «Доповіді Віденської академії наук» (1880–1882). Цей цикл він пізніше переробив на монографію, яка була видана окремою книжкою Лондонським фізичним товариством.

Практичні результати своїх досліджень Пулюй протягом трьох років демонстрував публічно на європейських електротехнічних виставках – його прилади, зокрема, можна було побачити на Всесвітній електротехнічній виставці в Парижі (1881) та Віденській електротехнічній виставці (1883).

В 1884 році в міста Штайра (Австрія) за допомогою інвестицій австрійського магната Йозефа Верндля (більш відомого, правда, як один із перших фабрикантів-зброярів) він збудував завод по виробництву – масовому виробництву, підкреслю – освітлювальних ламп. Там же, в місті Штайра, він

увійшов і до комітету організаторів спеціальної електротехнічної виставки, павільйони якої освітлювались саме його освітлювальними приладами.

А в 1885 р. він, в ранзі професора експериментальної і технічної фізики Німецької вищої технічної школи, став читати в Празі курси фізики та електротехніки.

Вільгельм Рентген, нагадаю, ікс-промені відкрив тільки за десять років, а Пулюй на той момент уже був визнаним світилом європейської науки.

Тепер необхідно пояснити, в чому різниця між катодним випромінюванням і рентгенівськими променями, і чому Іван Пулюй не міг претендувати на першість – і не претендував. Більше того, він же перший і охрестив нововідкриті промені "рентгенівськими" – бо Рентген в своїх статтях називав їх "ікс-промені" (тобто, "промені невідомої природи").

Катодне випромінювання відкрив німецький учений Юліус Плюккнер, досліджуючи передачу електричного імпульса в трубці, наповненій розрідженим газом. Елементарна електротехніка – трубка, в якій є позитивний електрод (анод) і від'ємний електрод (катод). Якщо на анод подати електрострум, то через газ піде електричний розряд в напрямку катода. В свою чергу катод під впливом електричного розряду генерує електронний пучок – він і називається «катодним випромінюванням».

Це електротехнічне явище, яке було «спеціальністю» Пулюя – перш за все тому що електронні пучки, які генерують катоди, у поєднанні із деякими газами, перетворюють вакуумну трубку на яскраву електричну лампу. Саме тому Пулюй вважається винахідником газорозрядних ламп – в тому числі і «ненки», яка стала символом естетики 80-х років. І саме тому ним так зацікавився Йозеф Верндль – електричне освітлення наприкінці XIX ст. було дуже дороге, а винахід Пулюя дозволяв його радикально здешевити і реально конкурувати із газовими світильниками.

URL : <https://www.facebook.com/ashnar.lynx>

Ігор Калинець

Спогад про Євгена Сверстюка

Ще недавно я бачив Євгена по телебаченню, а нині не можу повірити, що він відійшов... У 60-х наше політичне протистояння фактично стояло на чотирьох стовпах.

Це три видатні критики – Дзюба, Світличний, Сверстюк і поет Василь Стус. На жаль, прапор в руках Івана Дзюби трохи схитнувся. Героїчно пройшов шлях боротьби Іван Світличний. Але після його смерті на тому високому посту залишився тільки Євген Сверстюк.

Згадайте той знаменитий текст про спалення бібліотеки «З приводу процесу над Погружальським», ті статті, які ходили по руках (скажімо, «Іван Котляревський сміється» чи «Собор у риштованні»).

Це були речі, які потрапляли за кордон і сповіщали, що Україна не спить і продовжує боротися.

Євген Сверстюк дуже порядно витримав роки ув'язнення. Він перебував у сусідньому таборі на Уралі і добра слава про нього доходила до нас. Ми знали про його працю – не про ту каторжну роботу, яку ми всі мали виконувати, а про всі його зусилля в боротьбі за права політв'язнів у таборі.

Він був зразком послідовної боротьби за нашу державу і її мораль. Сверстюк довго очолював Український ПЕН-клуб – і це теж його важлива роль у незалежній Україні.

Євген виступав за примирення православних церков і був дуже близьким другом греко-католицької церкви. Ми з ним познайомилися вже наприкінці 80-х, коли видавали альманах «Євшан-зілля». Він тоді ініціював створення Української асоціації незалежної творчої інтелігенції, а згодом заснував премію імені Василя Стуса.

Першими лауреатами стали Іван Світличний і молодіжний театр імені Леся Курбаса у Львові, а це ж іще була радянська Україна! Згодом він присудив цю премію і мені, за що я дуже йому вдячний. Жаль, що всі наші наступні

зустрічі були короточасні і похапцем, але я постійно слідкував за його дослідженнями і виступами. Він гуртував шістдесятників, але разом із тим був символом сучасної України. Слава йому і добра пам'ять!

URL : <https://life.pravda.com.ua/society/2014/12/02/185115/> (дата звернення 1.12.2022).

Ліна Костенко

Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала (фрагмент)

Кант у своїй «Антропології з прагматичної точки зору» зробив побіжну характеристику різних народів. У іспанців він констатує «національну гордість» і свідомість власної гідності, у німців – «темперамент холодної розсудливості і витримки». Французи, на його думку, відзначаються чемністю і вишуканим смаком до спілкування, а італійці – художнім смаком. Про вірменів пише з великою симпатією, як про народ розумний і працелюбний. Сучасні греки здаються йому підупалими порівняно з їхніми великими предками, але ще здатними до відродження. Що ж до Росії, то він сказав про неї досить ухильно, – «Росія іще не те, що потрібно для певного поняття про природні задатки, готові до розвитку».

Англійців і французів Кант становчо називає двома «найцивілізованішими народами на землі» і, крім природних властивостей, відзначає їхній «розвиток за допомогою мови». Англійській мові він вже тоді передрікав роль найбільш комунікативної ділової мови. Неважко помітити, що історія з часів Канта не раз підтверджувала слухність його спостережень.

Українці, зрозуміло, в цих кантівських викладках не присутні. Україна була у складі іншої держави, і як складова, попри всю її національну самобутність, самостійно для світу не існувала. Лише в окремі періоди до неї пробуджувався інтерес. В період козацьких воєн, скажімо, коли вона з'явилася як новий формотворчий елемент історії. Згодом

привернула до себе увагу німецьких романтиків, коли вони відкрили для себе поезію цієї слов'янської стихії. А також у період визвольних змагань за свою державу в 20-ті роки. Та ось тепер, коли вона може постати на повен зріст.

Тож чи не час навести такий кантівський об'єктив на цю націю, – невже там відіб'ється та її фізіогномія, яку так гірко змалював колись Пантелеймон Куліш, – фізіогномія народу «без пуття, без честі, без поваги»?

Тоді все правильно, тоді й Меріме мав рацію, коли писав, що Богдан Хмельницький – великий полководець, але не став всесвітньо відомим ще й через те, що належав до темного народу.

Якщо ж це не так, то годі вже добивати цей народ. Ось він і настав, цей найвищий час, повернути йому його історію, його мову, його культуру. Адже все це віками нищила імперія як визначальні чинники його національної ідентичності.

Натомість сталося непростенне, – вже не імперія, не ворог, а у своїй же незалежній державі знайшлися сили, різнозаряджені, та водночас спрямовані на демонтаж України.

Сказав Монтеस्क'є – спочатку треба бути поганим громадянином, щоб потім стати хорошим рабом. У нас надто багато поганих громадян. Важко збудувати державу, в якій навіть деякі члени парламенту не хочуть приймати присягу на вірність їй, у передбаченні солодкої перспективи бути знову рабами.

Такі речі треба припиняти відразу, таких депутатів треба позбавляти мандата.

Ану ж у Франції, Англії чи у США – щось подібне дозволили б собі члени парламенту? Головне дзеркало їх спопелило б. У нас же панує млява толерантність, яка видається за демократію. Україну більше знають у світі через її спортсменів і корупціонерів, ніж через те, що є її суттю.

Держава – це система, яка зберігає себе. І якщо ми держава, а, отже, система, то чому ж ми дозволяємо її розвалювати? Кінець ХХ століття, початок тисячоліття, – нації, що й досі ще не збулися, нації слабкі й не стабільні, перспективи не мають. Нині в дію входять зовсім інші механізми. Вони жорстокі. Слабкі народи будуть перемелені в цьому млині. Наші проблеми нікого не цікавлять, і не треба думати, що вони у нас такі унікальні. Ми найкращі, нам найгірше, – в історії цей принцип не годиться. Перуанський письменник Маріо Варгас Льяоса писав ще багато років тому, що може статися так, що «найтяжчу боротьбу ми, латиноамериканці, будемо вести самі з собою. Нас обтяжують століття панування нетерпимості, абсолютних істин і деспотичних урядів, і скинути цей тягар буде нелегко». Наче про нас.

То, може, ставити питання про гуманітарну ауру України ще не слід, може, це передчасно і навіть по-своєму некоректно? Україна ще перебуває в іншій системі координат. Думаю, що слід. Треба робити все, що може прискорити процес її опритомнення, її повноцінного входження у світове співтовариство. Навіть якщо для цього потрібна шокова терапія.

Карамзін відкрив Росію, як Колумб Америку, – сказав Пушкін. Додамо: відкрив великою мірою за рахунок української історії.

Америку Колумб відкрив, шукаючи Індію. Доля аборигенів відома. Ми ж Україну відкриваємо в Україні, і це нікому не загрожує ні втратою територій, ні духовних цінностей. Це лише вимагає перегляду звичної схеми. Перестановки некоректно поставлених дзеркал.

Українці – це нація, що її віками витісняли з життя шляхом фізичного знищення, духовної експропріації, генетичних мутацій, цілеспрямованого перемішування народів на її території, внаслідок чого відбулася амнезія історичної пам'яті і якісні втрати самого національного генотипу. Образ її спотворювався віками, їй приписувалася мало не генетична тупість, не відмовлялося в мужності, але інкримінувався то

націоналізм, то антисемітизм. Велике диво, що ця нація на сьогодні ще є, вона давно вже могла б знівелюватися й зникнути. Фактично це раритетна нація, самотня на власній землі у своєму великому соціумі, а ще самотніша в універсумі людства. Фантом Європи, що лише під кінець століття почав набувати для світу реальних рис. Вона чекає своїх філософів, істориків, соціологів, генетиків, письменників, митців. Неврастеніків просять не турбуватися.

І тут я повинна перейти, згідно з Йоаникієм Галятовським, до конклюденту, тобто до заключної частини. То звідки ж він, цей дефект головного дзеркала? Згадайте чарівну казку Андерсена "Снігова королева". Там все починається з того, що один дуже лютий чорт зробив дуже дивне дзеркало. «Це дзеркало, – цитую, – мало незвичайну властивість: все добре і прекрасне зменшувалося в ньому до неможливого, а все негідне й погане виступало чіткіше і здавалося ще гіршим».

Оце він і є – дефект нашого головного дзеркала. Його зробив чорт. А учні й послідовники чорта, – цитую далі, – «всюди бігали з тим дзеркалом і, нарешті, не залишилося жодної країни, жодної людини, які б не відбилися у тому дзеркалі спотвореними». Тоді поплічники чорта полетіли в небо, ще й там хотіли порозважатися. Але дзеркало відбивало такі страхіття, робило такі гримаси, що аж випало з їхніх рук, брязнуло об землю й розбилося на мільйони скалок. «І ці скалки нарobili ще більше лиха, ніж саме дзеркало». Вони літали скрізь по світу, і якщо потрапляли комусь в око, то «людина з такою скалкою в очах бачила все навиворіт або тільки саме погане, бо кожна скалочка мала ту ж силу, що й ціле дзеркало. Декотрим людям скалочка потрапляла в серце... і серце перетворювалося на маленьку крижинку». «А по світу літало ще багато таких скалочок»...

Не буду розшифровувати, що то за чорт і хто його поплічники. Sapienti sat. Скажу тільки, що ті скалочки літають по світу й досі, і люди з такими

скалочками в очах бачать зовсім не ту Україну. Але все це реверберації старих імперських дзеркал з облізлою вже амальгамою. На щастя, дедалі більше людей не хочуть, щоб такі скалочки потрапляли їм в очі і в серце.

Отож, історія триває. І якщо ми вчора не випили брому, читаючи її, то сьогодні й завтра будемо здатні її творити. Тільки не треба чекати, щоб хтось вам зробив ваше власне індивідуальне дзеркало і вмонтував його в систему суспільних дзеркал. Кожен має зробити це сам. Демократія тим і добра, що при демократії не держава руйнує людину, а людина будує державу. І саму себе, і своє гідне життя, і гуманітарну ауру своєї нації.

Ось у чому «Ключ розуміння», як сказав би Йоаникій Галятовський.

URL :

<https://www.google.com/search?q=ліна+костенко+гуманітарна+аура+нації&rlz=>

Тетяна Коць

ФЕМІНІТИВИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: МІЖ НОРМОЮ І ДЕСТРУКЦІЄЮ

Питання творення назв на позначення осіб жіночого роду за професією в українській літературній мові набули значного резонансу впродовж останніх років. Серед причин їх актуалізації мовознавці називають: по-перше, потужну соціалізацію сучасної жінки, її залучення до сфер «чоловічої» діяльності, по-друге, державотвірні тенденції утвердження національної ідентичності («відновлення» чистоти та автентичності мови); по-третє, вплив демократизації суспільства на літературний стандарт.

Усі вони зумовлені переважно позамовними тенденціями сьогодення. Мова завжди реагує на запити соціуму і це один із рушіїв її природного розвитку, але за умови відповідності цих змін граматичним законам, у випадку з назвами осіб жіночого роду – потенційним можливостям словотвору. Як засвідчує мовна практика, це є основною і визначальною проблемою, яка може

мати не лише негативні, а й руйнівні наслідки для граматичної системи загалом.

Будь-які словотвірні моделі закладені в мові впродовж її історичного розвитку. Творення назв осіб має давню традицію в українській мові (див. праці О. Курило, О. Синявського, М. Сулими, А. Кримського та ін.).

Ще на початку ХХ ст. увійшли до вжитку іменники авторка, агітаторка, агрономка, белетристка, еманципатка, лікарка, поетка, пропагандистка, співачка. Вони мали переважно розмовний відтінок значення, а основною сферою їх функціонування була українська преса. Фіксували такі номінації і тогочасні словники (Російсько-український академічний словник / Ред.: А. Кримський, С. Єфремов, 1924 – 1933 та ін.).

Автори прескриптивних праць другої половини ХХ ст. засвідчують відповідність нормам української мови слів: організаторка, провокаторка, засідателька, пасажирка, делегатка, бібліотекарка, позивачка, спостерігачка, визволителька, агітаторка, дисертантка та ін. Проте це не було системним явищем (Курс української літературної мови / Ред. Л.А. Булаховський, 1951; Сучасна українська літературна мова. Морфологія / Ред. І. Білодід, 1969; Словотвір сучасної української літературної мови. / Ред. М.А. Жовтобрюх, 1979). Як нейтральні, нормативні зафіксовані в реєстрі «Словника української мови в 11-ти томах» (Т. I–V, Київ, 1970 – 1975 рр.), слова: дипломантка, ініціаторка, агітаторка, інспекторка, інструкторка, кондукторка, контролерка, коректорка, кулінарка, музикантка, організаторка. Деякі номінації зберігали розмовний відтінок (абітурієнтка, агрономка, адміністраторка, аптекарка, акордеоністка, бетонярка, воротарка, заводчанка, інженерка, каменярка, композиторка, кіоскерка, космонавтка, монополістка, меценатка). Інші «перебували на межі, яка розділяє агентивні назви розмовного характеру і нормативні утворення кодифікованої мови (дикторка, кранівниця, штукатурниця, дефектоскопістка, екскурсоводка)» (див. дет.: Босаківська Н.Л. Назви особи жіночої статі за родом занять. Культура слова. 1976. Вип. 10).

Процес унормування таких назв, як і будь-які зміни в граматичній системі мови, був тривалим і несистемним. Словник назв на позначення осіб жіночого роду за професією розбудовувався природним шляхом відбору відповідно до внутрішніх законів мови, її стилістичної диференціації і з урахуванням сприймання в узусі. Пор. кількісні дані:

«Лексис...» Л. Зизанія (1596 р.) містив кілька таких назв,
«Лексикон словенороський...» П. Беринди (1627 р.) – кілька десятків,
«Словарь української мови» (1907–1909 рр.) за ред. Б. Грінченка – $\approx$ 1 тис.,
«Словник української мови: в 11 томах» (1970–1980 рр.) – > 3 тис.

Одним із важливих чинників обмеження у вжитку є науково доведений висновок мовознавців, що в іменниках-назвах осіб чоловічого роду на позначення професій та видів діяльності ознака чоловічої статі в українській мові завжди була другорядною, пор.: «У чоловічому найменуванні первинною є семантична функція особи взагалі і вторинна семантична функція роду, у жіночому найменуванні такої закономірності не існує: тут домінує стать і другорядність, віддаленість повідомлення про особу» (Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. Київ, 1993).

Мовна практика сьогодення всупереч законам розвитку мови, але під впливом суспільної тенденції гендерної рівності, пропонує необмежену, штучно створену варіантність, пор.: мовознавець – мовознавка / мовознавиця / мовознавчиня; мовець – мовкиня / мовчиня, філософ – філософеса / філософиня / філософка; канцлер – канцлериня / канцеляриня / канцлеркиня / канцлерка....

Чому в українській мові це явище не може бути системним?

На основі авторитетних мовознавчих праць пропонуємо вичерпні наукові відповіді. Серед основних причин:

1) нагромадження приголосних на морфонологічному шві. Від основи іменника чоловічого роду, яка закінчується важким для вимови сполученням приголосних, наприклад, *-кт*, *-тр*, *-рг*, *-вт*, не може утворюватися назва

жіночого роду із суфіксом *-к(а)*: ад'юнкт, арбітр, металург, педіатр, психіатр, терапевт;

2) неузгодження поєднання форманта *-к(а)* з низкою твірних основ іншомовного походження на *-лог, -граф, -соф, -філ, -фоб, -ер, -ор, -ар, -ус, -стр, -ій, -ель, -ур, -іст* (філолог, картограф, філософ, бібліофіл, балетмейстер, монтер, дисконтер, прокурор, нотаріус, магістр, парламентарій, стиліст), іншомовними й питомими основами на *-ор, -ар* (куратор, оратор, токар, слюсар, вапняр, вівчар), з твірними основами на *-ець* (їздець, мудрець);

3) непродуктивне словотворення моделей на *-ик, -ік* (практик, холерик, класик, симпатик, передовик, фізик, діалектик), складних іменників чоловічого роду з другою частиною *-знавець* (мовознавець, театрознавець, музикознавець), з безсуфіксними основами композитного типу (водовоз, казнокрад, радіотехнік, землемір, хлібороб), складноскорочених слів: завпед, профорг, завмаг, завуч, фізорг, власкор, логопед та ін.;

4) конфлікт омонімів (електрик – електричка, жниввар – жнивварка, столяр – столярка, пілот пілотка тощо) (див. праці Л.О. Недбайло, Є. Д. Чак, Л.Т. Масенко, Є.А. Карпіловської);

5) двозначність питомо андронімічних формантів *-ша* та *-иха*, що пізніше розширили свої номінаційні потенції на найменування жінки за родом діяльності (агрономша – «дружина агронома» і «жінка-агроном»).

Вагомим обмежувальним чинником є вплив офіційно-ділового стилю, де стаття особи-фахівця не має актуального значення (Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі, 2008);

б) блокування морфонологічною нормою через конфлікт семантико-стилістичних конотацій в іменниках жіночого роду з суфіксом *-к(а)*, похідних від найменувань-композитів з кінцевою основою *-лог*, оскільки внаслідок чергувань утворюється кінцеве *-ложк(а)*, що в українській літературній мові асоціюється з предметом і надає новотворам негативного, стилістично

зниженого забарвлення, пор. біоложка, філоложка (Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П., Клименко Н.Ф. та ін. Вплив суспільних змін на розвиток української мови. Київ, 2017).

Не знаючи цих складних правил, але маючи природне мовне чуття, пересічний мовець може безпомилково визначити прийнятність вживання тих чи тих фемінітивів.

З огляду на це, дискусійними є нові словники, які підтримують не завжди конструктивні тенденції лексичної норми. Сьогодні, як і сто років тому, актуальний вислів О. Курило: «Штучна мова затьмарює думку та затримує духовний розвиток». Поборникам гендерної рівності треба пам'ятати, що в українській мові ці цінності закладено давно і не лише формальними засобами вираження, а й глибинним семантичним наповненням слова.

Андрій Любка

Дуже дивно, що на десятий рік війни і третій рік повномасштабної агресії українців ще хвилює доля російських письменників. Але якщо хвилює, то до цього хвилювання й дискусії навколо нього треба готуватися ґрунтовно. Бо позиція Інституту Нацпам'яті трохи схожа на відому розмову Христини Соловій, де вона ніби все й правильно каже, але робить це настільки невірно, що справедлива позиція стає схожою на істеричний наїзд.

А загалом музей Булгакова найкраще перенести в Часів Яр чи в схоже місце на фронті, адже російська культура має перебувати в природному для себе середовищі – серед смертей, руйнувань, пожеж і трупів. У пеклі, яке і є суттю Росії. Разом з Булгаковим, Чайковським та всім іншим московським патріархатом зла.

URL : <https://www.facebook.com/andrijlyubka> (дата звернення 20.08.2024).

Іван Малкович

Промова на врученні Шевченківської премії

10 березня 2017 року

В середині 1980-х улюбленою розвагою кількох молодих поетів була, зокрема, й така: комусь із «непосвячених» ми цитували певні знакові рядки і просили відгадати, хто їх написав.

От, наприклад: *«Слова дощем позамивались... І не дощем, і не слова...»* Люди називали і Вінграновського, і ще когось – найначитаніші припускали, що це Еліот чи Сен-Жон Перс... І як солодко було відкривати їм, що це – Шевченко! І що *«Ми восени таки похожі хоч капельку на образ Божий»* чи, скажімо, *«Готово! Парус розпустили...»* – це теж Шевченко.

Ми хвалилися Шевченком, як у тому давньоукраїнському канті: *«І Тобою, милий Боже, повсякчас хвалюся»*. Як же нам хотілося довести всьому світові, що Шевченко і модерний, і сучасний, адже з нього постійно ліпили тільки селянського романтика і таврувальника панів, понижуючи образ національного генія до постаті бідного кобзаря, що печально пощипує струни кобзи чи бандури. Тобто: *«Читайте «Наймичку» й «Тополю», забудьте «Мертвим і живим»*, як уїдливо зауважив сучасний поет.

Біда в тому, що в багатьох шкільних і студентських аудиторіях саме такий образ Шевченка переважає й досі – кріпак і селянський поет-мученик. *«Скиньте з Шевченка шапку. Та отого дурного козуха. Відкрийте в нім академіка. Ще одчайдуха-зуха...»* – закликав Драч і багато інших поетів впродовж сторіччя.

Але наша українська натура й далі продовжує зациклюватися на образі мученика, затінюючи істинний образ Шевченка-поета, чий «Кобзар» – особливо в часи бездержавності – і аж дотепер правив нам за найвищу Конституцію Національного Духу.

Багато поетів страждали і гинули, але небагато давали прихисток у слові цілій нації. І не випадково уже в наші драматичні дні відважний син древнього

вірменського народу Сергій Нігоян гине в центрі Києва за ідеали гідності саме з Шевченковими словами на вустах: *«Борітеся – поборете!»*. Не випадково, перекикуючи той незабутній протестний брякіт наростаючого бойовиська, молода українська письменниця, стоячи на вершечку барикади на Грушевського і показуючи пальцем на янучарів, з убивчою силою проголошуватиме Шевченкове: *«Во Іудеї, во дні они, во врем'я Ірода-царя... романські п'яні легіони паскудились...»*

Бо справжні Шевченкові смисли в багатьох його творах звучать як важкий, глибокий рок, а не мелясна попса.

Я мрію дожити до тих часів, коли дітям у школі перестануть сльозливо оповідати про горопашного кріпака, який служив безправним, безсловесним попихачем у панів, а змінять парадигму і вестимуть натхненну мову про неймовірного хлопчика, що аж світився великим талантом, який без тата й мами, і без, здавалося, жодних шансів на успіх, створив сам себе. І це його світіння бачили всі – і той свавільний п'яний дячок, з яким малий Тарас читає псалтиря над померлими, – а читає він найкраще за всіх своїх ровесників – і навіть норовистий Павло Енгельгардт, до якого хлопчик приходив по дозвіл навчатися у хлипнівського маляра, бо з дитинства любить малювати вояків і коней, це його найбільша пристрасть, і він вперто шукає вчителя. Енгельгардт швидко збагнув, що йому до рук потрапив справжній скарб, адже Тарас найдотепніший, найспритніший, він усе робить завиграшки, талановито, – кращого за нього не знайти! І він бере хлопця спочатку у Вільно, а потім і в столицю.

А Шевченко тим часом вишколюється в малярстві, і його мистецьке око все помічає. Виявляється, панське життя теж має свої протиріччя. У кожного суспільного стану – своя морока. І, попри зрозумілий класовий антагонізм, Шевченко згодом напише й таке, що в нас нечасто цитували:

Не завидуй багатому:

Багатий не знає

Ні приязні, ні любові —

Він те все наймає...

Практичний нащадок швейцарського роду має *свої* плани щодо талановитого юнака, тож віддає його аж в 4-річну науку до живописця Ширяєва, бо хоче мати свого покоєвого художника. Але пан ніколи не віддав би юнака в науку, якби хлопець так шалено цього не прагнув, якби не горів цим...

А уявіть, який потужний і світлий талант треба було мати, щоб докола його викупу з кріпацтва і вступу в Академію закрутилися такі імениті люди, як Жуковський, Брюлов і багато інших. Це просто якась нереальна історія!.. Достоту історія про успіх. Хоча, треба чесно визнати: якби більшість з тих людей знали, що допомагають передовсім поету, а не художнику, нічого б такого не сталося.

І дітям, і студентам варто наголошувати, що сильна і дієва мрія відкриває нам усі шляхи, навіть, здавалося б, у найнесприятливішому середовищі, однак для цього треба вперто і каторжно працювати. Тож приклад Шевченка має їх окрилювати, а не вганяти в безнадію. Срібна медаль Академії, академік гравюри, розпис Большого театру, високоосвічений юнак, що має шанс продовжити навчання в Римі, – це все про Шевченка. Його чекає феєричне життя – він бачив, як живуть вищі суспільні прошарки, він умів бути франтом, був улюбленцем веселого творчого товариства – адже він не тільки художник, а ще й чудово співає, легко віршує...

Але виявляється, що те його внутрішнє світіння, то далеко не абажурне сяйво, то – **вогонь правди**. Він ані на мить не забуває про своє коріння і про ту не-правду, яка панує на його батьківщині. Шевченко має мужність не записатися в лави прославляльників російського царя, який хай і лівим гудзиком правої поли, але теж був причетний до його викупу з неволі. Але для генія правда – понад усе. І Шевченко переливає свою правду в поезію, і його

слова снуються в такій божистій послідовності, що, змикаючись одне з одним, дають нам вічну, непроминальну енергію українського духу.

Шевченко розуміє, як ця правда може окошитися на його долі, він знає, що роблять з тими, хто йде супроти – і словом, і дією, як страчений Рилєєв (ось, до речі, чиїм іменем варто було б називати наші вулиці – просто вчитаймося у майже всуціль українські назви творів Рилєєва – «Войнаровський», «Мазепа», «Наливайко», «Богдан Хмельницький» – більшого українофіла серед російських письменників не було і, мабуть, вже й не буде).

Однак Шевченко не вміє і не хоче кривити душею, у якій клекотить праведний гнів і мрія про ідеальну, майже міфічну Україну. І ось його землякам уже й не соромно показатися на люди: дивіться, ми є, бо в часи, коли над слов'янщиною літав Бог-Творець і розсіював зерно геніїв, яке зійшло у Польщі в 1798-му (Міцкевич), у Московії – 1799-го (Пушкін), а в Україні – 1814-го року – про нас не забуто, ми теж присутні у Великому Божому задумі.

Отож і наш з вами святий обов'язок свідчити правду. А правда сьогодні така, що наша держава майже не дбає про українську мову, що все починається й закінчується велемовними, пустопорожніми фразами. Що нас, носіїв української мови, ще й сьогодні багато хто з наших співгромадян трактує як дивакуватих аборигенів. Що ми ще й досі, як соняшник до сонця, повертаємо голови на почуте українське слово. Що й донині не скасовано горезвісний закон ківалова, який ганьбить цілу націю.

Незрідка в наших зрусифікованих містах до мене підходять на вулицях люди і російською мовою дякують за книги. Але ж книги мої – українські. Тобто люди в такий спосіб дають зрозуміти, що вони за те, щоб їхні діти читали і навчалися українською мовою. У них з різних причин з мовою не склалося, але діти їхні мають її знати й шанувати.

Нарешті мусить бути закон, який захистить право кожного українця отримувати всі послуги українською мовою – від крамниць і громадських установ — до глянцевого видання, радіостанцій і телебачення, де всі, без винятку,

ток-шоу і програми повинні вестися державною мовою (за чітко виписаними винятками для кримських татарів та кількох інших національних меншин, які купно тут проживають).

Треба звести до розумного мінімуму вивіски, писані мовою агресора, а надто ті, зі знущальними назвами на кшталт «Варенічная Катюша» – так неначе той москаль щодня й щогодини безчестить нашу безталанну Катерину.

Кажуть, що мовний закон може комусь зашкодити, але це неправда. Шкодить його відсутність. Згадайте, скільки чудових сучасних українських пісень ми відкрили для себе, відколи вступив у дію закон про музичні квоти.

Колись дуже дотепно перефразував Шевченка навічно молодий Назар Гончар. Пишучи про «перевертнів у бузині», він завершив свого вірша Шевченковим рядком, але в іншому написанні: «та соловейко не за *тих*». І справді, соловейко не за них. Адже відомо, що мова – найважливіший маркер національної самоідентифікації. Може видозмінюватися прапор, герб, і навіть, на превеликий наш жаль, територія, але, як цитувала Леся Українка слова ірландця Томаса Девіса: «*Нація повинна боронити свою мову більше, ніж свою територію... Втратити рідну мову і перейняти чужу — се найгірший знак підданства...*». Коли в часи Другої світової Черчилль обговорював зі своїми урядовцями бюджет, і вони хотіли урізати видатки на культуру на користь армії, Черчилль обурився: «*А що ж ми тоді будемо захищати?*» – спитав він.

На жаль, нашим урядовцям далеко до Черчилля. Вони (і не тільки вони) не розуміють, що тільки тут, між цим небом і цією землею, народилися такі слова, як *жито, Дніпро, човенце, мрія*, і тисячі інших прекрасних слів. І що тут все наладиться лише тоді, коли українська мова лунатиме всюди, коли ми перебуватимемо в океані рідної мови.

Можливо, я утопіст, але подібна думка висловлюється в нашому інформаційному просторі дедалі частіше: якщо тут буде українська мова, то в нас буде лад, а якщо ні – тут буде вічний путін, як би він не називався. Адже сказано: на початку було Слово, яке, як відомо, формує свідомість. І з цим

словом ми неодмінно повернемося до самих себе і нарешті повнокровно з'явимося на культурній карті світу.

У моїй скромній книжечці, яку сьогодні удостоєно такої високої відзнаки, є вірш про дивовижну особливість української абетки, яка починається з Ангела, а закінчується Янголом, і вони обидва мовби захищають нашу абетку від А до Я – Ангел і Янгол. Такого нема в жодній мові. Але іноді, на жаль, навіть їхнього захисту замало, бо цей захист повинна гарантувати Українська Держава. І ось коли ми матимемо гідний захист і Мови, і Держави, тоді нарешті

...Буде бито

Царями сіянеє жито!

А люди виростуть. Умрут

Ще незачатії царята...

І на оновленій землі

Врага не буде, супостата.

А буде син, і буде мати,

І будуть люди на землі.

URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/58c27ef36a0ee/> (дата звернення 28.08.2024)

А. Матвійчук

НОВІ ШТРИХИ ДО ТЕМИ ПРО ЛЕДІ «ІФ»

Як же цікаво спостерігати за людьми, які довгий час мали ознаки українця – користувалися мовою, вважалися інтелектуалами, навіть щось там писали про Україну. Але тут на феномені Фаріон їх ніби прорвало – звідкілясь полізло роздратування, ненависть і презирство, до всіх і всього, що має українську суть!

Ці «псевдоукраїнці» навіть не зрозуміли, що справа зовсім не у персоналіях і окремих прізвищах. справа в самій глибинній особистій приналежності та цілісному світовідчутті.

Щоб бути справжнім українцем, замало любити сало чи вареники, замало навіть любити рушники та вишиванки. Потрібно любити український народний побут, епос, поезію і пісню, відчувати і розуміти українську душу. І бачити світ очима українця. Якщо нема цього всього комплексу рівнів, то значить, людина під дією пропаганди або втратила свою українську суть, або просто є жертвою історичних обставин, які закинули її пращурів в Україну. І доки були мирні часи, все ніби то йшло добре, але тут раптом війна – і ти прекрасно розумієш, що носиш в собі менталітет ворога твоєї країни! Більше того – деякі українці здаються тобі такими ненависними, що здається, розстрілював би їх власними руками!

На жаль, це симптоми нинішньої соціальної хвороби, якою заражені чимало наших земляків. І я добре розумію суть цієї хвороби. Один знайомий, котрий працює лікарем венерологом розказував, що перш ніж лікувати пацієнта з венеричною хворобою, яка часом протікає майже безсимптомно, треба зробити ін'єкцію гоновакцини, яка загострить хворобу, і тоді вона перейде в активну стадію.

Так от Ірина Фаріон, якщо хочете, це та сама вакцина, яку вкололи всім потенційно хворим. А що далі – лікуватись а чи ходити і поширювати цю хворобу? Це справа особиста. Але за свідоме зараження інших має бути відповідальність!

Ну й на закінчення трохи філософії і політики. Люди, котрі знайомі з категоріальними поняттями форми і змісту, дуже легко відділяють одне від іншого. Тобто добре розуміють, що форма подачі Ірини Фаріон може бути грубою, неприємною або навіть свідомо провокативною, як вже було сказано вище. Але до змісту не може бути жодних претензій, якщо ви, звичайно, думаєте і відчуваєте як більшість генетичних українців.

Зрештою, на підтвердження цієї думки чомусь спливає в пам'яті фраза Президента США Франкліна Рузвельта на рахунок політичного лідера Нікарагуа: «Так, Сомоса, можливо, і сучий син – але це ж наш сучий син!»

Так, Фаріон... але ж вона наша.

URL: <https://www.facebook.com/amatviychuk> (дата звернення 28.07.2024).

Анатолій Матвійчук

ЗАМАХ!

Отож, сталося!

На життя Ірини Фаріон вчинено замах. І не деінде, а в самому Львові, серед білого дня. Із застосуванням вогнепальної зброї. Жінку з пораненням голови у важкому стані доправлено до лікарні.

Ось тут можна було б впасти в заціпеніння і надовго замовчати, але це не той випадок, коли мовчати можливо. Деякі публічні факти, що стаються в житті, мають символічний зміст, оскільки відкривають суть таємних речей, які приховані від очей. І красномовно свідчать про важливі речі. Ось деякі швидкі думки.

Гадаю, зараз підуть недолугі коментарі від деяких «наших» ЗМІ, спробують знайти побутову версію цієї драми, або зроблять стрільця душевно хворою особою. Чи постараяться мінімізувати цю інформацію про замах і зачистити її з публічного простору.

Насправді ж ідеться про дуже серйозні речі. А саме – перехід цієї війни у площину ментальну, тобто це, по суті, відкриття ще одного, невидимого, фронту, але спрямованого конкретно проти яскравих представників української нації, які сьогодні уособлюють її розум, чітку логіку, потужний інтелект, інтуїцію і пристрасне серце. Це початок війни проти тих, кого не обдуриш примітивною галасливою пропагандою, кого не купиш за гроші, кого не залякаєш адміністративними репресіями можновладців.

Ця подія також говорить про те, що проти українців іде війна з кількох фронтів. І російський фронт це не єдина загроза, оскільки є загроза внутрішня. І цей ворог сьогодні перефарбований, перевзутий, переодягнений у вишиванки і

озброєний патріотичними гаслами. До того ж він володіє потужним адмінресурсом, який він починає застосувати все активніше.

Той, хто трохи знає радянську історію, вже зрозумів, що ми переживаємо 20 роки минулого століття в СРСР. І в Україні кілька років тому відбулася справжня революція. Тільки не кривава, а публічна і прикольна – з галасливими політичними і гумористичними телешоу за якими ховалася справжня трагедія нашого народу.

А суть в тому, що владу в Україні отримала суспільна сила, яка ніяким чином не ідентифікувала себе українцями, а лише «населенієм». Прихована ідеологія цієї сили була зрозумілою – покінчити із залишками свідомого українства в країні. І це останніми передвоєнними роками втілювалося дуже активно. Але трапилася війна.

Так! Як не парадоксально, путін поспішив із вторгненням. Бо ще років п'ять – і Україна стала би різновидом Білорусі, хіба що з іншим обличчям. І мова, вишиванки, рушники та гопаци в цій державі існували б виключно як раритети з бабусиних скринь та предмет для жартів і кепкування.

Путін поспішив – і тим викликав цілу хвилю свідомого національного українського спротиву, з'явилася величезної кількості добровольців, які готові були віддати (і віддали!) життя за свою країну, її мову і культуру. Ця хвиля виявилася настільки потужною, що владній команді в Україні, або тим, хто стоїть за нею, довелося міняти свою тактику – перефарбовувати і перетасовувати свої ЗМІ, створювати україномовний інформаційний простір і заповнювати його наскоро перекладеними «шедеврами» своїх вірнопідданих артистів чи то пак «агентів впливу».

І, здавалося б, усе їм вдалося якнайкраще – активність українських мас поступово пішла на спад, а в деяких моментах навіть була повністю нейтралізована. З'явилася можливість і надалі втілювати свої «грандіозні» плани зі знищення України. Але!

Куди подіти найсвідомішу, найчутливішу і найсовіснішу частину народу – інтелігенцію?! Її завжди було так мало в Україні, але кожен з її бойовитих представників мав беззаперечну вагу і авторитет в суспільстві. Що робити з ними? Як завжди буває – когось спокусили великими грошима і посадами, когось терміново відправили воювати на фронт, якщо людина досі цього не зробила добровільно. Когось надійно ізолювали інформаційно. Когось «милостиво» відпустили за кордон. А з кимось довелося вдаватися до радикальних засобів за сталінським принципом: «немає людини – немає проблеми».

Методи цієї страшної сили не змінилися з часів жовтневого перевороту. Для цієї сили не було «своїх» ані серед українців, ані серед росіян. Щоправда, українців розстрілювали і мордували в таборах масово, а росіян прибирали вибірково, головним чином вилучали найхаризматичніших. Найвідомішими з них були Єсенін і Маяковський. І якщо Єсеніну ще якось можна було приписати суїцидальні мотиви, то як бути з Маяковським – життєлюбом і сибаритом, який публічно клявся в любові до СРСР? Влада добре розуміла, що нездари, грошолюби і марнославці в країні не такі страшні, як талановиті безкомпромісні особистості, які «чують голос неба». І влада вирішила не ризикувати, чекаючи, поки кумири народу не почнуть говорити йому правду. Правда – це завжди проблема для тих представників влади, які намагаються зберегти цю владу будь-якою ціною. У росії такими "проблемними" були Борис Немцов, Олександр Литвиненко, Анна Політковська, Олексій Навальний. Їх імена знайомі всім і не потребують зайвих коментарів.

Але таких імен сьогодні вистачає і в Україні! І як не дивно – ім'я Ірини Фаріон вже очолює список цих людей, які вели і ведуть постійну просвітницьку роботу – чого варті її блоги на Ютубі, присвячені видатним особистостям українського національного руху! А її просто таки катастрофічне невміння мовчати і знаходити найемоційніші, найдошкульніші слова для характеристики

тих чи інших особистостей і ганебних явищ нашої дійсності. Її не зупиняли навіть одіозність і зірковий статус певних «недоторканих» осіб. Вона давала свою безкопромисну оцінку!

Я не знаю в інформаційному просторі нашої країни більш відчайдушної і сміливої особи, аніж Ірина Дмитрівна. Її не могли спинити, ані армії ботів в Інтернеті, ані відчайдушні зусилля окремих високих чиновників, ані адміністративні репресії. Ця жінка залишалася незламною – не зважаючи на інформаційні хвилі відвертої ненависті і знущання блогерів, вона їздила по Україні зі своїми полум'яними виступами, використовуючи як привід презентацію своєї нової книжки про мову. Вона була на цьому внутрішньому фронті один на один із цією україноненависницькою сворою. У цієї свори не вистачило аргументів...

Один лише висновок напращується. На нинішньому етапі розпочата хитра і таємна боротьба з носіями українського духу, української свідомості і активного утвердження українського способу життя. А це влаштовує ворогів України, - явних і прихованих, котрі розглядають її лише як територію, як надра, родючу землю і вигідний матеріальний актив. Хто виконавець цього замаху? Це – провокація від явних чи таємних ворогів? Кому вигідно? Можливо, ми ніколи про це не дізнаємось. Але сам факт говорить за себе.

Отже, порятунок українців – справа рук лише самих українців! Тих, кого сьогодні ще не утилізували на фронті і не деморалізували в тилу, позбавляючи електрики, води і постійно збільшуючи податки. Порятунок лише в національній єдності. І в організаційних формах цієї єдності. Геть ілюзії! Будемо молитися, щоби Бог врятував Ірину Дмитрівну і дав українцям просвітлення...

PS. На жаль... Вічна пам'ять пані Ірині.

URL : <https://www.facebook.com/amatviychuk> (дата звернення 20.07.2024).

Світлій пам'яті Ірини Фаріон

Дорога моя дорога посестро, найнеповторніша подруго, ідейна натхненнице, світла порадице, добра наставнице, Іринко, Ірино, Іро, Ірусе, Ірунечко!

Вступну автобіографічну статтю у своєму автобіографічному нарисі (показникові на честь 55-річч) ти назвала: «Іду життям, неначе мінним полем...». Я ж бачу твою дорогу, яка встелена трояндами... Різними, зазвичай рожевими та фіолетовими (ти любила ці кольори понад усе), але ті троянди повсякчас мали колючки, що були подібними на терня. На це колюче терня ти ставала так само гордо, як і йшла, бо ТИ завжди знала, що її величність Правда гірка і колюча, але вона завжди розквітне.

ТИ була пасіонарною маєстатичною Особистістю, Людиною ідеї, Людиною характеру, Людиною праці, яка змінює стереотипи суспільства. ТИ дуже любила свою роботу, своїх студентів, свою політичну діяльність... Численним є твій науковий доробок (монографії, статті, навчально-методичні праці), журнальні публікації та науково-популярні статті в газетах та журналах; літературне редакторство, укладання, редагування, блоги на сторінках «Української правди». ТИ вперше в Україні почала зі студентами-архітекторами малювати Мову. Згодом були мистецькі плакати: «Мова – твого життя основа» (2001), «Я на сторожі коло їх поставлю слово» (2002), «Мова – краса і сила» (2007), «Слово – меч духовний» (2012).

Як політик ТИ подарувала Львову інтелектуальне обличчя та організувала у маршрутках мовну акцію (2007–2012) «Мова на колесах», а в садочках – «Любі хлопчики й дівчатка! Називаймося правильно і красиво». На рекламних носіях ти започаткувала акцію «Скарб нації» (2006–2015), де було подано вислови та портрети українських культурно-політичних діячів (Шевченка, Франка, Лесі Українки, Олени Пчілки). Саме жінка-націоналістка Олена Пчілка стала твоєю останньою прощею (червень 2024), куди ти

вирушила в своєму земному житті. Це все змінило наш національний простір. Це все зробила ТИ, моя подруго, моя Легендо, моя Велична Пані...

ТИ йшла до парламенту, щоб скасувати закон Ківалова-Колесніченка (К.-К) – і ТИ (ніхто інший) скасувала! Згодом ТИ про це написала таке: «Влада, що не здатна захистити державної мови, – ніколи не захистить державної території».

Твої культурологічні проєкти «Велич особистости» та «Від книги до мети» змінили світогляд тисяч людей! Твій останній проєкт «Мовно-літературні виклади» на Ютуб-каналі Ірини Фаріон став найдовшим в історії курсом з вивчення історії української мови, її природи та неперевершеної Сили. Усе це колись БУЛО. Твоя працездатність за своїм осягом може дорівнювати цілій науковій інституції.

Слово БУЛА не може бути історією, воно має стати вертикаллю, рухом до змін та бути перетворене нашою працею в слово БУДЕШ. Ти завжди будеш символом національної ідеї, символом невсипущої праці, символом вічної боротьби проти всіх ворогів України, символом матері, яка дала світові доньку, що народила нових борців та захисників.

Ми все зробимо, щоб твої ідеї залишилися вогняними і вічним в устах тисяч українців, які знали не лише твій запал до боротьби, а й твою вогняну любов до Мови, пристрасну – до України та ніжно-лагідну – до дітей та внуків.

Спи спокійно, дорога посестро, ти лишила такий величний слід, що його не зможе побороти ніяка куля... Ти таки йшла життям «неначе мінним полем»...

19 липня 2024 року,

Оксана Микитюк, подруга від 1991 року.

URL : <https://www.facebook.com/julija.mykytyuk> (дата звернення 21.07.2024)

З проповіді Блаженнішого Митрополита Епіфанія

в день свята Богоявлення, Хрещення Господа нашого Ісуса Христа

Сьогодні ми вшановуємо євангельську подію, коли після трьох десятиліть втаємниченого життя у Назареті Господь Ісус Христос являє Себе світові та починає відкрите служіння і проповідь Євангелія. Саме тому в текстах піснеспівів і молитов з нагоди Богоявлення ми так часто чуємо про явлення світла серед темряви та про інші подібні образи.

Адже до Христа людство справді перебувало ніби у затьмаренні – гріх потьмарив саму природу людини, уразив її волю, викривив почуття, спотворив здатність до вірного розуміння. Натомість Світло є одним з імен Божих. І Христос, Який прийшов у світ, названий так: «Світло істинне, що освітлює кожну людину» (Ін. 1:9).

Наш Спаситель, коли ще не проповідував, не навчав, а жив у Назареті утаємниченим життям – Він був ніби сонце, яке перед ранком ще сховане за обрієм. Сонце сяє завжди, але доки не явиться воно на небосхилі, ми не бачимо світла від нього. Так і Господь Ісус Христос, доки не почав проповідувати і свідчити, звершувати знамення і творити чудеса – до того часу Він хоча істинно був, від моменту Благовіщення і Різдва, воплоченим Сином Божим, але не був ще явлений світу.

Саме тому Богоявленням названо не Благовіщення, коли в дівочій утробі від Духа Святого воплотився Син Божий, і не Різдво Христове, коли Богонемовля народилося у Віфлеємі, але назване Хрещення Христове. Бо саме від Хрещення, від явлення перед народом на Йордані, Христос, як Сонце правди, являє Себе перед всіма, хто хоче пізнати істину і шукає спасіння.

Перед сходом сонця можна бачити зірницю, яка випереджає денне світло і вказує, що новий день близько. Так і перед явленням Сина Божого був посланий Господом пророк Іоан, який сповістив народу, що час приходу Месії близько, тому потрібно готувати себе покаяттям і очищенням від гріхів. Іоан,

як праведник і подвижник, став широко знаним серед народу. Тому багато людей за його закликот каляли у гріхах та приймали від нього хрещення у Йордані.

Хрещення це хоча і називається так само, як і наше християнське таїнство, але ще не було ним. Іоанове хрещення було старозавітним омовінням, призначеним для тих, хто став нечистим через порушення заповідей. Для того, щоби очиститися, людина мала омитися у воді, очистити свій одяг, і тоді з наступного дня вважалася духовно чистою.

Отже, Іоан звершував цей старозавітний обряд очищення над тими, хто калявся у своїх гріхах, водночас проповідуючи їм наближення Месії. І коли Христос прийшов на Йордан, то пророк вказав на Нього і засвідчив, що Ісус є Син Божий і очікуваний Спаситель, що Він є «Агнець Божий, Який бере на себе гріхи світу» (Ін. 1:29). Таким чином відбулося явлення народу Бога воплоченого. Світло засяло серед темряви, відганяючи птьму гріховну, розвіуючи морок лжевчень, вказуючи на шлях спасіння.

Богоявленням нинішнє свято названо також не лише тому, що Син Божий явив Себе. Під час події Хрещення Христового відбулося також і явлення усіх Осіб Святої Тройці: Син прийшов до людей і освятив води, Отець голосом з небес засвідчив Його Синівську гідність і обов'язок для людей слухати Христа – Іпостасне Слово Боже. А Дух Святий у вигляді голуба зійшов з небес і спочив на Спасителі, давши знак пророку Іоану, який потім засвідчив про Ісуса, сказавши: «я бачив Духа, Який сходив з неба, мов голуб, і перебував на Ньому. Я не знав Його; але Той, Хто послав мене хрестити водою, сказав мені: на Кому побачиш Духа, Який сходить і перебуває на Ньому, Той хреститиме Духом Святим. І я бачив і засвідчив, що Цей є Син Божий» (Ін. 1:32-34).

Отже, сьогодні ми святкуємо подвійне Богоявлення. Ми прославляємо явлення на Йордані перед людьми Світла від Світла, Бога істинного від Бога істинного, Господа нашого Ісуса Христа. А також славимо явлення усіх Трьох Осіб Пресвятої Тройці. Явлення вже не прикровенне і таємниче, як

відкривалося свідчення про Трійцю окремим пророкам у часи Старого Завіту. Але явлення відкрите для засвідчення істини перед усіма людьми.»

URL : <https://www.pomisna.info/.../vid-yavlennya-pered-narodom.../> (дата звернення 6.01.2024)

Митрополит Епіфаній

**З проповіді Митрополита Епіфанія на літургії в неділю
Всіх святих землі української в монастирі на Козацьких могилах**

«Завдяки подвигам найкращих синів і дочок нашого народу ми маємо можливість молитися у рідній Церкві рідною мовою, маємо можливість будувати свою державу, а не жити у рабському ярмі «русского міра». І ми зібралися на цьому священному для всіх українців місці, щоби подякувати їм усім – тим, хто на Берестейському полі та на всіх інших полях битв боровся за правду, за православну віру, за рідну землю, і всім тим, хто не шаблею або мечем залізним, але мечем духовним – молитвою і словом Господнім – на землях України-Руси також боровся зі злом та гріхом.

Наша вдячність, наша єдність, наше усвідомлення відповідальності за ті безцінні дари, які попередні покоління українського народу передали нам і які ми маємо примножити та передати наступникам – зобов'язують нас у цей день щороку збиратися тут. І з особливими почуттями ми робимо це тепер, коли знову ріки крові української чужинець-ворог проливає на нашій землі. Коли північна орда прийшла навалом на квітучу Україну, щоби знову накласти своє ярмо, а непокірних – знищити. Воїни наші зі зброєю в руках боронять Батьківщину від цієї навали, а ми зібралися тут, щоби піднести меч Божої правди, меч духовний – слово Господнє і молитву, щоби цей меч спрямувати проти диявола і всіх, хто чинить його злу волю.

І нехай молитва ця, молитва багатоголоса, в якій єднаються живі тут і живі на небесах, нехай вона день і ніч підноситься до Престолу Божого. І ми віримо, що Господь, який вивів нас із новітнього вавилонського полону

«русского міра» до обіцяної землі гідності та свободи – Він, наш Владика і Цар, захистить Україну-Русь.

Гнівом Своім Бог праведний нехай уразить полки чужинців, як уражений був єгипетський фараон запеклий і ассирійський Сеннахирим гордовитий. Нехай пошле Він ангелів на чолі з покровителем столиці нашої, Золотоверхого Києва, Архістратигом Михаїлом, на допомогу українському воїнству.

Росія – це колос, голова якого блищить, ніби золото, але ноги його – глиняні. Тому надимається вона від уявної величі, але не стоїть твердо на ногах, а хитається і падає. А Україна наша, як малий Давид перед велетом Голіафом, стоїть міцно, маючи правдиву віру в Бога і надихаючись любов'ю до ближніх.

Ще лютує ворог, ще кидає на наші міста і села свої ракети, бомби і снаряди. Але кожна така ракета, бомба і снаряд, кожна краплина невинної крові, яку проливає російський агресор – примножує міру його прокляття. Як Каїн був проклятий за вбивство брата Авеля через заздрість – так і всі ті, хто спрямував свою зброю проти мирної України, наслідують каїнове прокляття. Нехай знають вони, що коли не людське покарання, то Боже неодмінно здійсниться над ними за все зло, яке вони чинять. І якщо хочуть уникнути муки у полум'ї пекельному – нехай покаються і припинять свою душогубську справу та забираються геть з нашої землі.

А ми, стоячи на своїй рідній землі, яка просякнута кров'ю героїв та мучеників, піднесімо сьогодні наші посилені молитви, щоби Господь наблизив перемогу для України і справедливий мир. Нехай благословить він воїнів наших, нехай допоможе зцілитися пораненим, нехай визволить від кайданів полонених, нехай опікується всіма, хто від нашестя чужинців постраждав.

Просимо Бога нашого, Отця, Сина і Святого Духа, просимо Пречисту Діву Марію Богородицю, просимо все воїнство ангельське, всіх святих землі Української та всіх угодників Божих – подайте милостиво все те, чого нині стражденний народ український потребує!

Амінь!»

Митрополит Епіфаній

**З проповіді Блаженнішого Митрополита Епіфанія
у свято Різдва Богородиці
(собор Різдва Христового м. Одеси)**

«В образі святих Іоакима і Анни Церква бачить справжній приклад для кожної християнської родини – приклад вірності, любові, батьківської турботи. І ми, прославляючи Пречисту Владичицю, Яка є Матір'ю не лише для Сина Божого, але таємничо є також Матір'ю всіх вірних – ми просимо Її Саму, а також Її праведних батьків Іоакима і Анну, допомагати всім родинам, оберігати їх від спокус, захищати у час викликів та випробувань, примножувати в них все добре на благо.

Особливо ми просимо про це в час страшних бід, яких зазнає український народ від наслідків озлобленого нашестя на нашу землю російської імперії зла. Трохи більше тижня тому я з візитом перебував у Львові та на Львівщині. Мирне, прекрасне місто, славне своєю історією і сьогоденням. Але сатанинська злоба спрямувала на нього зброю, уразивши багатьох невинних. Всесвітньо видимим знаком цієї трагедії, яку переживає і Львів, і вся Україна, стала родина, в якій від російської зброї в одну мить загинули мати та три її доньки – немов ті давні прославлені мучениці, Віра, Надія, Любов і мати їхня Софія, які були позбавлені тимчасового життя через злобу безбожного тирана, але успадкували життя вічне і нев'янучі вінці слави.

І тут, в Одесі, сталася раніше подібна трагедія, коли від російської зброї у своєму домі загинули мати та її немовля. Харків і Херсон, Полтава і Львів, Одеса і Кривий Ріг, численні випалені ворогом міста і села вздовж лінії фронту, погублені життя матерів, дітей, людей старшого віку, які пережили нацистське нашестя, але були вбиті росіянами; забрані на полі бою життя наших мужніх захисників і погублені нелюдським поведінням та тортурами життя полонених

– вся ця невинно пролита на землю кров, як кров Авеля, волає до Неба про відплату.

Про відплату тій державі-каїну, яка набивалася нам у брата – не заради любові до нас, але щоби накласти на нас ярмо і тримати в рабському упокоренні. Ця кровожерна імперія зла на чолі з кремлівським тираном, її огидне військо темряви та її викривлена, спотворена еретичним лжевченням «русского міра» патріархія мають понести належну відплату. І ми віримо, що Господь не залишить без осудження і карі все зло, яке вони зробили та продовжують робити.

Сьогодні ми підносимо Богові подячні молитви за цей кафедральний храм, якому виповнюється 220 років. Від початків відновлення незалежної України він став осередком, можна сказати – малим острівцем українського духовного спротиву «русскому міру». Тут, в Одесі, довгий час це лжевчення та його провідники здавалося панували безроздільно. Але українська громада не опускала рук, не відступала, звершувала своє служіння, підносила тут молитви рідною мовою, проповідувала істину, відновлювала з руїн цю святиню.

І нині ми бачимо гідні плоди такої наполегливої праці. Безперечно, що дурман «русского міра» ще остаточно не розвіявся, але занепад цього лжевчення та його осудження – лише питання часу. Господь скине сильних з престолів, а смиренних і повалених – піднесе. Як підніс і прославив святих Іоакима і Анну, посоромивши тих, хто бездумно обмовляли їх.

Дорогі брати і сестри! Вітаю вашу громаду зі святом і з ювілеєм та бажаю всім нам з Божою допомогою та за заступництвом Пресвятої Діви Марії і всіх святих скоро досягти перемоги над злом «русского міра» та утвердження справжнього, істинного, справедливого миру для України та Європи і світу. Амінь.»

URL :<https://www.facebook.com/search/top?q=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D> (дата звернення 8.09.2023).

Юрій Нагулко

Наш дім... Він наш хроніст і наш історик... Все, що з нами було, він пам'ятає до миті... Всі події нашого буття, наші мрії і наші помисли зберігаються в його стінах і його дзеркалах... А, якщо це дім, в якому жили наші батьки, наші діди і прабабусі, коли це старий дім нашого роду, то він, як енциклопедія часу, як мудрець... В кожному скрипі його старих дощок, у всякому вищербі стін, в темних плямах на багатократно фарбованих дверях, захована пам'ять... Він, дім, все пам'ятає... Для тебе святим місцем є дім твого дитинства... Він знає тебе від народження, знає тебе підлітком і юнаком, до тої пори, коли ти випорхнув, як пташеня, з його тепла... З гнізда батьківської ласки... І понесло тебе за небокрай, чужими світами, і незваними дорогами... І, так часто з нами трапляється, що для того, щоб вернути в його теплий простір, нехай уже і без фізичної присутності твоїх батьків, ти довго йшов, у плутанині шляхів, в протилежний бік... Земля кругла, і ти на підсвідомості знав, що твоя стежина обов'язково приведе тебе в гніздо твого дитинства... Якщо серце твоє спромоглося пізнати істину буття... Якщо ти зрозумів, хто ти і для чого тут, серед людей... Ти вернешся... Нехай на день, інколи на декілька годин, а інколи назавжди... І твій дім, скрипнувши радісно старими дверима, прийме тебе в свої, невидимо списані датами стіни, бо саме тут ти завжди вдома... Дім, твій дім, він живий... І тепер він разом з тобою чекатиме на твоїх дітей і на твоїх онуків... Життя не знає смерті...

P.S. В старі часи в хаті, на сволоку, вирізали дати народження і дати смерті кожного члена сім'ї... А ще у великій рамці на стіні біля образів, під вишитим рушником, були викладені сімейні фотографії, - портрети батьків, дідів, дітей, - історія роду...

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100011112426925> (дата звернення 11.08.2023)

Юрій Нагулко

Є люди, які живуть хейтом... Все їм не так, все їм погано... Такі були у всі часи, такі є і сьогодні... Вони судять про все, що знають часто поверхнево, а більше про те, про що зеленого поняття не мають... Особливо це стосується законів, які вони не читали, мистецтва, яке їх не цікавить, бо вони не відвідали ні однієї виставки, не були в музеях, а, як і були, то для звітування... Не ходили в театр, не читали книжок... Свою мистецьку освіту здобували серіалами, телевізором, соціальними мережами і базарними плітками... Вони осуджують людей, з якими не знайомі, і про яких знають лише з чужих слів... Вони вчать життю людей, які боронять, борються, відновлюють, рятують, вказівками з теплих країв, а чи з якогось тихого місця... Вони кепкують з економічних струсів в країні, що воює, рахують військові затрати, поклавши в якийсь фонд десять гривень, а то і зовсім ні гроша... Вони всюди, і вони судять про речі, які зіткані з тисячі допусків, прагнень і причин... А ще, вони достатньо агресивні і злі... Можливо, тому, що за хейтом їм не старчило часу реалізувати свої власні таланти... А, можливо, тому, що відчувають вину перед співвітчизниками за свою реальну бездіяльність, і, через вину інших, прагнуть оправдати власну безхребетність... За свою слабкість, за свій страх...

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100011112426925> (дата звернення 11.08.2023)

Лариса Павленко

СКАРЬ НАРОДОМ ПЕРЕЙДЕНИХ ЛІТ

У час, коли Україна стала на шлях розбудови власної незалежної держави, важливим є звернення до наших національних духовних цінностей. Серед коштовностей духу української людності чільне місце посідає мова – нетлінний генетичний код нашого народу, вияв його національної самобутності, історії, моралі, культури. Нелегкі дороги пройшла українська мова. Переслідувана і гноблена, заборонена зайдами-чужинцями, а часом і

зневажена власними дітьми-перевертнями, вона жила розвивалася, і її чистий та ясний вогонь горів через століття, набирався снаги, щоб жити своїм диханням покоління майбутні і нині суцці.

Рідна мова – неоціненний скарб народу, найповніший літопис його духовного життя. У глибинах рідної мови – філософський розум, витончений естетичний смак, поетичне чуття, сліди великої інтелектуальної праці сотень і тисяч поколінь, сила незвичайної чутливості у сприйманні навколишнього світу, багато найсуворішої логіки, високих духовних поривань.

Як основа духовності кожного народу мова є обов'язковою умовою і джерелом існування нації. Історія дає нам багато прикладів того, як разом із зникненням мови зникає народ. Скажімо, XVIII століття вийшла з ужитку полабська мова, асимільована німецькою мовою. Звикли як окремий народ полаби, які проживали на берегах Лаби, (слов'янська назва річки Ельба). Під загрозою були й чехи, вірмени. Але високий патріотизм, віра в свою націю й мову, національний гонор у найвищому сенсі цього слова зберегли їх від винищення.

Фонетична розкіш, лексичне та фразеологічне багатство, синтаксична гнучкість, величезні словотворчі можливості української мови дістали загальне визнання 1934 року в Парижі на всесвітньому конкурсі краси мов, де українська зайняла третє місце (на першому – французька, на другому – перська). В ряд найрозвиненіших мов світу її ставлять виражальні можливості, багатство словника, довершеність граматичної будови.

Корені української мови проросли, з найдавніших діалектів прасловянських племен, рясними пагонами розвинулася вона в часи Давньоруської держави і на власне давньоруської держави і на власне національному ґрунті пізнішої доби. У словнику української мови є чимало прасловянських лексем, які мають паралелі в багатьох мовах індоєвропейської мовної сім'ї. Крім того, давність нашої мови підтверджується і багатьма

фонетичними фактами, оскільки в системі української мови наявні такі звукові зміни, які зароджувалися в спільнослов'янських часових глибинах.

Мова, як відомо, є не лише засобом спілкування. Це також спосіб пізнання світу, відтворення його в свідомості людини. Кожен народ сприймає світ не зовсім так, як інші народи, тому в усіх мовах є щось неповторне, оригінальне. Кожна мова має власне сяйво, яке виблискує в безмежному океані мов Землі. Іван Огієнко про це писав: “Світ Божий великий, і складається з окремих народів чи націй. І кожен народ – окреме закінчене ціле. І в тому й краса всесвіту, що народи зберігають свою окремішність, як на пишній луці кожна окрема квітка має свій окремий колір і запах”.

Мова мого народу – у щоденній моїй молитві до Творця і Спасителя світу, в урочистості рядків державного гімну, у щемливості почуттів творів красного письменства, у глибинній мудрості наукової книги, у народній пісні.

До останньої хвилини свого життя пам'ятатиму ніжність слів маминої пісні, голос мого батька – відомого в Україні журналіста Петра Марценюка, голос, що на рукотворних листівках пробивався на рідну Волинь, скутий колимськими кайданами, семирічної неволі в сталінських таборах:

Найдорожча Лесю!

Посилаю тобі свій теплий батьківський поцілунок і побажання веселих днів. Будь здорова, донцю, із своєю восьмою весною. В зелену пору оновлення природи я прошу у доброї долі для тебе щастя і здоров'я. Моє сонечко! Мій золотий дзвіночку! Моя ніжна стеблинко! Під переший шелест весни, коли відцвітають проліси і на луги вибігає жовтогаряче латаття. – згадай свого далекого татуся. Між ним і тобою, як чорні хмари, стоять злі сили розлуки. Я дуже люблю тебе, свою маленьку зіроньку, і давно-давно дожидаються повернення до тебе. Після довгої сумної зими у квітах у співах завжди приходить веселий місяць травень. Так після журби і чекання прийдуть веселі дні зустрічі. Як по снігах і морозах воскресає золота сонячна пора, так по розлуці і тузі воскресне наша з тобою доля. Як пружна ліщинова гілочка

колише на світанку чарівника-соловейка, так, Лесю, колиши і лелій у своєму серденьтку надію на нашу зустріч. Пам'ятай про мене і пиши... Цілую тебе стільки разів, до скількох ти вміси рахувати.

Колима, берег Охотського моря. Квітень 1955 року.

Це теж слово моєї рідної мови, як світла пам'ять про тих, кому дорогою була доля рідного слова.

Кінець другого тисячоліття дав українському народові історичний шанс на власну державність. Життєздатність державницької ідеї жатиме від того, чи ввійде національна ідея в повсякденну свідомість громадян, чи залишиться лише на гаслах святкових транспарантів; мові ж належить особливе місце в процесі етнонаціональної консолідації.

Так складалося протягом багатьох століть, що для українців поняття “рідна мова” стоїть в одному ряду із поняттями “воля”, “незалежність”, “державна і національна ідентичність”. Мовні симпатії патріотів України і українства в різні часи викликали такий самий офіційний спротив, як збройний опір ненависному ворогові. Тому такі до болю щемливі рядки молитов до слова, які ми сприймаємо як заклик до національного єднання.

По десяти роках незалежності України з усією гостротою продовжує стояти проблема впровадження державної мови в установах України, хоча наша мова й має конституційний статус. Без такого впровадження цей статус залишається на жаль, лише формальним. Цей стан підтримується кількома факторами: безконтрольним функціонуванням на території України інформаційно-пропагандистського поля чужої держави, економічною кризою, яка в частини населення підриває віру в національну ідею, відсутністю уваги до проблеми з боку державних органів різного статусу. Наші можновладці нерідко на службі помлугуються мовою колишньої метрополії. Тож і посмтає питання: якщо не хочуть вживати української мови, то на чію користь вони працюють, а якщо не здатні її вивчити, то чи можна людям з таким рівнем

розумових здібностей обіймати відповідальні посади в органах законодавчої і виконавчої влади?

Європейська класична філософія відзначила, що творення нових спільнот, об'єднань державотворчих народів пов'язане із свідомим використанням мови. Існує багато доказів, які підтверджують, що і в неєвропейських країнах від державних ьслужбовців вимагалось знання державної мови. Так, в Китаї протягом багатьох століть існував порядок, за яким, щоб стати чиновником будь-якого рангу, треба було скласти екзамен на знання ієрогліфів – наків письма китайської мови. Отож, хто мови не знав, той не мав шансів піднятися по соціальній драбині. Чи ж не гідний наслідування досвід мудрих?

Росіяни, вочевидь, більше, ніж українці, дбають про піднесення пресижу своєї мови. Нещодавно Держдума пийніяла в дугому читанні законопоект “Про громадянство Російської Федерації”. Окрім інших умов здобуття громадинства складання іспиту на знання російської мови.

Одне з положень римського права стверджувало: «Cuius redio, eius lindua» («Чия влада – того й мова») Має це правило й зворотне прочитання: «Чия мова – того й влада». Пам”ятаємо про це під час виборів, коли наше вилевиявлення закладає основи майбутнього, визначає долю нас самих, нашої держави і нашої мови.

Ми вміємо зачудовуватися мелодійністю й ніжністю рідного слова. Ми витворяємо якісь штучні. Сентиментальні означення до мови на зразок «калинова», пишаємося тим, українська ментальність, спректована на мовну площину, паородила в нашому лексиконі велику кількість емоційно-пестливих слів, і навіть ворога українець називає воріженьком. Проте нам уже слід усвідомити, що ми не потребуємо нічєї ласки в тому, щоб мати свою мову, давню, повнокровну, багату, в статусі мови державної. І якщо хочемо мати свою державу й ідентифікувати себе як самодостатня нація, ми повинні найсуворіше вимагати дотримання букви закону стосовно рідної мови. Не доводити (незрозуміло кому), що ми маємо право на државність своєї мови,

а сприймати це як даність, як аксіому. Абсолютно безпідставними є будь-які розмови про другу державну мову. ЦЕ не дуже добре завуальована спроба зрусифікувати Україну, тобто накинути українцям у функції державної мови мову чужої нації. В будь-якій цивілізованій державі такі спроби могли б викликати кримінальну відповідальність як антидержавна акція. У нас це нерідко сприймається як якась альтернативна ідея, яку можна спокійнісінько обговорювати на всіх рівнях.

Байдужість до рідної мови, як і до свого майбутнього і минулого, до своїх коренів, є раковою пухлиною, яка роз'їдає наше суспільство. Зведена до суржикового примітиву, до пересипаного лайками словесного мотлоху, звучить мова, яку неможливо окреслити займенником *наша*, проникає, як згубний вірус, до різних сфер духовного життя держави. Студентка з Луцька, учасниця передачі "Перший мільйон". Що її автори задумали як україномовну. Розповідала, що перед ефіром учасники цієї передачі спілкуються з прибиральницями студії, аби ануритися в україномовну стихію, бо ж тільки прибиральниці розмовляють там по-українськи. Накидання суспільству ідеї про провінційність нашої мови і про меншовартість українця живе і далі як продовження ще великоросійських шовіністичних традицій зневаги до українства.

Мова кожного народу в його найвишуканішій літературній формі живе у книзі. Наскільки ж книговидавнича справа служить ідеї українства, можемо судити, аналізуючи пропорції російськомовної й українськомовної книги в наших книгарнях, а також ціни на книги, які нерідко є недоступними для школяра, вчителя, науковця. Практично Україна позбавлена української книги, хоча в усьому світі видання книг має державні дотації. То хіба ж це не ідеологічна диверсія, спрямована на позбавлення народу, його духовності? Власники комп'ютерів не можуть дочекатися, коли ж нарешті комп'ютер «заговорить» українською мовою. Відсутні навчальні та ігрові програми,

комп'ютерні версії словників, художні фільми та електронні зібрання різножанрової літератури і под.

Проблем, що стосуються української мови і потребують якнайшвидшого розв'язання, маємо чимало. Слід позбутися сентиментальності, її має змінити ідеал мужнього, впевненого в собі, гордого за свою націю громадянина, готового непохитно відстоювати власну гідність і гідність своєї держави.

Дмитро Пилипчук

ВІН НЕ «ДМЕТЬСЯ УГОРУ». БО ВІН УГОРІ

Про нього не скажуть: «Аристократ із Вапнярки». Бо він із Жмеринки.

Він не «дметься угору». Бо він угорі.

Він не доскочив рясного дощу державних нагород. Бо він пре плуга задля української мови.

До Вторгнення він ще десь толерував «великій і магучій», і навіть бавився у створення російськомовних романсів (вокальний цикл, виданий 2017). Бо він – з тих докторів технічних наук, яких Патонова залізомосквобетонна академія добре півстоліття консервувала як категорію москвоязичних, і лише завдяки чвертьстолітній роботі над українськомовними словниками він перенародився як лідер сучасної української комп'ютерної лексикографії, що стало його великою перемогою. Над собою.

Він лавреат Міжнародної літературно-мистецької премії імені Григорія Сковороди (за створення музики до творів останнього). У Сковороди він бере його етику скромності. З покладеної ним на музику 18-ї божественної пісні (цитую не буквально, бо подаровані мені автором ноти зараз далеко від мене): «Нехай у тих мозок рветься, / Хто високо вгору дметься, / А я буду собі тихо / Коротати милий вік».

Чи таке вже й «тихе» в нього життя?

Вчений у галузі математичної та прикладної лінгвістики і лексикографії, теорії інтелектуальних мовно-інформаційних систем, фундатор вітчизняної наукової школи лінгвістичної технології.

Автор понад 350 наукових праць.

Доктор технічних наук (1999), кандидат фізико-математичних наук (1979).

Академік Національної академії наук України (з 2012). (Якщо ніхто його досі й не подумав просувати від НАН до складу академій інших держав, то не через те, що в нього немає досягнень міжнародного рівня, а тому, що він працює на авторитет української мови, якої для декого з вознесених на Олімп досі «не было, нет и быть не может»). Та вже Бог із ними, з тими іноземними академіями, – хоч би ТУТ не стромляли палиць в колеса!

Директор Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України (з 1991). [УМІФ має статус інституту НАН України, нарівні з будь-якими іншими]. УМІФ з 2010-го видає 20-томовий академічний тлумачний «Словник української мови» (цього року чекаємо 14-го тому).

Науковий керівник проєкту «Словник української мови у 20 томах»; голова редакційної колегії Словника, починаючи з 5-го тому.

Заступник академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України.

Член бюро Бюро Відділення літератури, мови та мистецтвознавства.

Член Науково-видавничої ради при Президії НАН України.

Заступник голови Комітету наукової термінології НАН України, Заступник голови Наукової ради з проблем «Інформація. Мова. Інтелект»

Член Координаційної ради НАН України з питань інформатизації.

Член Комісії НАН України з питань організації діяльності наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Член Української національної комісії з питань правопису.

Голова Словникової комісії МОН України.

Заступник голови Українського комітету славистів.

Експерт Комітету з Державних премій України у галузі науки і техніки, а також ДАК МОН України.

Член Українського фонду культури імені Бориса Олійника.

Член редколегій низки наукових часописів.

Основні наукові результати отримані ним у галузі математичної лінгвістики і лінгвістичної технології. Створив теорію лексикографічних систем, яка за своїм логіко-лінгвістичним статусом прирівнюється до теорії формальних граматики. Розробив теорію семантичних станів мовних одиниць, що становить основу для опису широкого кола мовних явищ, формалізуючи об'єднання граматичного і лексикографічного описів мовної системи. Ним розроблено феноменологічний підхід до дослідження мовних систем. Ініціював в Україні науковий напрямок лінгвістичної експертизи природномовних текстів і є автором ряду основоположних праць у цій галузі.

Засновник і координатор програми створення серії українськомовних словників нового покоління «Словники України», ініційованої Указом Президента України від 7 серпня 1999 р. «Про розвиток національної словникової бази». Фундатор і керівник Національної словникової бази України, яку рішенням Кабінету Міністрів України (2004) внесено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання України. За його безпосередньої участі й керівництва створено перший в Україні цифровий лінгвістичний корпус, який становить сучасну експериментальну основу для проведення фундаментальних мовознавчих досліджень і створення лексикографічних праць нового покоління. Тепер наш лінгвістичний корпус має обсяг понад 200 млн. слововживань. Розроблено і введено в експлуатацію інформаційно-лінгвістичну систему. За час його керівництва УМІФ'ом інститут створив щонайменше 70 видань різних (зокрема й перекладних) словників української мови.

Значним його досягненням (та його наукової школи) стало створення одинадцятьох версій першого повномасштабного українського електронного словника – Інтегрованої лексикографічної системи «Словники України».

Творець Українського лінгвістичного порталу. Автор концепції Всеукраїнського лінгвістичного діалогу. Автор концепції і системотехніки віртуальних систем професійної взаємодії в лінгвістиці. За його безпосередньої участі й керівництва створено понад 40 віртуальних лексикографічних лабораторій (як я розумію, не лише в Україні!). Розробив засади лінгвотехнологічного підходу до експертизи політико-правових документів та законодавчих актів.

Якось я передав був йому перелік понад сорока великих закордонних книгозбірень, в електронних каталогах яких я побачив томи керованого ним академічного тлумачного «Словника української мови» у 20-х томах.

Феноменально, що жодного ордена чи медалі, отриманих ним від держави Україна, Українська Вікіпедія не називає. Державну премію України в галузі науки і техніки йому дали ще в 1985-му, коли він до української комп'ютерної лексикографії навіть не наближався.

Отже, за фундаментальну, системну й титанічну працю над розвитком і поширенням української мови в Україні не нагороджують?! І якби він не пов'язав себе так тісно з українською мовою, в НАН України й поза нею знайшлися б охочі висипати на нього нагороди мішками?!

Йдеться про академіка Володимира Анатолійовича ШИРОКОВА ([Volodymyr Shyrov](#)).

Народився 28 серпня 1948 р. у Жмеринці на Вінниччині. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка.

Для уважного спостерігача Широков – людина широких та універсальних наукових поглядів. Активно працює над проблематикою квантової інформації та квантової лінгвістики, лінгвістичних онтологій, системного аналізу, когнітології, концептології та концептографії. У зв'язку із відзначеними

дослідженнями, які вимагають звернення до значно більш загальної феноменології, ніж лінгвістична, Володимир Анатолійович вийшов на загальні проблеми еволюції Світу. Ним було викладено основні положення загальної концепції еволюції, зокрема, сформульовано поняття механізму еволюції і основний закон (необхідна умова) еволюції: зростання складності еволюціонуючої системи. З еволюційних позицій В. Широков проаналізував роль і сутність сучасних фінансових інститутів, мережевих технологій, пов'язаних з криптовалютами, а також доктрини «керованого хаосу», гіпотези технологічної сингулярності і трансгуманізму.

Днями я прочитав рукопис його статті на тему еволюції – і ще раз переконався: маємо видатного вченого якнайширшого діапазону наукового мислення!

Медійникам, які хотіли б відкрити для себе УМІФ і Широкова, радив би познайомитися з 5-томовою колективною працею «Лінгвістично-інформаційні студії» (2017).

А ще В. А. Широков відомий як композитор; його вокальні твори виконують професійні музиканти.

З роси й води Вам, дорогий Володимире Анатолійовичу!

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=10001159082082> (дата звернення 28.08.2023)

Петро Порошенко

Інавгураційна промова

(7 червня 2014 року)

Дорогі співвітчизники, від Львова до Донецька, від Чернігова до Севастополя!

Ми, українці, «живий вогник у сім'ї європейських народів і діяльні співробітники європейської цивілізаційної праці». Так казав Іван Франко.

«Стояти ногами й серцем на Україні, свої голови держати в Європі», - заповідав Михайло Драгоманов.

Повернення України до свого природного, європейського, стану було омріяне багатьма поколіннями. Диктатура, що панувала останніми роками в Україні, прагнула позбавити нас цієї перспективи – народ повстав. Переможна Революція гідності змінила не лише владу. Країна зробилася інакшою. Іншими стали люди.

Настав час невідворотних позитивних змін. Щоб запровадити їх, нам необхідні в першу чергу мир, безпека та єдність. На заваді колосальних можливостей, які з падінням тиранії відкрилися для європейської модернізації України, стала справжня війна, спланована і розв'язана на українському Донбасі. Досі багато хто думав, начебто Незалежність дісталася нам без жодних зусиль. Це – неправда! За нашу незалежність, самостійність боролися цілі покоління українських патріотів. За неї полягли герої Небесної сотні. За неї гинуть українські воїни та мирні громадяни. Прошу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять всіх, хто поліг за волю й незалежність України.

Хвилина мовчання

Я йду на посаду Президента, щоб зберегти і зміцнити єдність України. Забезпечити тривалий мир і гарантувати надійну безпеку. Знаю: мир – найголовніше, чого прагне сьогодні український народ. У глави держави – широкий вибір різноманітних інструментів для забезпечення територіальної цілісності України і мирного життя громадян.

Повноважень і рішучості не забракне. Я не хочу війни. Я не прагну помсти. Хоча перед очима – великі жертви, принесені українським народом. Я прагну миру і доб'юся єдності України. Тому розпочинаю свою роботу з пропозиції мирного плану. Наполегливо закликаю всіх, хто незаконно взяв до рук зброю, скласти її. У відповідь гарантую, по-перше, звільнення від кримінальної відповідальності тих, на чиїх руках не має крові українських воїнів та мирних людей. І тих, хто не причетний до фінансування тероризму.

По-друге – контрольований коридор для російських найманців, які захочуть повернутися додому.

По-третє, мирний діалог. Зрозуміло, що не зі «стрелками», «абверами», «бесами» чи іншою нечистю. Йдеться про діалог з мирними громадянами України. Навіть з тими, хто дотримується інших, ніж я, поглядів на майбутнє країни. Сьогодні окремо хочу звернутися до співвітчизників з Донеччини та Луганщини.

[Тут починається текст російською; внизу наведено переклад українською]

Дорогі наші брати і сестри, співвітчизники! Багато з вас вже встигли відчувати на собі «принади» правління терористів. Вони, крім мародерства і знущання над мирними громадянами, привели і без того кризову економіку регіону на грань повної катастрофи. Але ми ні в якому разі не залишимо вас в біді. Всенародні вибори Президента поставили жирний хрест на міфі про нібито нелегітимну кийвську владу. Цей міф посіяний і вирощений російською пропагандою і кланом Януковича, який зрадив Донбас і пограбував його ще в більшій мірі, ніж всю країну. Донецькою областю він безроздільно правив 17 років. А тепер фінансує терористів. Саме він несе повну відповідальність за політичну і соціально-економічну ситуацію, в якій опинився регіон. І за безробіття, і за бідність, і за біженців. І за убитих громадян, і за сльози матерів.

З чим я як Президент приїду до вас в самий найближчий час? З миром. З проектом децентралізації влади. З гарантією вільного використання у Вашому регіоні російської мови. З твердим наміром не ділити українців на правильних і неправильних. З поважним ставленням до специфіки регіонів. До праву місцевих громад на свої нюанси в питаннях історичної пам'яті, пантеону героїв, релігійних традицій. З пропрацьованим ще до виборів спільним проектом з нашими партнерами з Євросоюзу по створенню робочих місць на Сході України. З перспективою інвестицій, з проектом програми з економічної реконструкції Донбасу.

Сьогодні нам потрібен легітимний партнер по діалогу. Говорити з бандитами ми не будемо. А теперішні місцеві депутати вже нікого не представляють. І ми готові оголосити дострокові місцеві вибори на Донбасі.

[Тут закінчується текст російською]

Такий мій мирний план для Донбасу та всієї країни. Дискусії не підлягає питання про територіальну цілісність України.

Щойно я присягнув «усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України», і завжди буду вірний цій святій обітниці. Кількість людей, з якими мав честь поспілкуватися під час виборчої кампанії, – перевищив мільйон.

Україна – різноманітна, але вона сильна духом і духом єдина! Прагнення до миру та соборності нашої держави домінує в усіх областях України. Я глибоко вражений патріотизмом мешканців південних та східних українськими областей від Одещини до Харківщини. Мир ще не настав, але вже сьогодні ми твердо можемо сказати, що важкі випробування об'єднали українську родину. Вони зміцнили нас як українську політичну націю, впевнену у своєму європейському виборі. Наш народ ніколи не був таким сильним, як тепер. Але свобода не дається раз і назавжди. За неї треба постійно боротися. Мир, якого ми сподіваємося досягти найближчим часом, не буде тривалим, якщо ми належним чином не зміцнимо нашу безпеку. Щоб мир став довготривалим, нам слід призвичаїтися до життя в умовах постійної бойової готовності. Ми повинні тримати порох сухим. Армія та її переозброєння зусиллями вітчизняного військово-промислового комплексу – це наш найголовніший пріоритет.

Більше того, завантаження державними замовленнями підприємств ВПК дасть поштовх реіндустріалізації економіки. Хто шкодує коштів годувати свої збройні сили, той годує чужу армію. А наша армія повинна стати справжньою елітою українства. Слово генерал має асоціюватися не зі словом «корупція», а зі словом «герой».

Все, від чого залежить забезпечення стійкого миру та безпеки України, ми повинні зробити своїми силами. Найнадійніші наші союзники і найкращі гарантії миру – армія, флот, Нацгвардія та професійні спецслужби! Ніхто нас не захищатиме, доки ми не навчимося оборонятися самі.

Я використаю свій дипломатичний досвід, щоб забезпечити підписання міжнародного договору, який прийшов би на заміну Будапештському меморандуму. Такий договір має надати прямі та надійні гарантії миру та безпеки – аж до військової підтримки в разі загрози територіальній цілісності. Будь-який агресор на кордоні України має згадати Євангельську мудрість: хто з мечем прийде, той від меча і загине!

Громадяни України не зможуть відчувати блага миру та безпеки, доки ми не врегулюємо наші відносини з Росією. Росія окупувала Крим, який був, є і буде українським. Вчора під час зустрічі в Нормандії я саме так і сказав Президенту Путіну – Крим є українським. І крапка. Ні з ким не може бути компромісу в питаннях Криму, європейського вибору і державного устрою. А все інше повинно обговорюватися і вирішуватися за столом переговорів. Будь-які спроби зовнішнього і внутрішнього поневолення українців – зустрічають і зустрінуть найрішучішу відсіч.

Ми хочемо бути вільними. А жити по-новому – це і означає жити вільно в умовах такої політичної системи, яка гарантує права та свободи людини і нації. Хотів би наголосити на відданості ідеї парламентсько-президентської республіки. Ніякої узурпації влади! Європейська демократія для мене – найкращий спосіб державного правління, винайдений людством. Саме європейський досвід підказує нам, що значну частину повноважень вже зараз треба делегувати з центру місцевим органам влади. Реформа щодо децентралізації розпочнеться вже цього року змінами до Конституції. Нові повноваження отримають новообрані місцеві Ради.

Але Україна була, є й буде унітарною державою. Марення про федерацію не має ґрунту в Україні.

Важливою частиною суспільного запиту на повне перезавантаження влади є дострокові вибори парламенту. Давайте будемо відвертими. Чинний склад цього шановного зібрання не відповідає настроям суспільства. Бо воно суттєво змінилося у 2012 році. А жити по-новому означає не нехтувати волею народу.

Жити вільно – означає вільно користуватися рідною мовою. Керуватимуся статтею 10 Конституції. Вона визначає українську мову як єдину державну, але гарантує вільний розвиток російській та іншим мовам. Слово «праця», як і «мир», «зарплата», «пенсія», «стипендія» звучать однаково або дуже подібно, що українською, що російською.

Наявність роботи – це те, що дає людині можливість жити безбідно. Найбільше професійне задоволення я досі отримував саме від створення нових робочих місць. Що може втішати людину більше, як праця та гідна зарплата за неї? Робочі місця мають організовувати підприємці. А от справа глави держави – це забезпечення таких умов, коли ніхто і ніщо не заважає працювати. Держава цінуватиме вклад роботодавця та платника податків в економіку та соціальну сферу. Забезпечення людей роботою та гідною оплатою – це перша гарантія внутрішнього миру та національної безпеки. Хоча управління економічними процесами належить до компетенції вільного ринку або Уряду, Президент як гарант Конституції зобов'язаний забезпечити умови для інноваційної економіки та соціальної справедливості.

Справедливий розподіл національного багатства – це нагальна вимога часу. Але перш ніж національне багатство ділити, його треба примножити. Україна має все необхідне, щоб забезпечити людям європейський добробут. Ми вміємо і хочемо жити власною працею, здатні бути творчими та інноваційними. Ми вже навіть вчимося не заздрити успіху сусіда чи колеги. Але ми й досі пасемо задніх. Чому? Тому що на відміну від нас країни європейської спільноти побудували економіку вільної конкуренції. Нових ідей, ділової ініціативи, наполегливої праці, постійного самовдосконалення.

Так буде і в Україні. Але для цього треба знищити корупцію. Нам потрібен загальнонаціональний антикорупційний пакт між владою та народом. Суть його проста: чиновники не беруть, а люди – не дають. Ми не зможемо змінити країну, якщо не змінимо себе, своє ставлення до власного життя і до життя цілої держави. В тому, що Україна прийшла до кризи державності, є частка відповідальності кожного з нас. Хтось вважав нормою не сплачувати податки. Хтось розкошував за державний рахунок. Хтось голосував і мітингував за гроші. Хтось отримував незаслужені пільги і нагороди. А всі разом руйнували фундамент суспільної довіри, засади права й суспільної організації.

Європейський вибір України – це серце нашого національного ідеалу. Це вибір, зроблений нашими предками і пророками. А що нам треба конкретно зробити, щоб жити вільно, жити безбідно, жити в мирі і безпеці? Це все написано в угоді про політичну асоціацію та зону вільної торгівлі з Євросоюзом. Ми разом докладали зусиль до цього документу. Тепер мрію втілити його в життя, а для цього нам треба якнайшвидше підписати економічну частину угоди.

Моя ручка – вже в руках, і як тільки ЄС ухвалить відповідне рішення, підпис українського Президента миттєво з'явиться під цим доленосним документом. Ми не маємо права зволікати із підписанням економічної частини угоди.

Те ж саме стосується і якнайшвидшого запровадження безвізового режиму для України з ЄС. Ми завершили перший етап і дуже швидко зможемо завершити другий, щоб вже з січня 2015 року українці мали можливість подорожувати без віз. Угоду ж про асоціацію ми розглядаємо лише як перший крок до повноправного членства України в ЄС. Ніхто не має права вето на європейський вибір України. Визнати це – значить проводити політику миру та спокою в Україні. Але така політика збанкрутіла ще в тридцяті роки минулого століття. Для реалізації наших амбітних планів нам потрібні не лише

мир та єдність країни, але й консолідація всіх патріотичних, проукраїнських, проєвропейських сил.

Маємо постійно тримати в пам'яті суворі уроки національно-визвольних змагань сімнадцятих-двадцятих років минулого століття. Тоді наші політики не змогли об'єднатися, спільно протистояти агресії. Володимир Винниченко боровся проти Михайла Грушевського, Симон Петлюра проти Павла Скоропадського. А Нестор Махно – проти всіх. Постійні чвари та конфлікти між видатними українцями призвели до втрати нашої державності.

Висновки належить робити не лише з архівів столітньої давнини, але й з недавніх подій. Ми не сміємо повторити старі помилки і маємо забезпечити злагоджену роботу Президента, Верховної Ради та Кабміну.

Настав час будувати нову велику країну. Сучасну, високотехнологічну, обороноздатну, конкурентоспроможну. Врахуємо досвід країн, які з'явилися на політичній карті лише кілька десятків років тому, але стали лідерами, поставивши на розвиток інтелекту та новітніх технологій. Бо найцінніше – не гроші, не заводи та підприємства, а «людський капітал», який має Україна.

Немає сумніву в тому, що ми здолаємо всі труднощі. Відстоїмо територіальну цілісність нашої держави, забезпечимо мир та спокій. Нас уже ніхто не оберне в рабів криміналу та бюрократії, в прислужників колоніальної влади. Нас підтримує цілий світ. За останні три дні я мав можливість пересвідчитись в цьому. Навколо ідеї незалежності, свободи, гідності, правової держави, європейської інтеграції об'єдналася вся Україна і все світове українство. Народ своє вагоме слова сказав. Під час революційних подій. Під час спротиву агресії. Під час виборів. Тепер черга – за нами, за владою.

Простягаю руку миру всім, хто подав голос за мене, і тим, хто не голосував. Всім, хто допоможе встановити мир, порядок і спокій в Україні. І всім, хто вірить у європейську майбутність України. Ми – народ, що був одірваний від своєї великої Батьківщини Європи – повертаємося до неї. Остаточо і безповоротно.

Мир нам! Нехай нас благословить Господь! Слава Україні!

URL :https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0_%D0%9F%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%97_%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97 (дата звернення 1.08.2024).

Віталій Портников

Незалежність, війна і майбутнє

(фрагменти лекції, виголошеної у Львові 25 серпня 2024 року)

Хочу насамперед подякувати організаторам події за можливість для нас всіх сьогодні зустрітись під цим блакитним львівським небом. Ще більш щиро вдячний, що ми з вами зустрічаємося тут, на Меморіалі пам'яті Героїв Небесної Сотні. На місці пам'яті людей, які першими в новітній історії України віддали своє життя за те, щоб Україна була вільною, суверенною, щоб український народ мав право обирати своє майбутнє.

Багато хто говорить, що дітьми письменників, публіцистів, журналістів є слова. І втрата слова — це величезна трагедія для кожного з нас. Але це неправда. Слово — це тільки звук, який ви зараз чуєте. Натхнення може бути втрачене — і знову знайдеться через певний час. Правильне слово ти можеш підібрати навіть тоді, коли в якийсь момент не відчуваєш його у спілкуванні з аудиторією. А людину вже не повернеш.

Найголовніше, що у нас є — це ви. Можу сказати це від імені всіх тих, хто говорить, хто пише, хто намагається чесно говорити з українським народом. Втрата кожного з вас — нашого читача, глядача, слухача — це і є наша найбільша трагедія. Ось тут (показує на фото Героїв Небесної Сотні, — ред.) чимало тих, з ким я спілкувався особисто, кого знав ще до Майдану 2013-2014

років, із ким розмовляв або листувався. Зовсім молоді люди, які могли жити і будувати Україну наших мрій. І їх не стало в один холодний день 2014 року. І це горе для того, хто втрачає свого читача чи глядача. Його не можна порівняти з горем матері, яка втрачає свою дитину. Його не можна порівняти з горем дітей, які не побачать своїх батьків. Але це все одно горе, тому що ми працюємо для того, аби українська аудиторія могла будувати цю країну. Ми працюємо насамперед для живих людей, а не для хрестів на цвинтарі.

І саме тому кожна втрата — втрата часів Майдану, втрата часів боротьби за Україну періоду 2014-2022 років, кожна втрата часів цієї великої війни — це для мене особисте переживання. Коли я бачу людину у військовому однострої, яка підходить до мене, я мрію тільки про те, щоб ця людина повернулася з фронту, щоб я і далі міг працювати для цієї людини. Адже якщо її не буде — для кого я працюватиму? Для чого це все взагалі було потрібно? І це моя головна емоція цих днів, цих часів, цих років. Я прошу вас вшанувати всіх тих, хто цих десять років бореться за нашу з вами свободу і незалежність (хвилина мовчання, — ред.).

Наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років у головній комуністичній газеті «Правда» з'явилася стаття її кореспондента в Україні під назвою «Якої України їм хочеться?». Їм — це нам з вами. Якої України нам хочеться? Звичайно, людина, яка писала цей текст, взагалі хотіла, щоб ніякої України не було. Щоб наша держава залишалась тією московською колонією, на яку вона була перетворена після Переяславської ради. І після більшовицької окупації українських земель у першій половині ХХ сторіччя. Але це дороговказне питання. Питання, на яке нам відповідати і відповідати — якої України нам хочеться? І, звичайно, кожна людина відповідає на це питання сама собі. Але нам потрібна узагальнююча думка, спільний погляд на те, яку Україну ми хочемо бачити у майбутньому — під час війни та після війни. Таку Україну, яка б могла вижити, розвиватися, яка була б сильною, впевненою в собі країною у

сім'ї європейських народів, у цивілізованому світі. Таку Україну, якою б ми всі пишалися і в майбутньому якої ми були б впевнені.

Отже, якої України насправді нам хочеться? Нам насамперед хочеться суверенної України. України, яка б сама вирішувала своє майбутнє. України, народ якої обирає би свій власний шлях розвитку. Свої союзи, свою можливість розвиватися на цій землі, де він живе. Якщо замислитись, весь той конфлікт, в епіцентрі якого ми є навіть не останні десять років, а, можна сказати, останнє сторіччя (з часів Мазепи, з часів Петлюри, з часів Бандери), — це конфлікт пов'язаний з тим, що українському народові не дають можливості розвиватися так, як йому хочеться розвиватися, що українцям постійно намагаються довести, що їхній вільний вибір комусь заважає, що вони, щоб жити спокійно, не мають права власного цивілізаційного і національного голосу. І це одна з найбільш очевидних маніпуляцій, з якою український народ зустрічається впродовж усієї своєї історії. Я впевнений, і саме про це теперішня війна, що українці доведуть своє право самим обирати свій шлях у майбутньому. І доведуть: те, що відбувалося в минулому, було підготовкою саме до цієї вільної дороги.

Якої України нам хочеться? Я б сказав — української України. Це теж важливий момент, про який ми ніколи не маємо забувати. України для тих, хто вважає себе українцями. І це не про етнічність і не про віросповідання. Це про цивілізаційний вибір, який кожен, хто живе на цій землі, робить або відмовляється робити. Так-от, майбутня Україна має бути країною саме цього українського вибору. Нас постійно, і я це чую практично все своє свідоме життя, таврують якимись націоналістами. І я не дуже розумію, по-перше, чому націоналістом бути соромно? Чому, якщо ти націоналіст у будь-якому іншому народі, то це почесно, і націоналістичні партії виграють парламентські вибори в багатьох країнах світу — і це не є образою? А наші сусіди завжди використовували слово «націоналіст» як образу стосовно поглядів людей, які

живуть на цій землі. Адже ти не маєш бути націоналістом в Україні. Націоналістом, виявляється, можна бути тільки десь у Москві.

Людина, яка бажає розмовляти своєю рідною мовою і бажає, щоб на землі, де вона живе, розмовляли тією мовою, яка тут бриніла, можна сказати, сторіччями, — не націоналіст. Це звичайна, нормальна людина. Так в усіх країнах. У Польщі розмовляють польською, у Росії — російською, у Франції — французькою, в Італії — італійською. А чому тільки в нас ми не маємо права на те, щоб українська мова звучала на всіх вулицях міст і селищ цієї країни? Чому нам постійно потрібно доводити, що це нормальний стан речей? Чому нам дорікають, що ми націоналісти, тоді коли ми створюємо відсоткову норму для виконання творів українською мовою у власному телевізійному чи радіоефірі? Адже насправді все мало б бути навпаки! Норма мала б бути для художніх творів іншими мовами. Мовами іноземців. Так буває в усіх цивілізованих країнах. Вони створюють спеціальні квоти для мов національних меншин, щоб ці меншини могли вільно розвиватися в країнах, де є національна і мовна більшість. І тільки в Україні для національної та мовної більшості запроваджували квоти і ми вважали це своїм величезним досягненням.

Українська Україна — це не просто країна, в якій люди розмовляють українською. Це країна, в якій люди насамперед пам'ятають, що таке українська історія. Упродовж сторіч українців переконували, що їхньої історії взагалі не існує. Що їхня історія — це частина історії інших народів та інших держав. Справа дійшла до того, що сусідня країна просто вкрала нашу історію, перед тим як вкрати українські землі! І українські діти у своїх школах змушені були вчити не історію України, а вкрадену в Україні історію Росії. Так ми жили впродовж багатьох десятиріч. Багато людей, які є тут, саме таку історію і вчили. Й саме тому нам так важко повертатися до справжньої України, особливо на тих територіях, які сторіччями входили до складу Російської імперії, — там, де свідомо заборонялося все українське.

Якої України ми хочемо? Ми хочемо України демократичної. Але демократія — це не просто можливість голосувати. Це вільні медіа, які контролюються не скоробогатками, а тими, хто дійсно вважає чесну інформацію для своїх співвітчизників і своїм покликанням, і своїм бізнесом, а не елементом захисту тих підприємств та ресурсів, які вони накопичили за перше десятиріччя української незалежності. Без чесних медій не може бути ніякої демократії, тому що тоді громадянин голосує не за того, кого він дійсно обирає своїм лідером, а за того, кого йому пропонують олігархи. І в українській історії вже було чимало прикладів, як переважна більшість населення робила суїцидальний вибір не тому, що вона була правильно поінформована, а тому, що вона була оброблена у правильному ключі для тих, хто намагався в незаконний спосіб зберегти владу та впливи у державі.

Демократія — це, до того ж, змагання концепцій, а не просто намагання проголосувати за того, хто тобі подобається: хто приємно виглядає на передвиборчому плакаті, хто може виступати з обіцянками, які ніколи не будуть втілені у життя. Для того щоб демократія дійсно почала існувати, нам з вами потрібне суспільство відповідальних громадян. Тобто громадян, які справді вкладають гроші в цю країну. Громадян, які зацікавлені у власному розвитку в цій країні, а не тому, що вони є частиною цієї економічної інфраструктури пострадянського типу, що була тут побудована і давала можливість розпоряджатися в цій країні не тим, хто працює в галузях нашої економіки, а тим, хто приватизував ці галузі в 90-ті роки минулого сторіччя. Демократія завжди спирається на відповідальних власників. І я дуже сподіваюся, що саме такою Україна й буде, бо ми хочемо України європейської. А це абсолютно інші стандарти поведінки: і поведінки владних структур, і поведінки тих, хто займається бізнесом, і поведінки тих, хто працює в економіці. Європейське суспільство — це суспільство сумлінних платників податків. Це не суспільство людей, які намагаються щось вирішити, щоб їхне

життя відрізнялося від життя їхніх співвітчизників. Це насамперед суспільство солідарності.

Тарас Шевченко міг би бути просто видатним російським художником і публікувати російські твори у провідних часописах тодішньої імперії. Напевно, він не потрапив би у солдатчину, напевно, він прожив би довше життя, напевно, його портрети зараз можна було б побачити в російських художніх академіях. Але що було б з українцями, якщо б Тарас Шевченко зробив такий комфортний вибір? Виявилось, що його готовність створювати українську душу — це великою мірою була подорож на Голгофу. Але він зробив цей вибір, що робиться тільки з любові. Може, це навіть і не вибір, може, це покликання, від якого ти не можеш відмовитися. Але в будь-якому разі ми знаємо, що в кожного із цих людей, про яких я говорю, був свій варіант.

Іван Франко міг бути видатним польським публіцистом або австрійським політиком, як було з багатьма його сучасниками в тодішньому Львові, у тодішній Галичині. Вони ставали депутатами і президентами міст. Вони писали польськомовні твори. Але що було б з українцями, якщо б Іван Франко зробив такий вибір? Як виглядала б сучасна Галичина і сучасна Україна, якщо б ми не мали Шевченка і Франка?

Ольга Кобилянська могла б стати німецькою белетристкою. Однак її вибір української літератури створив той образ Буковини, про який ми всі з вами прекрасно знаємо. Микола Лисенко міг би писати опери на російськомовні лібрето. Йому це пропонували композитори, які тепер у світі є набагато більш відомими, ніж він. І якщо б він зробив цей вибір, його опери ставили б на сценах найголовніших театрів Санкт-Петербурга і Москви. Але якщо б Лисенко зробив такий вибір, у нас не було б української опери.

Цей перелік можна продовжувати і продовжувати годинами. Тому я завжди прошу цінувати тих, хто саме вибрав Україну. Вибрав український світ як свій цивілізаційний орієнтир. Дав можливість всім нам із вами розвиватися та пишатися. Дав нам можливість зрозуміти, що ця країна існує не просто як

територія, а як цивілізаційний проєкт. Як справжня земля, у мешканців якої спільні громадські, національні, культурні інтереси.

Врешті-решт я хочу вам нагадати, що людей, які сприймали Україну виключно як місце побудови добробуту, було достатньо і в дорадянській, і в радянській, і в пострадянській час. Франко про це писав: «Ти любиш Русь, як хліб і кусень сала» [...]

Тисяча років тому та земля, яка була Києвом, яка була Переяславом, яка була Черніговом, уже сприймалася сучасниками як Україна. А чому? А тому, що, на відміну від усіх оточуючих земель, це була країна. Це був центр державності. Це був центр, де плекалася майбутня нація. Так давно, що ми навіть собі й не уявляємо. І так давно, що від нас це завжди приховували. І наші сусіди завжди пояснювали: «Ну що ви хочете? Україна — це просто тому, що це наша околиця». Ні, вибачте, це ви — наша околиця. А це центр — був, є і буде. А чому це центр? Тому що це була земля, в якій культура дискусій завжди була частиною розвитку.

У Києві і ще не знищеному Москвою Великому Новгороді, у Чернігові і Переяславі люди збиралися на віче й готові були висловити свою думку князям у той час, коли в усій середньовічній Європі ця традиція давно вже була втрачена і замінена повним правом суверена. Ми згадуємо про англійську Хартію вольностей як про найвище досягнення цивілізації, як домовленість між дворянами і королем, що обмежувала свавілля королівської влади, але це вже було після того, як сама Київська Русь, котра згодом стала Україною, почала втрачати свою вічеву традицію. Саме ця традиція дала можливість землям Київської Русі розвиватися. Саме тому потім на цих землях з'явилася державність, у якій українці були учасниками і яка також мала на увазі обмін думками та позиціями між тими, хто цією державністю переймався [...]

Я пишаюся людьми, які відчувають себе українським народом. Людьми досить часто різного етнічного походження, різного віросповідання. Людьми, які по-різному дивляться на Україну і в яких різний образ України, бо він

різний у Львові, у Києві, у Полтаві, у Харкові, у Чернігові, в Ужгороді. А саме із цих різних образів і виникає та Україна, за яку люди готові боротися, за яку вони готові вмирати, яку не хочуть залишати.

URL : https://zaxid.net/statti_tag50974/ (дата звернення 28.08.2024).

Дмитро Пилипчук

«СОЛНЦЕПЁК» ЯК ПАМ'ЯТКА ОКУПАЦІЇ

Один з очевидних прихильників прескриптивної лінгвістики (О. А.) ошчасливив нас рекомендацією, що найкращими відповідниками до москвинського СОЛНЦЕПЁК слід вважати слова осоння і прігрів. Можливо, шукати синоніми до цього страшного, без перебільшення, слова змусила рашистсько-українська війна та один з найжахливіших засобів нищення всього живого. Але щось підказує мені, що «автор понад 50 підручників і посібників з української мови та літератури» так і не знайшов найкращого українського відповідника до того СОЛНЦЕПЁКА, що нині так нещадно нищить українців, надто цивільних.

Якщо говорити про синонімічний ряд, у якому ключовим поняттям є «палюче сонце», то він може мати щонайменше 20 синонімів: СПЕКА, вар, вігрів, всоння, жар, жарá, жарівня, жарóта, звар, осоння, пал, парнóта, парня, пékло, пекóта, підсоння, прігрів, угріва, угрівок, сквар, спéка, спекóта, шквára... Тут я додав би від себе ще й такі чотири неоніми, як ВАРІНЬ, ПАЛІНЬ, ПАШІНЬ та ШКВАРІНЬ. Передавати поняття СПЕКА можуть і численні адекватні словосполучення, яких чимало є на інтернетресурсі r2u (<https://r2u.org.ua/>) : сóнячна спéка, сóнячний пал, пекéльна спéка, нестéрпна (нестерпúча, неперенóсна) спéка, [о]півдénна (опівднéва, полуднéва) спéка, жарóта припікає, сóнце томить спекóтою та ін. У Словнику Грінченка: *День був гарячий, сказано, в серпні; сонце пекло, наче думало весь світ запалити; ворони по скалах хакали, роти пороззявлявши.*

Та коли йдеться про артилерійський засіб, використовуваний рашистами, то виникають запитання: ПО-ПЕРШЕ, які слова маємо сьогодні у практичному

лексиконі війни, що позначають цей артзасіб (певно, що деякі слова із загальнономовного синонімічного ряду, об'єднані поняттям СПЕКА, можуть стати у цей другий, новий специфічний ряд синонімів: скажімо, вар, жар, жарівня, пал, пекота, сквар, спекота, шквара і навіть мої неоніми варінь, палінь, пашінь, шкварінь) і, ПО-ДРУГЕ, ЧИ ТРЕБА створювати такий синонімічний ряд та чи не простіше за прикладом відомої нам «Катюші» залишити цей варварський СОЛНЦЕПЬОК без перекладу, як у Західній Україні залишили без перекладу слова СОВІТИ (СОВЕТИ) і СОВІТСЬКИЙ (СОВЕТСЬКИЙ), ці мовні пам'ятки українського опору окупантам.

09.07.2023, село на Поділлі.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100011159082082> (дата звернення 21.07.2024).

Євген Рибчинський

В Києві демонтували пам'ятник геніальному шовіністу-дуелянту Пушкіну.

Культ Пушкіна було впроваджено за наказом душегуба Сталіна з нагоди сторіччя смерті поета. Осетин-живодер, подекують, знав на пам'ять сотні віршів онука арапа петра великава.

Натомість Кобзар «абізяну» не любив. Тарас Григорович скаржився, що Пушкін написав брехливу поему "Полтава", спотворивши і очорнивши образ гетьмана Івана Мазепи.

В казці «Руслан і Людмила», де події відбуваються при дворі київського князя Володимира, Пушкін свідомо вписав образи народів, яких на Русі Х сторіччя практично не знали – фінів, татар і персів. Імена Руслан, Фарлаф і Рагдай - тюрко-перського походження. Єдиний русич, якого згадує російський поет це Ратмир, якого він зображує як невдачу.

Але відсьогодні Київ попрощався з одним із стовпів рашизму. Сподіваюся, що назавжди. Бо дивно знати Пушкіна і не знати Байрона, Міцкевича і Бодлера.

І не дарма суд офіцерської честі виправдав француза Жоржа Дантеса, який смертельно поранив поета-ревнивця і психопата з Мацкви. Бо було чому!

URL :<https://www.facebook.com/search/top?q=%D1%94%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%20%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9> (дата звернення 15.11.2023)

Секретаріат Національної спілки письменників України

**ЗАЯВА СЕКРЕТАРІАТУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ
У ЗВ'ЯЗКУ З УБИВСТВОМ ІРИНИ ФАРІОН**

Як відомо, 19 липня ввечері у Львові на вулиці Масарика було скоєно замах на колишню народну депутатку і мовознавицю Ірину Фаріон. Від отриманих ран, несумісних із життям, Ірина Фаріон померла в лікарні.

Ми, українські письменники, не можемо стояти осторонь того кривавого злочину, учиненого проти людини, яка самовіддано боролася за українське слово, за українську мову, за незалежну українську державу.

Ми звертаємося до Президента України і всіх провладних структур, які стоять на сторожі правопорядку в Україні, знайти і покарати винних у вбивстві людини, яка була символом патріотизму, символом наполегливого відстоювання прав щодо розвитку української мови і її популяризації, яка боролася за право українців бути європейською нацією в незалежній розвиненій державі.

Ми підкреслюємо, що цей жахливий злочин стався саме у Львові, який завжди був символом незламності і стійкості, містом, яке подарувало Україні борців за її незалежність і стало втіленням суверенної України.

Смерть Ірини Фаріон стала непоправною втратою для всіх нас, українців, для української нації, бо ми втратили назавжди не лише жінку, матір, а й один із символів боротьби за право називатися українцями, за право бути господарями на своїй землі.

Мова – це наш потужний духовний кордон, це наш скарб, який ми успадковуємо від народження і який ідентифікує нас як націю. Тому ненажерливий ворог руйнує наші учбові заклади, наші бібліотеки, спалює українські книжки і вбиває українських патріотів.

Забравши життя Ірини Фаріон, ворог насамперед намагається вбити віру в наших душах і серцях у те, що ми переможемо в цій жахливій війні.

Ми закликаємо Президента і представників влади зробити все можливе, щоб убивця видатної людини був знайдений і покараний, і звертаємося до всіх українців – гуртуватися в ці криваві часи, бо тільки разом ми можемо вистояти і перемогти, бо тільки разом ми збережемо Україну.

Слава воїнам ЗСУ! Слава Україні!

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100001873124768> (дата звернення 23.07.2024).

Блаженніший Святослав

Звернення Блаженнішого Святослава

з приводу початку війни в Україні

Улюблений Богомбережений Український народ!

Знову наша Батьківщина в небезпеці!

Віроломний ворог, незважаючи на власні зобов'язання та запевнення, ламаючи основні норми міжнародного права, як несправедливий агресор ступив на українську землю, несучи зі собою смерть і розруху.

Наша Україна, яку світ справедливо назвав «кривавими землями», яка стільки разів була скроплена кров'ю мучеників і борців за свободу і незалежність свого народу, кличе нас сьогодні стати на її захист, — на захист

своєї гідності перед Богом і людством, свого права на існування та права на вибір свого майбуття.

Це наше природне право і святий обов'язок боронити свою землю і свій народ, свою державу і все, що є для нас найрідніше: родину, мову і культуру, історію і духовний світ! Ми є мирним народом, який християнською любов'ю любить дітей усіх народів, незважаючи на походження чи переконання, національну чи релігійну приналежність. Ми не зазіхаємо на чуже і не погрожуємо нікому, але і свого нікому не маємо права віддати! У цей історичний момент голос нашого сумління кличе нас усіх як один стати на захист вільної, соборної і незалежної Української Держави!

Історія минулого століття вчить нас, що всі ті, хто починав світові війни, їх програвали, а ідолопоклонники війни приносили лише знищення і занепад власним державам і народам. Ми віримо, що в цю історичну хвилину Господь Бог є з нами! Він, у руках якого лежить доля всього світу і кожної людини зокрема, є завжди на боці жертви несправедливої агресії, страждених і поневолених. Це Він, який об'являє своє святе Ім'я в історії кожного народу, вловлює і скидає додолу могутніх світу цього їхньою гординою, завойовників — ілюзією їхньої всемогутності, гордих і зухвалих — їхньою самопевністю. Це Він дарує перемогу над злом і смертю. Перемога України буде перемогою Божої сили над ницістю і зухвальством людини! Так було, є і буде!

Наша свята Церква-мучениця завжди була, є і буде зі своїм народом! Цю Церкву, що вже пережила смерть і воскресіння, як Тіло воскреслого Христа, над яким смерть не має жодної сили, дарував Господь своєму народові в хрещальних водах Дніпра. Відтоді історія нашого народу і його Церкви, історія їх визвольних змагань, історія втілення Божого Слова і вияву Його Духа істини в нашій культурі переплелися навіки. І в цей драматичний момент наша Церква, як мати і учителька, є і буде зі своїми дітьми, буде їх боронити і їм служити в ім'я Боже! У Бозі наша надія і від Нього буде наша перемога!

Сьогодні ми урочисто проголошуємо: «Душу й тіло ми положим за нашу свободу!». Єдиним серцем і устами молимося: «Боже, великий, єдиний, нам Україну храни!».

Святі праведники, мученики та ісповідники української землі, моліться і заступайтеся за нас перед Богом!

Благословення Господнє на вас!

† **СВЯТОСЛАВ**

Дано в Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового, 24 лютого 2022 року Божого.

Електронний ресурс. URL :

<https://ugcc.ua/data/zvernennya-blazhennishogo-svyatoslava-z-pryvodu-pochatku-viyny-v-ukrayni-782/> (дата звернення 1.08.2024).

Блаженніший Святослав

Як змінювалося ставлення Лесі Українки до релігії впродовж її життя?

У її творах, зокрема на християнську тематику, можна помітити певну еволюцію. Є твори, в яких видно пошук, постановку запитань, а також гостроту її незадоволення тими відповідями, які вона знаходить чи отримує.

Наприклад, у творі «В катакомбах» знаходимо констатацію певного протиріччя: мені потрібно відректися від дочасності задля вічності, чи відректися від вічності задля дочасності? Це фраза, яку вона вкладає в уста раба-неофіта. Відтак сама дає відповідь на це запитання у наступних творах. Зокрема, адвокат Марціан чує від своєї доні Аврелії, християнки, слова: «Моя віра мертва». Чому? Бо немає діл.

Отож, не можна втікати від дійсності задля якоїсь уявної вічності, але також не можна закриватися в дочасності і не мати вічних орієнтирів.

В Лесі Українки спостерігається певний динамізм, певна еволюція, певний пошук і, як на мене, її враження, її відчуття християнства – це якесь таке вродженне відчуття чистого, справжнього й істинного, з яким вона

завжди співставляє себе, співставляє той вид християнського життя і тієї церкви, яку вона бачить, співставляє те суспільство, в якому живе, а також ті ідеали, які вона сповідує.

Можна зауважити, що Леся Українка не сприймає релігійність задля власної вигоди, релігійність, яка була б інструментом для досягнення особистої цілі, – тобто та нечиста любов, про яку часто можемо почути з уст її героїв.

Для Лесі України Бог, якого вона шукає, є повнотою справжнього життя, життя вічного, яке відблиском Духа, про якого вона так багато пише у своїх творах, є присутній тут, між нами. Але за тим подихом Святого Духа потрібно йти, потрібно рухатися.

URL :<https://www.facebook.com/search/top?q=%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2> (дата звернення 22.02.2023).

Йосип Струцюк

НЕНАПИСАНИЙ НАТЮРМОРТ

ОЛЕКСАНДРА ВАЛЕНТИ

Познайомився з Олександром Валентою десь у середині шістдесятих. Здається, при сприянні робітника Луцької взуттєвої фабрики Володимира Гаврилюка. Цей робітник пізніше махнув рукою на Львівський університет (не захотів забивати собі голову всілякими історіями КПРС, істматами, діаматами та іншими «матами», що широко культивувалися вже в студентському середовищі), у Луцьку був одним із не багатьох високо ерудованих інтелігентів посеред заляканої, упослідженої, вірнопідданої інтелігенції. Володимир сказав мені: «Сашко виріс без батьків і разом зі мною виховувався в інтернаті. А малює ще з дитинства і на відміну від багатьох теперішніх художників – не халтурить».

Перше, котре кинулося у вічі, це те, що молодий художник працює під французьких імпресіоністів і постімпресіоністів. З-поміж них за технікою

виконання йому чи не найближчий пуантеліст Сьора. Про це я натякнув Сашкові. Він наче й не почув. Як я пізніше переконався, Олександр не любив теревенити про мистецтво. Ніколи не ділився творчими задумами. Він малював, як третій півень кукурікав – від необхідності. Дехто з атестованих у вищих навчальних закладах вважав його навіть дилетантом, бо, oprіч художньої школи, Олександр нічого не закінчував. Мені ж зараз здається, що це йому не нашкодило. Принаймні початківець одгородив себе від багатьох згубних речей так званого соцреалізму. Що ж до моїх підозр відносно техніки виконання, то Валента радше органічно потягнувся до яскравих фарб. У цьому понурому світі він любив все світле, бо й сам був пронизаний якимось внутрішнім промінням доброти й щедрості. Як ніхто з відомих мені митців, був абсолютно байдужий до того, хто про нього що думає. Слава не була його заповіддю. У цьому я переконався, коли працював разом із Олександром в обласному Будинку народної творчості. Він - методистом по образотворчому мистецтву, я – старшим редактором.

До Валенти приходили люди різні, але він найчастіше уникав тих, хто настирливо привселюдно намагався витлумачити його ту чи іншу роботу. Він просто ніяковів, коли його хвалили. І переводив розмову на інше. Мені здається, що він ніколи не був задоволений завершенням своєї картини, а радше благоговів од процесу самого її творення.

Я не раз їздив із Олександром по гриби. Це було чи не найперше його хобі. Я – нікудишній грибник, а він здобич у лісі, як вовк, нюхом чув. Через те часто, йдучи за мною, повертав мене назад і тицяв пальцем: «Дивіться, кого ви не побачили! Який красень!» Спочатку я сприймав це як кепкування над моєю сліпотою, а потім зрозумів, що Олександр завше милувався своєю знахідкою перед тим, як її зірвати.

Потім оті красені він наносив на полотно і виходили шедеври.

Хто не знав їх, Валентиних?

А ось скільки їх було – чи порахував хто?

І де вони зараз?

А були ще чудові натюрморти з рибою. Хоч рибу він не любив ловити, бо, як зізнавався, доводилося витягувати іноді з рота німої гострий гачок разом із зябрами.

Колись мене ошелешив його «Бузок». Від нього повіяло такою довгожданою весною, і я у безсонні законспектував:

*В ту мудру ніч
росли мої слова
до хряскоту потягуючись
у суглобах
а вікнам снилася роса
і під смичком голодна скрипка
на таці площ офіціантки
несли додому
содові залицяння клієнтів
і виручку худу свою
сопли паркани ситі помпи
а під одним вікном низеньким
бузок сопів вологим щастям
аж з пантелику збились ліхтарі
і перейшли потойбіч ночі
ще ступня дві
й мольберт Сашка
в ту мудру ніч
мої слова поділить
на довгі вії дівчини
завіяної бузковим сопінням*

1969 рік.

В обласному Будинку народної творчості зарплати були мізерні, і Валента згодом перейшов у Художній фонд.

На хрущовську відлигу ударили заморозки. І хлопці уже копіювали членів політбюро, героїв доблесних соціалістичних змагань, невинні волинські краєвиди почали перекреслювати високовольтними лініями, в панораму зтягувати як не трактори, то космічні ракети - символи нової доби. А Валента у спеку й поміж дощами, а то й заморозками викладав поетичною мозаїкою зупинки, до речі, не ординарно. За це непогано платили. Але, як виявилось, «поетам деньги не даються». За більшими грішми появилася і більше «друзів». Олександра гроші муляли за пазухою, і він їх розкидав перед кожним.

Йому виділили майстерню, здається, в найтемнішому і найвологішому підвалі неподалік лялькового театру.

Якось довго стояли біля його нової роботи з серії «Писанки» і дивувалися, як у тій темряві й прогнилій задусі митець міг нанести на полотно краплини сонця! Одну з тих робіт («Літо») він подарував мені, а згодом... і забрав. Мабуть, не вистачило грошей на чергові витрати. Продавав він свої полотна за безцінь. Добре, що хоч «Літо» не продав. Зараз воно експонується в картинній галереї.

Одна з його ранніх картин є в мене понині. А ще копія ікони «Волинської Богородиці», яку Олександр виписав для мого сина Богдана з такою переконливою печаллю в очах, що хочеться запитати: «Чому Ти, Пречиста й Непорочна, не захистила цю довірливу й талановиту душу? Адже їй нині виповнилося б усього-на-всього шістдесят» .

Як сьогодні бачу: йде невеличкий на зріст чоловік, у руці тримає два яблука – червоне й жовте. Іде й щербато посміхається:

– Перед тим, як з'їм, напишу натюрморт, Погляньте, які красиві!

Здається, що уже не встиг.

Принаймні написати.

Газета «Віче». – 2004. – 12 лютого.

Юлія Тимошенко

**Звернення до Світового Конгресу українців
20 серпня 2013 року (з Качанівської колонії)**

Рідні мої! Любі брати та сестри! Вітаю всіх, для кого Україна є серцем, душею та самим буттям! Насамперед хочу подякувати українцям з усіх куточків земної кулі, Світовому Конгресу Українців, усім вам, хто багато десятиліть боровся за незалежність України, наше національне відродження, українську мову, демократію, свободу та права людини в Україні. Завдяки в тому числі й вашій боротьбі Україна стала незалежною державою і має всі шанси стати демократичною та європейською. Я глибоко зворушена тим, що ви рішуче піднесли свій голос на захист верховенства права, справедливості, людської гідності та підтримали новітніх політичних в'язнів — Юрія Луценка, інших репресованих членів мого Уряду та мене у цій важкій ситуації. Уклінно дякую вам за це!

Цьогорічний Конгрес відбувається у літо 80-х роковин Голодомору – найбільш замовчуваного геноциду у європейській історії та найжорстокішої трагедії нашого народу. Сім років тому Голодомор 1932-1933 рр. нарешті було визнано геноцидом і українським парламентом, і провідними країнами світу. Це є результатом вашої самовідданої та професійної роботи. Ви допомогли історичній правді про свідоме винищення нашого народу пробитися крізь чорну пропаганду та запродакство політиків. Ваш внесок у чесну публічну оцінку подій 1932-1933 рр. безцінний для сьогодення та майбутнього. Правда робить нашу націю сильнішою.

Сталось так, що владу в Україні здобули сили, які не визнають Голодомор геноцидом. Це Партія регіонів з їх сателітами-комуністами. Замість вшанування безневинних жертв антилюдського сталінського режиму вони намагаються відбудувати новий режим в Україні, знищуючи свободу, демократію, принижуючи нашу мову, історію та національну гідність.

Ім'ям і мертвих, і живих, і ненароджених ми повинні нарешті вирватися із цього мороку; де вбивали голодом дітей; де панували несправедливість, неправда та приниження людини. Вирватися у світ, який вже подолав свавілля та авторитаризм; туди, де наш справжній, вистражданий історією дім – Європейська спільнота.

Тому для нас зараз немає більшого пріоритету аніж укладання угоди між Україною та Європейським союзом про політичну асоціацію та всеосяжну зону вільної торгівлі. Знайте, що для мене це не питання моєї волі чи неволі. Це питання існування нашої держави, адже саме долучення до Європейського Союзу гарантуватиме нашу незалежність і убезпечить Україну від повернення до новітньої імперії.

Наш історичний європейський вибір ми повинні закріпити перемогою демократичних сил на президентських виборах 2015 року та рухатися далі до повноправного членства України в ЄС. Всі болісні висновки, які нам слід було зробити з уроків 2005-2010 рр. — зроблені. Три опозиційні парламентські сили вже уклали публічну угоду про повну координацію своєї діяльності під час майбутніх президентських виборів 2015 року. Немає ані дня, ані години, щоб я не думала над проектом майбутнього нашої держави, над кожною деталлю плану змін в Україні після перемоги демократичної опозиції на президентських виборах.

Але шлях до нашої перемоги у 2015 році буде складним, як ніколи, значно важчим, ніж у 2004 році. Нам конче потрібна консолідація всього світового українства. Я вірю в цю перемогу, і переконана, що більше нас не називатимуть нацією, яка «ніколи не втратить шансу, щоби втратити шанс». Цього разу ми зможемо добитися усунення кримінальних кланів від політичної влади в Україні та гідно увійти до складу Європейського Союзу, стати повноправним членом європейської сім'ї народів. Доки ми не досягнемо цих цілей, я ні на хвилину не припиню боротьби.

Дорогі мої брати і сестри! Мені дуже хотілося б зараз вас обійняти, обговорити всі наші спільні рішення та проблеми. З часом, сподіваюсь, ми зможемо це зробити. Переконана, що нам з вами обов'язково вдасться звершити задумане. Українці виплекають і розбудують свою рідну країну, в якій хотітиметься жити, творити і народжувати дітей, а зарубіжне українство пишатиметься своєю історичною Батьківщиною, якою знову буде захоплюватись цілий світ.

Щиро ваша Юлія Тимошенко.

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=588827871155320&id=187313651306746&set=a.236028753101902> (дата звернення 2.01.2023).

Сергій Тримбач

СПРОМОЖНІСТЬ БУТИ В ІСТОРІЇ...

ІВАНОВІ ДЗЮБІ (1931-2022) сьогодні, 26 липня, могло виповнитись 93 роки. Так, могло, адже три роки тому він перейшов 90-літній рубіж. Я був одним із небагатьох щасливців, які були на дні народження, у замиському будинку Івана Михайловича і його дружини Марти Володимирівни. Було липневому тепло і по-людськи щемливо. Дзюба належав до людей, які на дух не приймають найменших урочистостей (одного разу написав навіть, цілком серйозно, такий собі маніфест «Анти-ювілей», от сі ювілеї він ненавидів усіма фібрами душі: стільки пустослів'я і стільки часу вони забирають у роботи!). То ж жодного натяку на якесь пустопорожнє славослав'я...

За дорученням видавництва «Дух і літера» я подарував Івану Михайловичу сигнальний примірник книжки Івана і Марти Дзюбів «Параджанов. Більший за легенду». Сказавши при цім: «Ваша дружина так здорово пише! Яка пам'ять, власне жіноча, на деталі!». Подружжя Дзюбів, як відомо, товаришувало з Параджановим, режисер вважав, що його оточення, в якому домінували молоді інтелектуали (першість серед них він віддавав саме Дзюбі) зіграло велику роль у трансформації мистецьких поглядів Параджанова, що й виявилось у «Тінях забутих предків». Іван Михайлович з гумором

згадував, як Параджанов запропонував йому зіграти роль у фільмі «Київські фрески». «Ледве не замучив тими пробами, а потім махнув на мене рукою...».

Не склалося у Дзюби з акторством.

Зате склалося з кінокритикою. Для журналу «Искусство кино» Дзюба написав блискуче есе про «Тіні...» і фільм «Сон» Володимира Денисенка (про молодого Тараса Шевченка, з Іваном Миколайчуком у головній ролі). Після появи у тому ж журналі статті Міхаїла Блеймана, який спробував показати тупиковість розвитку поетичних стилістик в українському та грузинському кіно, Дзюба написав статтю-спростування. Її надруковують значно пізніше, а тоді, 1970-го, критика вже ніде не друкували... Почитайте, до речі, статті Дзюби про кіно – блискуче, варто зібрати і видати окремою книжкою!

У ювілейному застіллі брала участь і знімальна група фільму «Іван і Марта» Сергія Буковського. Точніше сказати, вони фільмували отой святковий настрій, який витав у тому невеличкому саду... Хто не бачив – подивіться ту кінострічку, яка побачила світ уже по смерті Дзюби.

Іван Михайлович пішов з життя рано вранці 22 лютого 2022 року. Рашистське військо вже лагодилось перетнути кордон України. Похорон відбувся 24 лютого, в пам'ятний усім день. Відтак жодного велелюддя, прощання відбулося на Байковому цвинтарі. Я зумів якимось чином дістатися кладовища, зміг попрощатися. Їхав додому метро і бачив, як люди вже шукають у підземних станціях прихисток від варварства. Того самого, на боротьбу з яким Іван Дзюба поклав усе своє довге життя...

Думалось: невже програв Іван Михайлович? Програв орді, програв безуму варварства, яке не просто упосліджує культуру – а нищить її. Але ж ні, не може так бути, не може! Дзюба, покоління українських Шістдесятників тоді, у ті самі 60-ті, зупинили процес руйнування України. Поставивши мур, поставивши цілком конкретні принципи існування – національного і вселенського. Нині з'ясувалось: орді важкувато той мур захисний перескочити. Хоча битва триває, Іван Дзюба лишається її активним учасником.

В одній із статей Дзюба написав так: «Історія немов випробовує нас на здатність бути собою. А відтак і спроможність бути в ній – в історії». Україна і українці лишаються в історії – значить, спроможні... Не в останню чергу завдяки Іванові Дзюбі.

Вітаю Вас, дорогий Іване Михайловичу! Спасибі за Україну, спасибі за все!

URL : <https://www.facebook.com/sergiy.trymbach> (дата звернення 29.07.2024)

Ірина Фаріон

Вітальне слово

на пленарному засіданні VI Міжнародної наукової конференції

«Лінгвостилістика XXI ст.: стан і перспективи»

27 вересня 2023 року

Шановні і дорогі колеги

з катедри історії та культури української мови

Волинського національного університету імені Лесі Українки!

Маємо за велику честь привітати Вас з дуже молодим ювілеєм – 30-літтям Вашої катедри!

Це шлях, що сплетений з державницьких кульбтів, Ваших виняткових викладацьких доль і пасіонарних студентських віражів.

Шлях, сповнений високих злетів і падінь, боротьби і поступу, змагання і невідступности нашого високого національного ідеалу, вершиною якого є королева нашого буття – Мова.

Ви цю мовну корону несете ваговито, гордо і впевнено. І сяють у ній діаманти лінгвостилістики, діалектології, ономастики, етнолінгвістики, семасіології та комунікативної лінгвістики. І неможливо осягнути глибини тих дисциплін, бо неосяжною є Ваша посвята творити високу науку про Мову як кордон нашого буття, ключ до пізнання світу і зброю захисту нашого національного Я.

Нехай ваше щорічне наукове дитя-творіння «Лінгвостилістичні студії» як вислід системних, багатолюдних і багатодієвих 4-х конференцій «Лінгвостилістика ХХІ ст.: стан і перспективи» провадить наше не завжди розторопне суспільство до усвідомлення Мови як оселі буття. Нехай грані всіх стилів, так дбайливо у вас досліджених, відкривають народу нашому дорогу до власної сили – пракореня кожного зі слів як берега душі, серця і розуму.

Хай ваша самовіддана й гармонійна праця відгукнеться Вам поцінуванням від ближніх і дальніх. Бо не поціноване – як дитя недоглянуте.

Хай ваша «Освітня траєкторія успіху» на чолі з Богом Даною і СвітлоВидною панею, відомою в усій Україні, далі мчить автобанами і магістралями українських доль і манить до себе все нових і нових студентів, аби Ви, мудрі і зрілі, мали кому віддати свої знання-зерна і водночас могли напитися з літ-роси молоді незгасного пориву, снаги і неспинних розвідок.

Хай освятиться це все апробованими курсами риторики і стилістики, джерелознавства та мовотворчості, мовної поведінки та педагогічної практики, діалектології та історії мови, мови за професійним спрямуванням та іншим невичерпним розмаєм дисциплін, що не лише навчають, а виховують і творять. Хай виростуть з цього, як осінні плоди на деревах, Ваші підручники, посібники й монографії – каркас нашої науково-навчальної та методичної сили.

Хай рясно стелиться Вам дорога в нове 30-річчя, освячене нашою великою Перемогою над одвічним ворогом і доземною подякою за ваш труд величний.

Слава Україні! Героям Слава!

З повагою – катедра української мови

Національного університету «Львівська політехніка»

**Промова Президента Ющенка
під час церемонії інавгурації
(у Верховній Раді України)**

Пресвяті отці, шановний Голово Верховної Ради, шановні народні депутати, високоповажні гості і дорогі друзі.

Я вперше говорю з цієї трибуни як Президент України. До цього я мав честь стояти за цією трибуною як голова Національного банку України, як Прем'єр-міністр України, як лідер фракції «Наша Україна» у нинішньому парламенті. З цієї трибуни мені доводилося говорити солодкі і гіркі слова, бути в тузі і бути в дуже щасливих моментах. І кожного разу я піднімався на парламентську трибуну як на риштування. Тому що я прагнув, щоб кожне моє слово зміцнювало наш великий дім – демократичну незалежну Україну.

Я щасливий тим, що моя праця була немарною. Вона додалася до праці моїх політичних побратимів, до роботи нашого парламенту, до справи українського народу, до справи кожного громадянина. На мій погляд, це той випадок, коли ми будуємо стіну, а стіна будує нас.

Сьогоднішня подія ще раз засвідчила: українська нація і українська держава відбулася. Громадяни України добилися чесних виборів, передача влади відбулася легітимно. Це велика національна перемога.

Збудована мільйонами українських рук демократія витримала випробування на міцність, витримала і непростий іспит Верховна Рада. У час випробування вона знайшла в собі сили стати на захист справедливості. Парламент був разом із своїм народом, підтримав його прагнення і сподівання.

Ви, шановні народні депутати, захистили українську демократію, захистили єдність, соборність і незалежність нашої України. Щира подяка вам за це. Щира подяка кожному народному депутату, який знаходиться у цій залі.

Сьогодні я хочу запропонувати вам свою руку. Сьогодні я хочу подати свою руку кожному народному депутату, кожному, кожній фракції, кожному керівнику фракції і закликати вас до співпраці.

У нас є єдина ціль – заможна демократична Україна. Я переконаний, для кожного народного депутата, який знаходиться і цій залі, Україна є понад усе. Це хороший предмет нашої спільної праці. Я переконаний, що наша робота, шановні друзі, буде продовжуватися. Нам разом працювати з народом і для народу.

В такий день, шановні друзі, я шукаю спосіб, щоб ми були серед людей. Я запрошую зараз всіх присутніх у цій залі і народних депутатів, гостей, друзів, всіх вас запрошую сьогодні і зараз, після закриття цієї сесії, на майдан. Я хочу перед своїм народом продовжити присягу, дані у цих високих стінах. Я вас закликаю всіх: ходімо до громади, вона нас чекає, і будьмо разом!

Віктор Ющенко

**Промова Президента Ющенка
під час церемонії інавгурації
(на Майдані Незалежності)**

Дорогий мій український народе, гості, шановна українська громадо, шановний український Хрещатику і Майдане!

Сьогодні Україна вільна і незалежна, ми скинули з плечей тягар минулого! Більше ніхто не посміє вказувати нам як жити і кого обирати. Я став президентом волею народу. Ми з вами його сини і доньки. Я хочу говорити сьогодні, дивлячись вам у вічі.

Велика честь звертатися до вільних людей, які тримають в руках не лише український прапор, але й долю своєї країни.

Перед цим народом я хочу продовжити свою присягу. Присягаю, ми змінимо українське життя. Моя перемога – це перемога всього українського народу і кожного громадянина зокрема.

Дякую за неї Господу Богу, який дав нам віру, надію і любов. Ними ми перемогли! Молюся, щоб ми зберегли їх у своїх серцях.

Дякую українському народу за його віру, дякую всім і кожному, хто відгукнувся на мої слова "Вірю в Україну, Знаю свій обов'язок, Разом ми переможемо!".

Ви відкрили своїй країні дорогу майбутнього.

Дякую всім і кожному громадянину України, за кого б він не голосував.

Моя перемога – це перемога усіх. Кожен має право обирати шлях України, кожен може обирати ті кольори, які йому близькі. Але, дорогі друзі, дорогі українці, наш спільний вибір – кольори українського прапора, він об'єднує нас усіх, хто живе на Сході, на Заході, на Півночі і на Півдні.

Дякую своїй команді, яка працювала на перемогу. Ви, мої дорогі побратими, були непохитними на дорозі, пройденій разом, вірю – ви будете невтомними у роботі, що чекає нас попереду.

Дякую своїй родині, дружині, дітям і онукам. Ви були зі мною у найважчі дні. Ви сьогодні зі мною на святі. Вірю – ви завжди будете мені надією і опорою.

Низький уклін за науку моєму батькові, Ющенку Андрію Андрійовичу, учителю із маленького сумського села Хоружівка, в'язневі Освенціму, Бухенвальду, Дахау. Батькова правда вела мене по життю і привела до високої честі стати на чолі моєї країни. Дякую моїй мамі – Варварі Тимофіївни за любов і молитву, що вберегли мене. Прошу у неї вибачення за всі болі, які довелось витримати її материнському серцю і особливо у останні чотири місяці.

Дорогі друзі! Я гордий стояти разом з вами на цьому місці!

Два місяці тому на цей Майдан, на площі і вулиці по всій Україні вийшли мільйони людей. Наші брати і сестри, батьки і діти, друзі і сусіди стояли вдень і вночі, у сніг і мороз. Україна ловила кожний порух і кожне слово, сказане тут. Серце України билось на цьому місці. Вільні люди всього світу, наші співвітчизники, розкидані по далеких землях, стали пліч-о-пліч з нами. На

Майдані Незалежності українці постали перед світом як сучасна українська нація.

Мужній опір розбудив наші душі. Всі ми відчули себе громадянами України. У нас прокинулися гідність, благородство і милосердя. Озброєний лише вірою і переконанням, народ здобув прекрасну мирну перемогу. Це перемога свободи над тиранією, права над беззаконням, майбутнього над минулим.

Переможцем став кожен громадянин України. Ми добилися чесних виборів і 26 грудня не розминулися зі своєю долею. Ми вільно обрали шлях, яким готові йти вперед і вгору.

Наш вибір підготовлений усією нашою історією.

Ми обрали достаток, бо не може бідність принижувати землю, розроблену хліборобським плугом.

Ми обрали справедливість, бо не може беззаконня стати нормою в державі, де було тисячу років тому було укладено кодекс законів Руська правда.

Ми обрали свободу, бо не може тиранія панувати над спадкоємцями козацької республіки, де ще триста років тому була написана перша в світі Конституція.

Ми обрали незалежність. Бо ми є нащадками поколінь, які віками мріяли про Українську державу, здобували волю своїм потом і кров'ю. Українська держава відбулася, наш вибір це підтвердив. Наша перемога – це свято української державності.

У цей день згадаємо героїв, що полягли за перемогу: мучеників Овенцимів і ГУЛАГів, жертв Голодоморів, депортацій і Голокосту. Вони бачать нас і сьогодні, з небес, я переконаний, пишаються нами!

Ми зробили свій вибір, бо пам'ятаємо хто ми, чиї діти й чиї онуки. Не в минулому нам шукати відповідей на виклик майбутнього. Проте, ми завжди

будемо берегти свої джерела. Тільки так залишимося самими собою. Тільки так завжди будемо переможцями!

Наш вибір породив високі сподівання. Вони справедливі. Вони абсолютно реальні.

Для успіху у нас є все. Багатства нашої землі невичерпні. Таланти наших співвітчизників шанує увесь світ. Працею і волею ми досягнемо всього!

Я – президент всієї України. Мені відповідати за те, щоб працювали шахти Донбасу і Придніпров'я, порти Чорного моря і галицькі торговельні шляхи. Я зроблю все, щоб селяни на Слобожанщині і на Поділлі завжди був із хлібом. Багатство України – це багатство її регіонів. Присягаю його берегти і множити!

Ми, громадяни України, стали єдиною українською нацією. Нас не розділити ні мовами, якими ми розмовляємо, ні вірами, які ми ісповідуємо, ні політичними поглядами, які ми обираємо. У нас одна українська доля. У нас одна українська гордість. Ми горді тим, що ми є українці!

Ми з вами вже зробили незворотний крок до демократії. Тільки демократія оберігає найцінніше для людини – її родину і дітей, мир і спокій, працю і достаток. Тільки в демократичній державі найвищими цінностями є людська гідність, свобода, рівність і солідарність. Тільки в демократичній Україні яскрава палітра мов, культур і поглядів стане багатством цієї країни.

Присягаю – кожен зможе вчити дитину мовою батьків. Кожен зможе молитися у своєму храмі. Усім буде гарантоване право на власну думку. Ми будемо чути один одного, бо у нас буде свобода слова і незалежна преса. Всі будуть рівними перед законом. Незалежний суд захистить права кожного. Я бачу Україну державою, керованою верховенством права.

Ми створимо демократичну владу – чесну, професійну і обов'язково патріотичну.

Стіна, яка відділяє посадовця від людей, буде зруйнована. Оновлена влада знатиме свій обов'язок, працюватиме для блага громадянина і країни.

Бути і у владі, і в опозиції стане однаково почесним, якщо служиш своїй країні. Ми матимемо моральну владу, здатну об'єднати суспільство.

Тільки в єдності і тільки в демократії ми вирішимо наші національні завдання. Ви на тисячах зустрічей говорили мені про це. Я виконаю вашу волю. Ви хочете мати роботу і гідну зарплату, вам гірко кидати сім'ю у пошуках роботи закордоном.

Ми створимо нові робочі місця. Кожен, хто хоче працювати, отримає роботу і гідну зарплату. Ніщо не обмежуватиме вашу ініціативу, бажання забезпечити достаток родинам. Буде підтриманий кожен, хто дає роботу іншому. Чесна праця буде в пошані.

Ми станемо заможною нацією.

Ви добиваєтесь справедливості. Я все зроблю, щоб ніхто не залишився обділеним. Плоди економічного зростання стануть доступними всім. Ми йтимемо вперед, але не залишимо позаду тих, хто захворів, хто втомився на схилі літ. Уряд віддаватиме людям бюджет до останньої копійки. Постійно зростатимуть пенсії, допомоги, обсяги соціальних програм. Здоров'я людини, захист матері і дитини стануть найвищими пріоритетами роботи мого уряду.

Ми станемо солідарною нацією.

Ви прагнете звільнитися від постійних поборів. Ви хочете жити і працювати чесно, легально отримувати зароблені гроші.

Ми знищимо систему корупції в країні, виведемо економіку з тіні. Податки будуть знижені, але платитимуть їх усі. Бізнес буде відділений від влади. Бюджет ні для кого не буде віднині годівницею. На державних посадах працюватимуть лише ті, у кого видатки відповідають задекларованим доходам.

Ми станемо чесною нацією.

Ви хочете бути господарями там, де живете. Ви не хочете, щоб за вас усе вирішували у високих кабінетах. Ми повернемо права місцевим громадам. Громада сама дасть лад вулиці, селу чи місту. Ви самі оберете собі керівника,

самі заробите гроші і самі будете їх витратити. Ми будемо нацією самоврядних громад.

Ви вимагаєте захистити дітей від розтління, прагнете жити не хлібом єдиним. Ми захистимо наш духовний спадок. Разом з вами я буду невтомно доглядати сад української культури, берегти його древні і молоді дерева. Наше коріння не дасть вітрам історії погнати нас перекотиполем. Наша культура змусить світ побачити нашу неповторність. Ми будемо нацією високої культури!

Ми будемо сучасною нацією – у динамічному глобальному світі і станемо рівними серед рівних. Майбутнє України – найкраща освіта, висока наука, технології завтрашнього дня. Я зроблю все, щоб на повну силу запрацював інтелект нашої нації. Ми станемо першими і ми станемо найкращими!

Українці посядуть гідне місце у спільноті народів. Україна не буде ні буфером, ні полем чийхось змагань. Ми готові поважати інтереси інших держав. Але для мене, як і для вас, національні інтереси України є понад усе!

Ми добром і повагою вітаємо всіх наших сусідів і на Сході, і на Заході. Я буду все робити для розвитку стабільного співробітництва з усіма країнами. Україна стане надійним партнером у боротьбі зі старими і новими загрозами: тиранією, війною, бідністю, природними лихами і тероризмом. Спільний пошук шляхів до безпеки і процвітання – це і українська відповідальність. Ми готові до неї.

Наш шлях у майбутнє – це шлях, яким іде Об'єднана Європа. Наш шлях з об'єднаною Європою. Ми з Європою належимо до однієї цивілізації, поділяємо її цінності. Історія, економічні перспективи, інтереси людей дають чітку відповідь, де нам шукати свою долю.

Наше місце в Європейському союзі, моя мета – Україна в об'єднаній Європі! В Європі історичний шанс України розкрити свої можливості. Наша національна стратегія – йти до мети сміливо й наполегливо!

Європейські стандарти стануть нормою в соціальному житті, українській політиці.

Кожен крок до Європи – це нові можливості для мільйонів українців! Ще недавно вступ до Європейського Союзу дуже багатьом здавався далекою перспективою, але вільні європейські народи не раз прискорювали час.

Символами швидких змін стали уламки Берлінської стіни, круглий стіл у Варшаві й наш Майдан у Києві!

Україна відкриває історію третього тисячоліття!

Шановні друзі ми ставимо перед собою амбітні завдання, я до останньої своєї клітини переконаний, що незабаром вони перетворяться в славні діла. Я зроблю все, щоб українці без винятку, повірили у свої сили, повірили у свою Україну, повірили свою землю!.

Ми вже довели, що вміємо й сміливо мріяти й наполегливо працювати.

Ми готові до самопожертви і здатні добиватися успіху!

Ми починаємо нову сторінку української історії. Вона буде прекрасною! Вона розповідатиме про нашу єдність, нашу мужність, готовність підтримати один одного.

У нашій історії особливе місце належить цьому київському Майдану. Тут ми будемо множити свої сили і ділитися радістю. Цей Майдан – символ вільної нації, яка вірить у свої сили і творить своє майбутнє. Над нами завжди сяятиме національний синьо-жовтий прапор, над нами мільйонами голосів завжди лунатиме гімн України.

Все що задумано, шановні мої друзі і співвітчизники, збудеться! Вірте в Україну, любіть Україну, служіть Україні!

Слава вам кожному! Слава Господу Богу і слава Україні!

URL :

https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0_%D0%AE%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B

[A%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D1%87%D0%B0%D1%81_%D1%86%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%97_%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97](#) (дата звернення 23.08.2024)

Віктор Ющенко

Звернення Президента України з нагоди пам'яті героїв Крут

Шановні панове українські офіцери,

Шановні і дорогі курсанти, ліцеїсти і студенти,

Я дуже радий зустрітися з вами у День подвигу Героїв Крут.

Сьогодні вшановуємо один з найвизначніших подвигів Українського війська. Це – звитяга Українського духу і зброї. Це – удар молоді проти рабства народу.

91 рік тому відбувся бій, який є легендою. Воїни, курсанти і студенти піднялись на нерівну битву з ворогом заради свободи, заради рідного дому, заради свого народу, заради України. Українська історія була не раз свідомо перекручена і підмінена. Загарбники так завжди роблять з підкореними народами. Вони, насамперед, дискредитують ідею визвольної боротьби.

Бій під Крутами – це біль, це втрати, але це – не поразка. Це – звитяга: як історичний факт, як історична правда, як національна істина. Студенти-січовики, юнкери та козаки перемогли більшовиків. Агресор був зупинений. Він зазнав численних втрат. Бій відіграв виняткову стратегічну роль. Блокування наступу більшовиків дало змогу урядові Української Народної Республіки добитися міжнародного визнання України на мирних переговорах у Бресті. Це було перше у XX столітті офіційне визнання нашої держави. Це визнання було прийняте світом і, в тому числі, Радянською Росією. Це визнання утвердило на політичній карті Українську державу.

Бій під Крутами захистив нашу свободу. День подвигу під Крутами – це наш справжній національний День захисника Вітчизни. Він неминуче – це моє

глибоке переконання – постане в серці кожного українського воїна і громадянина.

Я підтримую ініціативи, які лунають вже давно, щодо державного встановлення такого пам'ятного дня. Та головне, щоб цього статусу цей день набув силами людей, українства, нашої всієї громадськості.

Безумовно, вагомішою, ніж воєнна, була ідейна перемога захисників Крут. Їхній подвиг сколихнув наш народ. Їхній приклад повів десятки тисяч людей, десятки наступних поколінь на боротьбу за Україну. Письменниця Людмила Старицька-Черняхівська в 1918 році писала: «Минуть роки, десятки років, століття, – пам'ять про юнаків-героїв не загине ввік. Вона світитиме не тільки українцям, – всім обраним Богом людям, що покладають життя своє во ім'я ідеї, во ім'я брата свого».

Під Крутами київські військові курсанти та студенти стали провісниками української політичної нації: маючи різне етнічне коріння, вони як один воювали за нашу Українську державу.

Дорогі співвітчизники,

Я вірю, що День подвигу Героїв Крут матиме для України і для нашої армії найвище національне значення. У нас має постати глибоко продуманий та змістовний військовий ритуал вшанування цього Дня. Активно і помітно українська армія має дбати про всі національні військові святині, події і місця наших звитяг. У цьому – великий сенс живого патріотичного виховання як української армії, так і українського суспільства.

Як становлення Української Народної Республіки стало фундаментом української державності, так і героїзм воїнів Крут став початком і символом визвольних змагань українців за свободу у минулому двадцятому столітті.

Крути – це не лише героїчна сторінка нашої історії. Це – приклад для живих. Це – перемога для майбутнього. Перемога сьогодення – це збереження нашого духу, ідентичності, нашої національної суті. Ми маємо протистояти всьому, що загрожує вбити в кожному з нас українця, достойного громадянина,

порядну людину. Працювати і боротися за наші цінності – саме такий дієвий патріотизм є сьогодні нашою зброєю.

Для мене символічно бути сьогодні серед вас, серед військової молоді, з майбутніми та нинішніми оборонцями держави. Україна вже зробила висновок – аби боронити власну державу, нам необхідна високопрофесійна, дисциплінована, матеріально забезпечена українська армія. Боездатна, мобільна армія, здатна виконувати завдання в сучасних умовах, – це один з важелів, який зробить Україну впливовою і захищеною від небезпек державою.

Працюючи над цим, ми також повинні увійти до демократичної та ефективної системи євроатлантичної безпеки, де є рівна відповідальність вільних народів один за одного. Це допоможе розбудувати оснащену за останнім словом техніки власну українську армію, додасть додаткових гарантій суверенітету та територіальної цілісності України.

Ми повинні, ми зобов'язані бути сильними. Задля нашого життя, задля наших рідних, задля нашої Вітчизни.

Дорогі співвітчизники,

Сьогодні у День подвигу Героїв Крут я вкотре закликаю всіх вас до єднання навколо ідеї нашої держави, національної ідеї, ідеї єдності і сили України. Ми, українці, – народ-переможець. Ми зобов'язані шанувати кожен наш успіх і кожну українську перемогу. Ця шана – не штучна. Вона – наша правда, наша суть, наша перспектива.

Я дякую вам за увагу і разом з вами кажу святі для нас слова: Слава Україні!

URL : <https://naspravdi.org/den-podvyhu-heroiv-krut/>

Галина Яструбецька

ВІЙНА у світлі енергії, зосібна, енергії СЛОВА і ПОЕТИЧНОГО зокрема.

Ці думки війною не спровоковані. Вони війною перевірені. А поштовхом до їх оприлюднення стали : 1) тривожні , як на моє сприймання, та інтенсивні звинувачення слова в його малості порівняно з дією/ вчинком; 2) науково-

мистецький форум "Музи не мовчать" (20-25 червня 2022 року), до якого і я мала честь бути причетною.

Сьогодні Україна в огні. Для О. Довженка це була реальність, пережиття якої знайшло свій вияв у однойменному творі. Тепер це і наша пекельна дійсність. Усе в огні, усе страждає : і тіло землі (біосфера), і тіло й душа людини, адже вони – єдине ціле, бо людина і людство закономірно пов'язані з матеріально-енергетичною структурою біосфери (за вченням В. Вернадського, українця за походженням і національністю). Війна – кризова за своєю природою, що провокує посилене вивільнення енергії, потужний енергообмін, відтак і енергія духа – в більшій концентрації, ніж у стані спокою суспільного організму .

Енергія – єдина субстанція світу, до змін якої можна звести всі явища взагалі (біологічні, психічні, соціологічні) (згідно з ученням нобелівського лавреата В.Ф.Оствальда). Війна – особливий комплекс енергій. Один з її проявів – героїзм. Це – різновид прямиостояння. Енергема героїзму проступає у стані загостреного переживання свободи. Яскраві наративи такого плану – історії воїнів, хто – в бою за волю України. Епос цивільної відваги – не менш героїчна, проте дещо відмінна сага.

Отже, війна – фізична і метафізична величина. Себто – синтез. Людина – також синтез(проминальне – вічне, тілесне – духовне). Слово – аналогічно (одиночність – універсальність, матеріальність – енергея).

«Поетичне мислення є найбільш автентичним способом змістовного осягнення метафізичності природи людини» (А. М. Малівський на основі тлумачення Декартом поезії як можливості пізнання людини), людини у війні, а, отже, і самої війни як енергетично-онтологічного феномену. Форум підтвердив, що музи у війну таки не мовчать. Яку мову вони обирають – то вже інше.

Слово втримує/витримує/ віддає високі температури переживань, має амплітуду, що її дуже точно означив Октавіо Пас – «між криком і німотою».

На цьому перетині й народжується вірш. Як на мене, завжди, тим більше, в такому вогняному контексті, як війна.

Не варто сумніватися в силі слова, зосібна, поетичного, яке найбільш наближене до ПершоСлова. Дія (війна – та ж дія) – вже РЕЗУЛЬТАТ. Будь-якій осмисленій людській дії передуює думка, а думка – то слово. Людина – це слово. Слово – причина і наслідок, матерія й енергія. Весь простір просякнутий енергіями («енергетичний імператив» В.Ф.Оствальда), в т.ч. енергіями слів. Слово багатовимірне і архітектонічно, і функціонально. «Слово перевершує будь-який витвір»(П'єр Жан Жув). Текстура слова (уявімо!) покаже УСЄсвіт як енергему Волі Бога.

У промові Г. Крук на відкритті поетичного фестивалю в Берліні (19 червня 2022 року) прозвучало: «Проти людини з автоматом метафори не працюють, жодна поезія не захищає...Нема місця поезії, коли ти кілька днів не відходиш від завалених підвалів багатоповерхівки і чуєш, як там під завалами кричать твої діти і внуки...нам не до поезії... Поезія тоді набуває дуже своєрідних форм – спонтанної молитви, скупого свідчення, ляменту чи навіть прокляття ворогові. Це не ті форми поезії, до яких звикла сучасна європейська культура, вони функціональні і ритуальні, надто первісні в своїх емоціях, надто суб'єктивні, надто пафосні, нетолерантні... Мені шкода, що поезія не вбиває».

Отже : 1. Поезія не захищає. 2. Нема місця поезії. 3. Нам не до поезії. 4. Поезія не вбиває. Думаю, месиджі такого змісту спричинені травмою війни. Або ж (що гірше) свідчать про розбіжність між теорією і практикою (поезія поезією, а життя життям).

Поезія захищає. Від убогодухості. Якщо ж суспільство дійшло до того, коли вже насправду не до поезії, то це через те, що поезію витіснила ринкова свідомість з культом практицизму. До того ж «не до поезії» – стан короткотривалий, ситуативний, у протилежному випадку виникне порожнеча,

яка поглине всі перемоги на полі бою. Так, поезія не вбиває. Це апріорі вороже її еству. Вбиває її відсутність.

Щодо форм, «до яких звикла сучасна європейська культура» в царині поезії, то – війна їх таки ревізує. В цьому контексті згадується зізнання П. Рихло про прісність будь-чого в літературі після П. Целана. Щось подібне за змістом маємо зараз. Піруети інтелекту, не забезпечені пережитою причетністю, занурення в приватні психовідчуття, «гіпостаз просвітянського патріотизму» (Л.Костенко) – викликають на тлі України в огні відчуття необов'язковості.

Поетичне слово – неприручене. А форма тоді є мораллю поета, його «мовою потойбіч мови», коли вона – «пристрасть і аскеза»(Октавіо Пас).

І ще одне.

О. Забужко зазначила в одному зі своїх повідомлень, що «...історія – не Бог, і не письменник, її не цікавлять наші мотиви, а тільки й виключно дії, «число по модулю». Передав свою сіль – ну й молодчинка...». Але ж . Історія – не лише перебіг подій у їх лінійному порядку, не лише послідовність змін політичних режимів, це – культура(за Шпенглером). Історія таки письменник, мало того, вона – поет. Вона трансформує подієве в енергетично- духовне, вузькочасове – у глобальне. І в нас на очах відбувається видозміна біжучої історії в трансцендентне. Тут – і – зараз. У коловерті енергій, піднятих на поверхню екзистенції війною. То не просто передача солі, то – кристалізація (колискова Матері біля домовини Сина).

Власне, це ж відбувається і на рівні слова. Поезія– скристалізована енергія пережитого за себе і за всіх, що підсилене і вивищене до катарсису війною як синтезом енергій, в т. ч. й історичних.

URL :<https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (дата звернення 20.08.2022)

Галина Яструбецька

Думки в руслі ідей, запущених МСУМК (м. Луцьк)

через проєкт «Космогонія сенсів»

Коли полеш. Стаєш сторукою і стокою і взагалі – стаєш, себто перетворюєшся (на кого? багато на кого). Опиняєшся на середохресті ритмів, запахів, значень, якими вібує поле. Ти – в німбах рослин і, звісно ж, зела. Нарешті остаточно розумієш Юрка Гудзя з його геніальним формулюванням відчуття своєї землі як продовження власного тіла.

Навпочіпки, колінкуючи, зігнувшись, зближуєшся з нею (землею) зором, дотиком, слухом, нюхом. Ці переживання підсилюються після дощу, особливо – пахоці. Кожна запахова нота зберігає окремішність і водночас це – оргАн, який божественно звучить у кожному нерві твоєї істоти (скористалася "запахом" слова М. Хвильового). Цариця хімія сходить на престол (метахімія – як аналог до метафізика). До речі, те ж саме відбувається і з "запахами" слів – хімічні реакції на рівні енергосенсів.

НЕСПІШНЕ полоття – ритуал. Тут не просто фізичні операції, тут сходяться всі містичні практики світу без перебільшення (насамперед ісихастичні та суфійські). Якщо залишити за кадром чисто практичну, рутинну складову сього дійства, то це – одна з можливостей злиття зі світовим єством через занурення в споглядання, єднання з сутнісним завдяки озарінню (образ В. Дрозда), о!сянню , що зіходить у монотонії рухів/ розхитувань (така собі своєрідна форма трансу). А ще це схоже на джаз (свінгування). Музики в полотті немало : від зелених шумів-шелестів до пташиних і твоїх власних пісенних презентацій (коли полеться – співається, як дихається, благо – сцена чудова і слухачі вдячні).

Особливе поління в серпні. В цьому місяці полють фанатки, апологетки чистоти, позаяк нема аж такої потреби, оскільки культурні рослини вбралися в силу і зело їх уже не заглушить. Але. ГорОд має сяяти, має бути вилизаним - виповзаним. Аби під стопою – тільки рілля, тепла, ніжна. О, то непередаване відчуття – розпушена, нагріта на сонці рілля! А над головою – дух літа. В серпневі дні над селами стоять німби, течуть світляні ріки попід хатами, між

чорнобривців, калачиків, льоників, нігтиків... Світло можна класти на слова і вони стають про зорі, крізь них про глядає! Велике Мовчання Першослова.

Є ще один бік полільної саги – коріннево-комунікаційний. Вириваєш зело з коренем і – перед тобою фрагмент нейронної мережі Землі (найперша жива істота на планеті – сама Земля, є така версія), "арт-об'єкт" її мозку. Можна собі уявити, ЩО ТАМ (під землею) робиться! Які інформаційні (не кажу вже про фізичні форми) поля, ансамблі, системи! Потужні лабораторії, інституції, де формуються закони, встановлюються пріоритети, передаються знання. Неспинні трансформації, адаптації, інвазії, випробування! Суцільний, тотальний Полігон.

Люблю полоти ☀

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (дата звернення 31.08.2023).

Галина Яструбецька

Вимір таких подій на рівні відчуттів вловлюється відразу, а значення усвідомлюється згодом.

ArtForum «КОСМОГОНІЯ : КЛЮЧ ДО КОДУ МАЙБУТНЬОГО» (МСУМК, М. Луцьк, 29 лютого 2024 року). Згідно зі свідченнями організаторів та учасників – наймасштабніший зі 5-и, які проводилися в межах проєкту «Космогонія».

70000 років тому «когнітивна революція трансформувала розум Sapiens...Удосконалений розум Sapiens раптово отримав доступ до величезного царства міжсуб'єктних стосунків» (Ю.Н. Харарі, Homo Deus). У цей же час виникла творча мова. Це стало найвищою змогою створювати нові світи не лише шляхом хімічних і всяких інших фізичних кореляцій/реакцій, але й завдяки безконечності лексичних комбінацій/стосунків, адже слово – найдосконаліший суб'єкт. Паралельно людина отримала можливість осмислення свого існування: походження і призначення.

Звідки ми? Хто ми? Куди ми? Питання, що не сходять ось уже десятки тисячоліть з порядку денного.

Проект «Космогонія» спрямований у русло цих фундаментальних питань. «Ми осягаємо реальність, і не можемо не осягати її. Наші органи чуття влаштовані так, що ми бачимо, чуємо, відчуваємо на запах і на дотик, коли вступаємо у контакт із дійсністю, розум же наш влаштований таким чином, щоб пізнавати реальність, тобто бачити речі такими, якими вони є, сягаючи істини» (Фромм, «Мати чи бути»). «Космогонія» – проект, спрямований на те, щоб якомога ближче підійти до розгадки коду людини, людства як явища космічного плану, а, отже, до істини. В процесі розмотування сенсово-енергетичних кіл «Космогонії» проявляються аспекти надскладної системи, якою є і людина, і світ. Тим більше, що нині ми переживаємо останню (згідно з ученням В. Вернадського) стадію, останній стан еволюції біосфери – ноосферу, де людина – потужна геологічна сила, яка змінює обличчя планети. Як змінює? До чого це призведе і чи вже призвело? «Космогонія» стимулює мисленнєву діяльність, «масажує» естетичний інтелект.

Ключ до коду майбутнього – людина з розвинутою уявою, ВІЛЬНА людина (не ідентично з соціальністю!).

Утопія?

Ні.

Шлях. Сталкінг.

Шлях до вигнання зі свідомості ідей організованих масових убивств – воєн і голоду.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (4.03.2024)

Галина Яструбецька

"Запах слова" і "м'ятежність" – естетичні та світовідчуттєві ідентифікатори М. Хвильового, на моє переконання, надаються для осутнення

поета і прозаїка Богдана Гасюка – лауреата Міжнародної німецько-української премії імені Олесья Гончара (за збірку новел "Поки сонце росте", номінація "Мала проза"); переможця (1 місце) Всеукраїнського конкурсу молоді української поезії та авторської пісні імені Марини Брацило "Хортицькі дзвони" (номінація "Поезія", 2.12.2023, М. Запоріжжя); автора поетичної книги "Д'горі".

Зумисне не означую Б. Гасюка як молодого автора, початківця (хоча віком цей письменник зовсім юний), бо ставленням до слова він виказує розуміння його (слова) як унікального дару людині, як могутньої первісної сили. Богдан Гасюк надається до сприймання поетом архаїчним (тут поет – маркер також і прозового способу мислення, бо щільна, густа проза, якою вона й має бути, – це та ж поезія у своїй мистецькій інтенціональності).

"Веселка уяви" (Гейзінга) Богдана Гасюка ритмопульсує інтенсивними барвами смислів. Тексти просякнуті променистістю автентичних слів; це – міст, котрий з'єднує береги над прірвою часу. На мою думку, істинне мистецтво утримує древнє, але виглядає як зовсім новітнє. Відчуття, що художнє звістування Богдана Гасюка, – родом з церемонії – обряду (особливо ж лірика); що це – різновид священної гри поклоніння слову засобами того ж таки слова. Соціальна, літургічна, естетична функції мистецтва слова Богданом Гасюком усвідомлені і, мірою вростання в час і літературу, реалізуються.

"... світ складається з великого світу прирученого і неприрученого, воно пульсує – так, так, туди, сюди...і в цій рівновазі поет стає на боці неприрученої природи, яка завжди може зробити несподіваний хід"(Олег Лишега). Богдан Гасюк стає на бік неприрученого слова. І це його відсвіжує на тлі сучасного літературного процесу.

Позиція Богдана Гасюка – відновлювати поруйновані елементи ментальної структури на рівні мови як ідентифікатора матеріального й метафізичного. Творчість Богдана Гасюка сприяє реставрації понівеченого українського символічного простору, повертаючи певність націоусвідомлення.

Електронний ресурс. URL :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (дата звернення 13.06.2024)

Галина Яструбецька

Поезія радіє правдою. Поезія ніколи не проминає; не перестає, навіть у війну.

«Пророцтва зникнуть, мови замовкнуть, знання зникне. Бо знаємо частинно й частинно пророкуємо.

...Коли настане досконале, недосконале зникне.

...Тепер же застаються : віра, надія, любов – цих троє ; але найбільша з них – любов»(1- е Послання до Коринтян. 13:4-8).

Любов – це Поезія. Поезія – це Любов, це – Досконале. У ній усе : правда, пророцтва, мова, знання. Все згорнеться і повернеться на круги своя – до Єдиного – Першого Слова, звідки знову почнеться...Поезія. І розійдуться слова, мовби хвилі темними водами, і в них буде «гра світу, який постає» (Богдан Пастух [Bohdan Pastukh](#)); і сволоки слів не тиснутимуть на тім'я, бо вони (слова) підуть у корінь, у глиб і проростуть високими деревами, і охоплять верхи й понизів'я.

URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017011323694> (дата звернення 17.05.2024)

Риторичні висловлювання відомих людей

Влада, держава

Скільки нас, людства, вже є на планеті? Мільярдів шість? І серед них українці, дивна-предивна нація, яка живе тут з правіку, а свою незалежну державу будує оце аж тепер (Ліна Костенко).

Вічна парадигма історії: за свободу борються одні, а до влади приходять інші. І тоді настає лукава, найпідступніша форма несвободи, одягнута в національну символіку, зацитькала національним пафосом, вдєкорована атрибутами демократії (Ліна Костенко).

Влада, що не здатна захистити державної мови, ніколи не захистить державних територій (Ірина Фаріон).

Думка

Кажуть, буцімто **думку** людську незмога побачити. А скільки ж бачив я тих **думок** упродовж свого довгого життя! Падали, мов камінь, тяжкі й згорьовані; народжувалися в муках, як діти; ясніли личками теж, як діти, злітали до самого неба на сяйливих крилах мрії або пісні (Павло Загребельний).

Бували часи, коли з безлічі **думок** народжувалася одна, і належала вона вже й не одному чоловікові, а всьому народові, і хто мав щастя бачити ту **думку**, той ставав справді великим (Павло Загребельний).

Душа, дух, духовність

Всі великі творіння Данте, Рафаеля, Сервантеса, Шевченка — це творіння не пера і пензля, а творіння духу (Євген Сверстюк).

Поет великий і справжній створює стихію, в якій живе Дух Істини, як у своїй органічній стихії (Євген Сверстюк).

Зберегти власну **душу** – ось що робить людину щасливою, мудрою, вільною, милосердною до тих, хто занапастив себе (Галина Пагутяк).

Господь карає не за осквернення храмів, а за опаскудження власної **душі** (Галина Пагутяк).

Дехто віддає **душу** Дияволу за дрібниці: скарб у тріснутому череп'яному горщику, посаду чи за силу володарювати над людьми (Галина Пагутяк).

Є багато способів уберегти **душу**. ... це передовсім розглядати життя не як боротьбу за існування, а як шлях, котрий треба пройти з гідністю (Галина Пагутяк).

Тьмяніє золото, іржавіє булат, кришиться мармур і граніт розтріскується, смерть витає над усім суцям, тільки **дух** безсмертний, а з ним гнів і печаль, добро й милосердя, непокора й слово (Павло Загребельний).

Безмірне горе і безнадія одних ламають назавжди, для інших несподівано стають шляхом до вершин **духу** (Павло Загребельний).

Нема глибшої ночі, ніж людська **душа** (Марія Матіос).

Люди поранені духовно. Вони щиро прагнуть жити краще, але не знають, як. Людей століттями позбавляли відчуття правдивої вартості свободи, власної гідності (Блаженніший Любомир Гузар).

Ми стали дуже покірні, бо ми стали дуже духовно ліниві (Блаженніший Любомир Гузар).

Треба знати: у кого душа вишита, а сховав відсутність душі за вишиванкою (Ірина Фаріон).

Життя

Ніколи не вважайте себе гіршими за інших. Якщо ви живете – ваше **життя** потрібне. Ніщо не з'являється просто так (Галина Пагутяк).

Сенс **життя** – у пізнанні (Галина Пагутяк)

Що війни? Війни минають, а **життя** зостається, і потрібна мудрість йому і праця – вперта й щоденна (Павло Загребельний)

Людина вмирає, згасає повільно й невпинно, і не допоможуть ні королі, ні боги, ніхто й ніщо. Де таємниця **життя** і **смерті**, тривання й минушості? (Павло Загребельний)

Мірою **життя** є міра любові, без якої тебе цурається світ (Євген Пашковський)

Наше життя – це всього лише коротка мандрівка задля високої ідеї (Ірина Фаріон).

Книга

Книжки заповнюють найбезнадійнішу порожнечу (Галина Пагутяк).

Спершу треба зуміти знайти потрібну **книжку**. Вона, ніби дзеркало, зобразить тебе поруч із тими, про кого написала, і тобі вже судити, чи пасуєте ви одне одному (Галина Пагутяк).

Книгу не можна знищити, як і душу. Спалена, зітліла, вона оновиться рано чи пізно у тому чи у цьому світі, якщо виникне в ній потреба. Книги – це Фенікси (Галина Пагутяк).

Людина

Справжня **людина** повинна дійти своєю дорогою мужньо до кінця хоча б для того, щоб пересвідчитись у своїй потрібності чи непотрібності. Шеляга не вартий той, хто зупиняється на півдорозі (Роман Іваничук).

Бути **людиною** – то є великий Божий дар (Блаженніший Любомир Гузар).

Кожна **людина** отримує від Бога покликання, і бути людиною — означає усвідомити своє покликання. Але це нелегко зробити, якщо не прислухатися до себе, не намагатися зрозуміти. Розкрити свою життєву мету, розкрити себе у тому, що ти робиш,— це і є щастя бути людиною. Людина, що розкрила і реалізувала себе любить те, що робить, любить Бога, а головне, здатна любити і поважати себе. А якщо так, вона зможе любити і поважати іншу людину (Блаженніший Любомир Гузар).

Людина має три рольові зв'язки: зі своїм Творцем, зі самим собою та з ближнім. Підтримання кожного з них надає сенс нашому життю. Віддати Богові те, що Йому належить. Використати максимально те, що ми отримали. Поділитися з іншими тим, чим можеш. У цьому і є сенс життя (Блаженніший Любомир Гузар).

Мир

Багато хто думає, що **мир** – то відсутність війни. Але **мир** – це дещо більше. **Мир** – ще й добрі стосунки між людьми, коли ми не брешемо один одному, не шукаємо вигоди, не бажаємо зла. **Мир** треба нести кожного дня, кожного дня треба налагоджувати контакти між людьми, шукати доброго спілкування (Блаженніший Любомир Гузар).

Мова, слово, поезія

Важливий складник національної свідомості – ставлення до **мови** (Світлана Єрмоленко).

Інтерес до **мови** та її історії зростає в періоди, коли для народу особливо гострим виявляється питання збереження його самобутності, культурної та мовної пам'яті (Світлана Єрмоленко).

Мова – душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб (Іван Огієнко).

Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості (Іван Огієнко).

Мова – це найясніший вираз нашої психіки, це найперша сторожа нашого психічного я (Іван Огієнко).

Якщо література твориться **мовою** більшості населення, вона стає загальнонародним культурним вогнищем, що світлює своєму носієві шлях у майбутнє, в коло інших цивілізованих народів. Коли ж література втілюється в слова і форми іншої мови, вона є лише спогадом про минуле свого народу (Віталій Русанівський).

У **Слові** скристалізована духовна сила людини (Євген Сверстюк).

Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає **мову** (Ліна Костенко).

У всіх народів **мова** – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження (Ліна Костенко).

Мова – це зі сфери абсолютних цінностей, якими не компромісять і не пристосовуються. Це як любов: або все, або нічого (Ірина Фаріон).

Мова – це скеля, на якій стоїть велика українська споруда (Ірина Фаріон).

Мова зникає, коли нею не говорять про любов (Сергій Жадан).

Поезія – не гра слів і рими, а глибинне осмислення думки (Богдан Дячишин).

Народ, нація

Коли в людини є **народ**, тоді вона уже людина (Ліна Костенко).

Я буду настільки великим, наскільки великим буде мій **народ** (Патріарх Йосиф).

Нація тримається духовними зусиллями особистостей (Євген Сверстюк).

Нація – це одержавлений етнос. Тобто держава постає як наслідок тривалого розвитку певного народу (Іван Огієнко).

Нація живе доти, доки пам'ятає своїх героїв (Мирослав Дочинець).

Мова має значення!

Все має значення, якщо ти усвідомив свою значимість у Служінні народу, в Боротьбі за життя **нації**. А віддати душу за це – особливе значення (Мирослав Дочинець).

Малій смертній людині треба лягти в українську труну, щоби постати на повен зріст, щоби **нація** побачила її великість. Ще одна не нова історія нашої історії (Мирослав Дочинець).

Ми унікальна **нація**. У нас хліборобів морили голодом. Режисери ставили спектаклі у концтаборах. Поетів закопували у вічну мерзлоту. У кого ще є атомний саркофаг? А у нас є. Куди тим єгипетським фараонам, у них там у саркофагах мумії, а у нас в атомному живцем похований Валера Ходемчук. Хто сказав, що українці селянська нація? Натепер ми вже нація модернова, нація на атомному підігріві (Ліна Костенко).

Праця

Найкращий спосіб щось пережити – це активно працювати. Бо коли працюєш – зосереджуєшся на тому, що робиш, і женеш всякі тимчасово плінні думки (Ірина Фаріон)

Свобода

Свобода – то є вміння запитати і не лякатися шукати відповіді. Мусимо сумніватися. Треба говорити чітко, ясно, голосно про те, що діється довкола. Поставати проти несвободи, неправди... Несвобідна людина є покірною, навіть коли невдоволена. Свобода дає можливість назвати лихе лихим, та свобода — то право не боятися із тим лихом боротися (Блаженніший Любомир Гузар).

Незалежність держави можна найкраще пізнати та зрозуміти порівнюючи її із свободою людини.

Свобода людини – це складова прикмета її природи, іншими словами, людина сотворена вільною, свободною. Для кожної особи життя, таланти і свобода є даром від її Сотворителя. Так само і для держави – бути вільною є даром від Бога (Любомир Гузар).

Свобода слова і друку є передумовою розвитку культури думки, але справжня культура йде від внутрішньої свободи особи, від плекання джерел і народного коріння — під небом вічності, на вітрах сучасності (Євген Сверстюк).

Свобода не в тому, щоб конче бути вільним від усього і всіх. Вища свобода в тому, щоб бути там, де всі і як усі, і при тому залишатися осібним, самим собою (Мирослав Дочинець).

Україна, український

Любити **Україну**? Вибачте, не розумію питання. Я вам так скажу: не треба любити Україну. Любіть українців. Політики часом просто сорочку на грудях рвуть: "Люблю **Україну**!" Та що з того, якщо ти не любиш українців?.. Роби для них щось добре. Отоді ти на правду любиш Україну (Блаженніший Любомир Гузар).

Ми нарешті маємо вільну **Україну**, але вона не така, якою має бути. Бо ми все ще боїмося свободи, свободи думання, свободи рішень, свободи вчинків. Ми боїмося відповідальності, бо не поновили назагал відчуття власної гідності. Чим більше ти маєш свободи, тим більше годен робити, чим більше робиш – тим більше ростеш. Багато людей бояться рости. Бо то потребує зусиль (Блаженніший Любомир Гузар).

А ви думали, що **Україна** так просто. **Україна** – це супер. **Україна** – це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартom. В умовах сучасного світу їй немає ціни (Ліна Костенко).

Три страшні вороги **українського** відродження – Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубеївщини (Юрій Шевельов).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 244 с.
2. Вандишев В. М. Риторика у філософсько-комунікативному вимірі. Київ Кондор, 2017. 492 с.
3. Василенко В. А., Герман В. В. Академічна риторика : навч. посібник для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. Суми : Натапуха А. С., 2011. 275 с.
4. Докаш В. І. Риторика : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2016. 487 с.
5. Єгорова Т.Г. Ефективна комунікація: публічний виступ : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 162 с.
6. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 128 с.
7. Крикун В. Ю. Риторика : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2019. 223 с.
8. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика: підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 494 с.
10. Мацько О. М. Практична риторика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2019. 239 с.
11. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
12. Овчиннікова А. П. Риторика як суспільно-культурне явище.: курс лекцій. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 175 с.
13. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 625 с.
14. Стехіна В. М. Неориторика в масовій комунікації : навч. пос. Київ : НТУУ «КПІ», 2017. 144 с.
15. Теслюк В. М. Основи красномовства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2020. 523 с.
16. Фенко М., Мацюк З. Красномовство : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 163 с.

Додаткова література

1. Джеймс Борг. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Київ : Фабула. 2020.
2. Залюбівська О. Б. Риторична культура у колі суміжних понять (до питання про визначення риторичної культури). *Вісник Вінницького політехнічного ін-ту*. 2012. № 6. С. 42-47.
3. Каньоса П. С. Риторика : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Вид ПП Зволейко Д. Г., 2011. 207 с.

4. Сагач Г. М. Риторика. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2000.

Інтернет-ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.
4. <https://slovopys.kubg.edu.ua/top-10-tsytat-iuriia-shevelova/>
5. www.r2u.org.ua
6. www.rozum.org.ua

**Питання для підсумкового контролю
з ОК «Новітня риторика: прийоми і стратегії»**

1. Риторика як суспільне явище і наука.
2. Роди і види риторики.
3. Академічна риторика: види, диференційні ознаки.
4. Основні поняття класичної і новітньої риторики.
5. Зв'язок риторики з іншими науками.
6. Етапи підготовки промови в новітній риторичі.
7. Закони логіки і методи логічного мислення.
8. Логічні засоби зв'язку в тексті промови. Раціонально-логічні мовні засоби в промові.
9. Педагогічні прийоми.
10. Психологічні прийоми і стратегії.
11. Поняття про суперечку. Види суперечки.
12. Структура доведення. Види аргументів.
13. Види і типи запитань. Правила формулювання запитань у супереччі.
14. Коректні і некоректні прийоми маніпулювання в супереччі.
15. Стратегії новітньої риторики і техніки переконання.
16. Поняття про маніпулювання. Коректні способи маніпулювання.
17. Некоректні способи маніпулювання.
18. Поняття про комунікативні стратегії. Гуманістичні і маніпулятивні стратегії в новітній риторичі.
19. Стратегії прихованого впливу.
20. Прийоми переконання в новітній риторичі.
21. Суспільно-політична риторика та її види. Диференційні ознаки, стратегії і прийоми в суспільно-політичній риторичі.
22. «Чорна риторика» і прийоми її нейтралізації.
23. Поняття про академічну риторичу. Види і диференційні ознаки академічної риторики.
24. Етапи підготовки наукової промови. Структура і мовні засоби наукової промови.
25. Дискусія і диспут у структурі академічної риторики. Етикет наукової суперечки.
26. Презентація результатів наукових досліджень на захисті курсової і магістерської роботи.
27. Риторичні традиції волинської філологічної школи кінця ХХ – поч. ХХІ ст.

Навчально-методичне видання

Голоюх Лариса Василівна

**УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Навчальний посібник

Друкується в авторській редакції

Формат 60×84 ¹/₁₆. Обсяг ...ум. друк. арк, ... обл.-вид. арк. Наклад 100 пр. Зам. .... Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк (43025, м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. (0332) 29-90-65). Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК № 4607 від 30.08.2013 р.